

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H. C. ANDERSEN

OG HANS REKTOR

AF

KJELD GALSTER

KONRAD JØRGENSENS FORLAG - KOLDING

1933

INDHOLD

Indledning	5—8
H. C. ANDERSEN	9—78
I København	9—14
I Slagelse	14—38
Digteren	14—18
Skoledrengen	18—38
Fortrin og Mangler	18—21
Skoleaaret 1822—23	21—25
" 1823—24	25—28
" 1824—25	28—33
Oktober 1825—Maj 1826	33—38
I Helsingør	38—78
Den danske Natur	38—41
Den nye Skole	41—50
Tiltrædelsen	41—42
Kammeraterne	42—46
Lærerne	46
Rektor Meisling	46—48
Skolearbejdet	48—49
„Jeg selv“	49—50
Det døende Barn	50—56
Det store Sammenstød	56—64
Likvidering	64—78

SIMON MEISLING	79—145
Vita	79— 80
Oversætter, Digter, Polemiker	80— 84
Skolemanden — Foreløbige Udtalelser	84— 89
Meisling og H. C. Andersen	89—100
Den virkelige Meisling	101—140
Ole Lund contra H. C. Andersen	101—102
Meisling i Pengesager	102—108
Forhold til Lærerne — En Afskedigelsessag	109—118
Forhold til Børnene, Forældrene, Byen	118—132
Kommentar — Resultat	132—140
Meisling privatiserende	140—145

INDLEDNING

Der er vist ingen dansk Mand af noget Format, om hvis Skoletid der foreligger så udførlige Beretninger som om H. C. Andersens.

Den første større Skildring, der kom frem til Offentligheden, var *Mit Livs Eventyr* (1855), i hvilken de tidligere, kortere, gik op (Marnier: *Une vie de poète* i *Revue de Paris* 1837, *Lebensskizze des Dichters* i *Nur ein Geiger!* 1838, le Petits: *Das Lebensmärchen des Dichters* 1846 og *Das Märchen meines Lebens* 1847).

Efter Digterens Død fremkom de første Dokumenter fra selve Skoletiden: *Breve til og Breve fra Hans Christian Andersen I.* udg. af C. St. A. Bille og Nicolaj Bøgh (1877—78). Men Hovedværket her er dog så absolut *E. Collin: H. C. Andersen og det Collinske Huus* (1882) med Supplementet: *Syv Breve fra H. C. Andersen til Jonas Collin (sen.)*, skrevne i hans Skoletid (Tilskueren 1892 S. 182—95).

De sidste Ar har atter bragt værdifuldt Stof frem: 1925 aftryktes *H. C. Andersens Dagbog* ^{18/8}—²⁸/₁₂ 1825 ved Jul. Clausen (Tilskueren 1925 II 7. 77.), og Året efter udgav Brix *H. C. Andersens Levnedsbog 1805—1831*, skrevet af den 26-årige Digter til Louise Collin, altså hans første Selvbiografi.

Endelig skal nævnes *Ole Lund: Smaabilleder fra Helsingør 1800—30*, udg. af Oscar Geismar (1900). Den indtager en Særstilling ved ellers at være det eneste Værk, hvor Helsingør Skole og dets Rektor omtales udførligere og bedømmes af en, der har gået i Skole samtidig. Der er således Mulighed for, at vi her kan få et Korrektiv til H. C. Andersens Skildringer.

Grundlaget for denne Undersøgelse må naturligvis blive *Dokumenterne fra Samtiden, Brevene og Dagbogen*.

Skoledrengen levede borte fra sit Hjem, eller rettere sine Hjem — thi hos Collin, Kommandør Wulff og Oberst Christian Høegh

Guldberg havde han i disse År snarere hjemme end hos Moderen. Hans sensible og eksplosive Natur trykkede ham ofte Pennen i Hånden. Og han var 5 År ældre end almindelige Skoledrenge.

Disse 3 Momenter bevirkede, at Korrespondancen blev så livlig. Da han kom op i 4de Klasse, skrev han til 12, så mange Korrespondenter har han altså mindst haft på det Tidspunkt; Kommandørinde Wulff skrev til ham hver 14de Dag, og selv har han sikkert skrevet mindst lige så ofte. Rent skønsmæssigt tør man antage, at der har foreligget mindst 300 Breve fra hans Hånd. De er alle forsvundet — hvem tænkte vel på at gemme Breve fra den fattige Skoledreng! — undtagen nogle Stykker (7) til hans Skolekammerat Emil Hundrup og et Par til Ingemann samt ca. 50 til Collin; dennes Ordenssans skyldes det altså først og fremmest, at vi kan give en forholdsvis fyldig Skildring af Andersens Skoleliv. — Af Breve til ham eksisterer endnu godt 70.

Som Supplément vil *Levnedsbogen 1805—31* blive benyttet. Den har ikke Samtidigheden og tager ofte fejl; men den har den Fordel, at den søger at skildre Begivenhederne i Sammenhæng.

Mit Livs Eventyr kan først sættes i tredje Række: den har intet væsentligt, som ikke allerede Brevene eller *Levnedsbogen* har fortalt; den trækker sammen og omgrupperer.

Til *Ole Lunds Skoleminder* vil der selvfølgelig blive taget tilbørligt Hensyn.

Endelig vil et ikke ubetydeligt, hidtil utrykt, Materiale fra Rigsarkivet, Landsarkivet for Sjælland og Det Kgl. Bibliotek blive inddraget i Undersøgelsen.

Der skulde ikke gå mere end 7 År efter Andersens Død, før den første Skepsis kom frem om Pålideligheden af hans Skildringer fra Skolen, den første Tvivl om, hvorvidt han havde skiftet Sol og Vind lige. 1882 skrev *Edv. Collin**: „Der er saa ofte talt om den Behandling, som *Andersen* maatte lide under *Meisling*, at det efterhaanden er blevet betragtet som noget Uimodsigteligt, at *Meisling* kun var hans Tyran og intet Andet. Saaledes staaer han ikke for min Betragtning.

* „H. C. Andersen og det Collinske Hus“, S. 121 ff. Når der i det følgende intet andet nævnes, er dette Værk Kilden.

— — Det skulde undre mig, om de her foreliggende Breve fra Skoletiden ikke hos Andre maatte vække Mistanke om, at Manden ikke er blevet retfærdigt bedømt. — — *Meisling* havde visselig Grund til Dadel med Hensyn til de Fag, som han selv docerte. Han var en streng Haandhæver af Skoleorden og tillige Philolog ex professo. Dette maa dog undskylde, at han blev gnaven over en Discipel, der i den Grad stod tilbage netop i de Discipliner, som han selv havde saa kjær. — — Hans Embedspligt paalagde ham at danne sine Elever overensstemmende med Universitetets Fordringer; disse kunde ikke lempes efter de forskjellige Individualiteter. — — Om hans Methode var rigtig, derom kan jeg ligesaa lidt som nogen Anden have en Mening. Han maa sagtens kaldes en gammeldags Skolemand, stræng i Overholdelse af Disciplinen; *men jeg seer ikke Spor af Beskyldning mod ham for voldsom Behandling af Disciplene.*“

Også andre Tvivlsmaal kunde fremføres, som: Var Andersen ikke formeget Part i Sagen til, at det kan tænkes, at han dømmer retfærdigt? Manglede Andersen ikke, som jo Børn så ofte, Evne til at vurdere deres Lærer? Er der ikke sket Erindringsforskydninger? Når man véd, hvor subjektiv og forskellig Børns Opfattelse af deres Lærer er, er det så ikke letsindigt at stole på en enkelt Dom og mene, at her er det rette truffet?

I Tvivlsmaal af denne Art må vel Grunden søges til, at man i H. C. Andersen-forskningen i Reglen udtaler sig ret valent i Spørgsmaalet Andersen contra Skolen. Og *når* man udtaler sig, falder Bedømmelsen højst forskelligt ud, som følgende to Domme vil vise:

Verner Seemann (Danske Levnedsbøger 1928, S. 205): „De Aar, som i de fleste Menneskers Erindring udgør den lyse Sommer, tilbragte han paa Skolebænken som offentlig understøttet Sinke og tilmed dagligt ydmyget og haanet af Skolens Rektor, Filologen *Meisling*, der var et ualmindelig ondartet Eksemplar af en slet Pædagog.“

Fr. Schyberg (Berl. Tid. ³/₁₂ 1926): „— — At ville skildre A.s Skoletid i Slagelse som et Martyrium er Nonsens. — — Forestillingen om A.s hele Skoleliv, som er blevet den gængse i Folks Bevidsthed, maa revideres og revideres grundigt. A.s Skoleliv har ikke været værre end andre Skolebørns, og har det det — og det fremgaar ikke af Dagbøgerne, saa er Skylden derfor ikke *Meislings*.“ Forf. resumerer selv

sine Resultater således (Metropolitaneren ¹⁵/₇ 1927): „Jeg har behandlet Rektor Meisling i hans mest bekendte „Funktion“, Forholdet til H. C. A., i hvilket han er blevet hårdt og uretfærdigt bedømt som en uforsonlig og snæverhjertet Skolemand. Jeg har paavist, hvorledes Bruddet mellem Rektor og Elev har været fremkaldt af naturlige Årsager i de to Menneskers Sind, som måtte komme i Strid, fordi det var to Tidsaldre, der i dem mødtes — den klassisk klare og rene And overfor en ungdommelig Ulevedygtighed, en næsten *livsfjendsk* Overspændthed, der måtte ægge til Reaktion. Denne Reaktion har under de givne Forhold ikke været unødigt stærk, i hvert Fald har den været dikteret af det redeligste Ønske om at tøjle dette unge Sind, som var overgivet til hans Varetægt, og lede det til det bedste.“

I Betragtning af Usikkerheden og den skrigende Uoverensstemmelse i Bedømmelsen, *når* en sådan forsøges, er en Fremstilling af Skoleårene og en Undersøgelse af Skoledrengen H. C. Andersen og hans Rektor Simon Meisling påkrævet, og en sådan skal da forsøges på de følgende Blade — med det Endemål at få opklaret, om H. C. Andersens Opfattelse af Skoledreng og Rektor og deres indbyrdes Forhold i det hele er at stole på, eller om Skeptikerne har Ret i deres Tvivl, så Synet på Begivenheder og Personer må revideres.

H. C. A N D E R S E N

I KØBENHAVN

De tre År, H. C. Andersen havde levet i København, efter at han i September 1819 var kommet kørende dertil, var på en vis Måde ganske spildte.

Med den inderligste Selvtillid havde han tiltroet sig Evner for Teatret, men allerede nogle Måneder efter hans Komme konstaterede Direktionen (24. Aug. 1820):

„Da Supplicanten for omtrent $\frac{3}{4}$ Aar siden meldte sig for Directionen med Ønske om Ansættelse ved Theatret, fandt den efter de aflagte Prøver, at han manglede saavel Talent som Udvortes for Scenen. — Ikke desto mindre havde Hr. *Siboni* den Godhed frivillig at give ham Undervisning i Sang i det Haab at kunne for det første danne ham til Chortjenesten ved Theatret, men selv dette saae han sig nødt til at opgive. Han tog derpaa sin Tilflugt til Hr. Solodanser *Dahléns* Dandseskole for at oplæres i dette Fag, hvortil han efter Hr. *Dahléns* Erklæring ligeledes mangler Anlæg og Udvortes.

Ligesom Dir. altsaa anseer det for sin Pligt at fraraade hans Ansættelse i nogetsomhelst Fag ved Theatret, saaledes tør den heller ikke anbefale ham til nogen Pengeunderstøttelse af Theaterkassen.“

Trods denne ganske utvetydige Erklæring optoges han dog, da han afskedigedes som Danseelev, på Syngeskolen (Maj 1821). Han søgte at få Roller i Skuespillet; forgæves. Og 29. Juni 1822 sloges Teaterporten i efter ham, idet han afskedigedes som Korsanger.

Ligeså uforfærdet som han forsøgte sig som Danser, Sanger og Skuespiller, forsøgte han sig som Digter.

Allerede i Odense havde han prøvet; man har en Liste over ikke mindre end 25 Emner, han vilde behandle. Også i København skrev han Digte, og 16 År gammel udarbejdede han på Grundlag af en For-

tælling, han havde læst, en stor Tragedie, Skovkapellet. Han læste den højt for kendte og ukendte, og den herlige Tanke slog ham: *Du er Digter*. Snart efter fulgte Røverne i Vissenberg — Schiller havde jo begyndt med at digte om Røvere. Derefter kom Alfsol, efter en Fortælling af Suhm, og — da han havde læst Walter Scotts Fængselet i Edinbourg — Historien Genfærdet ved Palnatokes Grav. De to sidste blev udgivet under Navnet William Christian Walter, idet han bragte sit eget Christian mellem Shakespeares og Scotts Fornavne.

Alle skulde vide, han var Digter, alle skulde høre hans Udgydelser. Han læste Shakespeares Levned og følte, at sådan en Karl var han også. Det måtte da interessere Shakespeare-Oversætteren, Kommandør Wulff, at se et Væsen, der lignede den store Englænder så meget. Derfor op til ham med Alfsol i Lommen. Da Kommandøren efter Oplæsningen bad den unge Digter besøge ham igen, svarede denne: „Ja, det skal jeg, når jeg har skrevet en ny Tragedie.“ „Ja, så vil det jo da vare temmelig længe.“ „Nej, jeg tænker nok, jeg har en færdig igen om 14 Dage“, var den unge Ekspreddigters Svar, og med de Ord var han ude af Stuen.

Hans Stykker forkastedes af Teaterdirektionen, og det, der blev trykt, endte som Makulatur. Ogsaa Digtervejen var spærret.

Da, som det syntes, at alle Sunde var lukkede, åbnede der sig et. 2. Dec. 1822 skrev Teaterdirektionen til Fonden ad usus publicos:

— — Da et ungt Menneske, navnlig *Hans Christian Andersen* — — der er aldeles blottet for Formue og lever kun af privat Godtgjørenhed, som hans godmodige Charakter forskaffede ham, vilde blive ulykkelig og tabt for det borgerlige Selskab, hvis han saaledes vedblev at hendøse sin Tid, og der tværtimod er grundet Haab om, at han, videnskabeligen dannet, kunde vorde en nyttig Borger, opkaldte man ham i Directionen,* forestillede ham den literaire Afvei, hvorpaa han var kommen, og lovede ham, at man vilde anbefale ham til allernaadigst Understøttelse for at kunne studere, hvis han udelukkende vilde anvende sin Tid og Flid paa de nødvendige Skolevidenskaber.

Han modtog Directionens Tilbud med Glæde, og paa Grund af Hs. Majestæts allernaadigste Yttring i den Anledning til mig, *Collin*,

* 13. September.

paa min foreløbige mundtlige all. Beretning derom, have vi foranstaltet, at han sidst i October Maaned d. A. blev optaget i Slagelse lærde Skole, hvor han, ved Universitets-Directionens Medvirkning, nyder fri Undervisning.

Vi har hans egne Tanker ved dette Vendepunkt i hans Tilværelse i et Digt *Mit Liv*,* som han skrev ved denne Tid.

Han fortæller om sin Barndom: en kærlig Moder lagde ham i den lune Seng og lærte ham — til Nattergale-Kor — at bede Fadervor. Han levede kun i Digtens og Fantasiens Verden og var derfor lykkelig. Så ilede han ud i Verden vide.

Naadig Herren var og god,
 Mig hans Engle fulgte,
 De i Drømme gav mig Mod,
 Haabet ei sig dulgte.
 Naar jeg i den dunkle Nat,
 Syntes mig saa rent forladt,
 Knæled jeg paa Sengen,
 Modig da jeg Harpen tog,
 Strængene med Haanden slog,
 Sang min Smerte, sang min Lyst,
 Og det lindrede mit Bryst.

Da hørte ædle Mænd de spæde Toner,
 Og lyttede til Barnets svage Sang;
 De saa'e hvor Sjælen gennem Støvets Zoner
 Til Trøstens Himmel barnlig fro sig svang.
 Thi tog de Barnet fra sin raae Natur
 Og satte ham bag Templets lune Muur,
 Hvor Aanden kunde classisk dannes ud,
 Og eengang kraftfuld stige mod sin Gud. —

Jeg græd af Glæde,
 Mit Hjerte bævet;
 Er Gud tilstæde?!
 Hans Engle svæved
 Jo mildt om mig. —
 Sig Veien høiner,
 Men Maalet øiner
 Dog Sjælens Blik. —

* Dansk Tidsskrift 1905. S. 292.

Heelt uvant var' de første Skridt at gaae,
 Og nu jeg først min hele Svaghed saae;
 Dog ei min Fryd, min Munterhed bortveeg,
 Før dybt i Sjælen denne Tanke steeg:
 „Mon ogsaa du har Kræfter, værdig er,
 Alt hvad der for dig Svage gjøres her?“

Men snart en Klogskabs Stemme
 Den mørke Taage brød.
 Og aldrig kan jeg glemme,
 Hvad for mit Indre lød.
Nu har man planten prøvet,
Men den kun Ukrud er,
 Thi har man den berøvet
 Sit Haab, sit Stjerneskjær. —

— Fortvivlet drog jeg da i Natten ud,
 Og glemte Naadens store, milde Gud;
 Da lød din Stemme faderlige Ven
 Og atter mig til Livet kaldte hen;
 Skjøndt vel jeg veed, du skuffes i din Tro,
 At Evner end hos Ynglingen skal boe,
 Men det er dog en sød, en salig Trøst,
 At høre Venskabs vennehulde Røst,
 Jeg synker veed jeg — men med roligt Bryst,
 Jeg gjorde, hvad jeg kunde, er min Trøst.
Jeg var stupid, forvirret, uden Sands,
Og derfor drømte om en Digterkrands.

Ligesom Drengen i al Forvirringen finder det rette Udtryk for sin Fortvivlelse, da alt syntes at være ude: Jeg er altså kun Ukrudt, udtrykker han sig stærkt om sine hidtidige Digterdrømme. *Collin* talte om at *hendøse sin Tid* og den litteraire Afvei. Trods al Nød, Modgang og Elendighed havde H. C. Andersen hidtil været *forkælet*, for så vidt han altid havde levet ud fra, hvad han havde Lyst til, alt havde i Virkeligheden været Leg, trods den barske Virkelighed; aldrig havde han været inde i alvorligt Arbejde, der krævede Selvs-overvindelse.

Een Gang tidligere havde gode Mennesker villet hjælpe ham til fast Arbejde og Kundskaber. Frederik Høegh Guldberg tilbød at læse Dansk med ham og fik en Provst Bentzien til velvilligt at give

ham nogle Timer i Latin. Men disse udeblev han fra. Da han vilde tilegne Guldberg sin Alfsol, skrev denne derfor (15. Juli 1822):
 „Den første Leilighed til at vise Dem taknemmelig mod mig, *den store*, at benytte de Anledninger til at lære Noget, jeg aabnede for Dem, den lod de gaae over; den mindre, *den ganske lille*, at nævne mig for en Snees Læsere, den lade De fare!“

Nu et Par Måneder senere fik han sin store Chance at lære noget. Første Gang havde han svigtet. Nu forstod han — det viser Digtet — at han havde været inde på en Afvej. Men vilde denne Erkendelse holde sig? Havde han Styrke til næsten at suspendere sit gamle Jeg, Digteren og Fantasten? Vilde han, den opløbne 17 Ars Dreng, der aldrig havde arbejdet af Pligt, have Energi og Evner til at gå den tunge Skolevej til Ende? Efter hans egne Ord i Digtet til Collin at dømme syntes han ikke selv ikke straks at mene det.

Inden vi går over til en Skildring af de omskiftelige Slagelseår, skal et Brev fremdrages, han i disse Måneder skrev til Prof. *Jens Møller* (Kgl. Bibl.), da det viser Sider af hans Karakter, som det er værd at lægge Mærke til:

„For omtrent 14 Dage siden vovede jeg at bede Dem subscribere paa min Bog. De afslog mig mildelig dette, men Grunden derfor, som de sagde mig, følte og føler jeg var sand og rigtig. Men da nu Bogen er trykt, og Bogtrykkeren skal betales, nødsages jeg (skjøndt Ret ugjerne) at give den ud. Hr. Etasraad *Collin* har nu sørget for mig, saa at jeg nu kommer til Slagelseskole om en 10 eller 14 Dage. Jeg faaer frit Logi, Kost, Varme, Undervisning o. dsl. Ved Flid skal jeg stræbe at oprette, hvad som allerede jeg har forsømt ved Alder; og lige saa brændende som min Lyst er, skal min Taknemlighed være. Men før jeg reiser derved, maa jeg nogenledes godt equipere mig. Adskillige Familier, som interessere sig for mig, have ædelmodige bidragede, ved lidt Penge, her til, for at jeg kunde see mig istand til at forskaffe mig det nødvendigste.

Da jeg havde den Ære sidst at tale med Dem, sagde De iblandt Andet: „At hvis De paa en anden Maade (end at subscribere paa

min Bog) kunde hjælpe mig noget, De da vil gjøre det med Fornøjelse.“ Derfor vover jeg her at bede Dem om De ikke vil give mig et lille Bidrag til Hjælp til min Eqvipering.

Hvis De ikke vil? saa haaber jeg dog, at De tilgiver mig min dristige Anmodning, og som De lovede mig („at gjøre for mig hvad De kunde, ved Universitetet, naar den Tid kom“). — Imorgentidlig vil jeg have den Ære at hente deres Svar.“

Man kan sige, at Brevet, der ikke er enestående i sin Slags, er et Tiggerbrev og at det viser Drengens Påtrængenhed. Men rigtigere er det deraf at udlæse *hans Sejghed*. Han har rettet en Anmodning til Jens Møller og fået Afslag; frejdig kommer han alligevel med en ny Bøn, og samtidig forbereder han sin Fremtid ved at minde Professoren om et Løfte om Hjælp ad Ære.

Hvor Hans Christian Andersen havde fået Tag, slap han det ikke gerne. Han var nok Fantast, men samtidig et Stykke af en Praktiker.

I SLAGELSE

DIGTEREN

Lad os, inden vi går over til H. C. Andersens egentlige Skoleliv, se, hvorledes det gik *Digteren* i ham.

„Jeg har, kjære Andersen! læst Deres bedre Characterer og glædet mig meget. Lad De kun Deres Vers udeblive, men derimod altid saadanne Forbedringer følge! Dette Sidste glæder mig ulige mere; thi ved at blive en duelig Borger, ei ved at blive Digter, skal De tænke paa at betale Fædrelandet Deres Gjæld tilbage; og det er ei til Riimsmede, men til kraftige, dygtige Borgere et Land trænger.“

Således skriver Prof. F. Høegh Guldberg (9. Maj 1826 Kgl. B.) til Andersen, og Gang på Gang gentager hans Velyndere Advarsler af sådan Art.

At opgive sine Digterforhåbninger, derpå har H. C. Andersen sikkert aldrig tænkt. Men ellers har han lagt sig deres Råd på Sinde, thi han forstod selv, hvor vigtigt det var at holde sig Poesien fra Livet. Derfor forsikrer han også (April 1823): „Jeg skriver slet ingen Vers nu, skjønt Lysten tidt kommer over mig, men jeg har endnu stridt som en Helt.“

Kun i de store Ferier mente han, at han havde Lov til at digte. Samvittighedsfuldt, næsten for artigt, fortæller han om, hvorledes han søger at overholde det: „I Sommerferien skrev jeg et lille Digt, som jeg troer jeg har fortalt Dem det — ofte har jeg vilde sendt Dem det, men jeg har ei havt Leilighed at reenskrive det; men nu i disse Dage er jeg ganske fri, altsaa kan (tør?) jeg jo nok. — — I en Ferie maa jeg jo nok more mig, og naar jeg maa det, saa har jeg ogsaa nok turde digte dette lille Product?“ (6. Okt. 1825.)

I de første Ar er det da ogsaa kun få Digte, han har skrevet, ofte sikkert Stemningsudbrud, der er blevet til næsten af sig selv. I Dagsbogsoptegnelserne (16. Sept. 1825) kan vi se et sådant Digt blive til. I sin Glæde over at have fået Brev fra Oberst Guldberg udbryder han:

Fader, Guddom i det Høje, see mit Hjertes Fryd, skue herved med Faderøie, føel min Salighed. Derfor bort Du Fristerinde, som nedkuer mig — som min Siæl til Støvet bøier, skjønt den aner, føler Gud!

Uden at han ved af det, er hans Prosa blevet rytmask, og han slår så derefter over i Versformen.

Der gik tre Ar, inden en større Plan optog ham. Men i Oktober 1825 er han fyldt af en sådan, den at skrive *en historisk Roman fra Grevens Fejdes Tid*.

Allerede i København havde Andersen været stærkt grebet af *Walter Scott*, „een Lykke opfyldte mig saa uendeligt: jeg læste da for første Gang *Walter Scott*; hans Romaner var et Aandens Liv, der opgik for mig, en ny Verden, jeg saae ind i; jeg glemte her Virkelighedens Trang omkring mig og gav til Leiebibliotheket, hvad jeg skulde kjøbe Middagsspise for.“ (M. L. E. 60.) *William Christian Walter* sammenskrev jo ogsaa dengang en Fortælling, Genfærdet ved Palnatokes Grav, efter Fængslet i Edinbourg.

Nu behøvede han ikke at gå på Leiebibliothek, thi Julen 1823 havde han den store Glæde at få en hel Del af Romanerne i Julegave.

I Oktoberferien 1825 ser vi ham da i fuld Gang med den allerede påbegyndte historiske Roman:

4. Oktober. Op Kl. 5½ og gik til Sorø. — — Ingemann og Frue rosende min Fortælling — —; det er hans Tanker, at jeg er skabt for Romaner for at skildre den lavere Classe. 6. Oktober. Digtet paa min

Roman. 7. Oktober. Digtede lidt paa Romanen. Tilbragte Aftenen hos Pedersens (jeg læste min Roman for ham alene, som morede ham, især det burleske). 9. Oktober. Skrevet paa min Fortælling. 10. Oktober. Digter og læser — læste min Fortælling for Holstein, den gamle Kammerjunker sov ved 2det Capitel, men han var træt, thi han havde været slatten i Forveien. 11. Oktober. Hver Morgen læser jeg for Jomfru Lange hvad jeg har skrevet.*

Her er H. C. Andersen altså inden for Lovlighedens Område. Men det kunde hænde, at han forvildede sig ind i den forbudne Have og digtede udenfor Ferierne!

- * Hvordan Andersens Planer udviklede sig, ser vi af et Brev fra ham til Hans Bastholm (1. Aug. 1829): „Det bliver egentlig ikke en comisk Roman, men snarere en Skildring af den Tids Begivenheder, Sæder og Skikke, hvori, især Almuen, mange Stæder vil træde comisk op. Helten bliver den lille Dværg, der var hos Christian II paa Sønderborg, og Romanen vil alt begynde under Kong Hans, og først ende ved Slutningen af Grevens Fejde. Af historiske Personer fremtræder især Christ. II, Elisabet, Biskop Jens Andersen Beldenak, Hans Tausen, Otte Porsfeldt paa Næsbyhoved, Hr. Mikkel i Odense, Sigbrit, Dyveke, Johan Rantzau, Bombastus Theophrastus, Skipper Clemen, Grev Christoffer af Oldenburg, Præsten Hans Madsen, Didrik Slaghæk, Torben Oxen, Erkebiskop Erik Valkendorf, Ambrosius Bogbinder, Frederik 1ste og Christ. III. — Før om 2 Aar bliver det Hele neppe færdigt, og jeg er overbeviist om, at bliver dette ikke godt, saa vil jeg aldrig kunne levere noget.“ Og 6. Jan. 1830 fortæller han den samme: „Til min historiske Roman studerer jeg flittigt og vil i Sommer, for dennes Skyld, besøge Vesterhavet og det nordlige Jylland“ (Breve fra H. C. A. udgivet af H. C. A. Samfundet 1932, S. 5—6).

Men et halvt Ar efter blev den historiske Roman opgivet. 28. Juli 1830 skriver han til Edv. Collin: „Hos *Vedel-Simonsen* [på Elvedgård] — har jeg — ved at søge efter Sagn fra Grevens Fejde, som jeg kun træffer faa af — fundet en heel Guldgrube til en Roman, som ligger vor Tid ganske nær, og hvor Begivenheden selv staaer som et underligt broget Drømsmebillede fra min Barndom, og hvor alle Kilder ere mig aabnede, nemlig Spaniernes Ophold i Fyen; hvem veed hvad der kan blive deraf.“

H. C. Andersen er her en interessant Parallel til Poul Møller. Begge begynder de omtrent samtidig på en historisk Roman med Walter Scott som Forbillede, og begge opgiver de den til Fordel for en Samtidsroman.

Således skriver han i sin Dagbog 1826 (Kgl. B.): *Løvedag (5. Januar)*: Leonardo di Vinci's Historie svæver for mig, hvilken Tragedie kunde jeg skrive om ham, men bort, bort, — jeg tør og jeg bør ikke. Og *Tirsdag (24. Januar)*: Stedse staaer *Leonardo* for mig, selv paa Skolen, jeg seer hele Stykket, Phantasien vidsker mig Replikkerne til; — jeg kan ikke forjage det af min Siæl, ihvor meget det endog adspredt mig. — Og da han før Oktoberferien 1825 — midt under Eksamenlæsningen! — var stærkt optaget af den historiske Roman, må han ligesom undskyldte sig for Gud og udbryder (Dagbogen 18. Sept.): „Tilgiv, Alfader, de dristige Tanker, som stige i min Sjæl, men de hæver mit Mod, ellers vilde jeg fortvivlet synke, Værket maa jeg fuldføre! Billedet, som staaer broget og stærkt for min Siæl, maa jeg mæle for Menneskene, min Siæl aner, at den kan og skal det, og alt saa kan du ei forlade mig. Din Præst vil jeg vorde.“

I Det Kgl. Bibliotek findes der et lille Hefte i Duodes (Collinske Ms.saml. Nr. 4) indeholdende *Digte af H. C. Andersen (skrevne i Aarene 1822, 1823, 1824)*. Da der mellem disse 26 Digte findes et dateret 31. Juli 1826, tør man antage, at Heftet indeholder hele den poetiske Høst fra Slagelse, som Andersen dengang har brudt sig om at bevare. De er skrevet med sirlig Skrift, og Andersen har sikkert taget dem med ud om Aftenen, på samme Måde som Musikeren medtager Noder. Kun et Par af dem har været trykt før. Her skal fremdrages et, der — i al sin Ubehjælpssomhed — giver et Indtryk af den unge Digter:

Skjalden til sin Harpe.

Harpe suus med stærke Toner
Døv Du Flammen i mit Bryst!
Før Du mig fra disse Zoner
Til min kjære Drømme Kyst.

Kun paa Tankens Blomster Snekke
Kan Du Haabets Himmel naae!
Kun bag Gravens Blomster Dække
Skal Du Ro i Hjertet faae.

Suus i (: I) Strængel! Svulm o Hjerte!
I hverandre jo forstaae!
Denne Spænding, denne Smerte
Snart i Døden skal forgaae!

Men når han således enkelte Gange gav efter for Fristelsen, sin Trang og Svaghed, blev han fortvivlet — han vidste jo, at det var mod Collins Vilje, mod Pligten og hans eget Bedste — han var et slet Menneske, syntes han, og søgte at gøre Bod ved dobbelt Flid. (Lb. 88.)

Men om end H. C. Andersen altså tappert holdt sig borte fra Tjeneste hos Apollon og Muserne, opgav han derfor ikke Digterdrømmen, det kunde han ikke, og den fulgte ham ikke blot i Ferierne, men også i Hverdagslivet:

En stor Digter vilde han være, han vidste jo, han var født til noget stort. Naivt kunde han spørge, hvem han skulde danne sig efter: Oehlschläger, Scott, Shakespeare, Goethe eller Schiller? Han havde „sit store Maal“: Digter eller Intet, eller, som han også udtrykte det: Aut Cæsar aut nihil.

Hans faderlige Venner talte ivrigt, undertiden hårdt, mod denne Indbildskhed hos Skoledrengen, som de måtte regne det for, og søgte at drage ham ned fra Tinderne til den jævne Slette; og også i hans eget Indre kunde der lyde Røster derimod: „Stolthedens Dæmon har denne Tid opslaaet sit Sæde hos mig, jeg troer jeg besidder Digter-aand, at jeg vil naa en høj Plads, og idet jeg troer, er den anden Følelse, som raaber frygteligt, at det er en forskruet Grille. O Gud, o Gud forlad mig ikke.“ (Dagbogen 5. Dec. 1825.)

Men alligevel kan det siges, at H. C. Andersen, trods sin Standhaftighed overfor Musens Fristelser og trods sin Skoleflid ofte levede et romantisk Dobbeltliv, hans Tilværelse var spaltet, snart var han Kryb, snart Ørn, som Skoledreng åd han Støv, men når han spejdede mod Fremtidens fjerne Blå, bar Fantasien ham på stærke Vinger mod Lyset.

SKOLEDRENGEN

Fortrin og Mangler.

H. C. Andersens Forhåbninger var altså, da han skrev Digtet til Collin (S. 11) små; Rektor *Meislings* var, før Eksperimentet begyndte, heller ikke store. Til Collin skrev han 11. August 1822 fra Slagelse (Kgl. B.):

„Uagtet jeg befrygter, at Andersens Optagelse i denne Skole turde

været hverken denne eller ham selv til mærkelig Baade, har jeg dog, i Anledning af D. Hvbhds gentagne Anmodning, anstillet en Huusundersøgelse og funden en Enke, en Madam Henneberg. —

Tør han selv tiltro sig Selvfornægtelse nok til at kunne være Medlem af en nederste Classe mellem 10 Aars Dreng? Jeg frygter det gaar galt.“

I Virkeligheden var det et Forsøg af den dristigste Art, og man forstår så udmærket, at Rektor Meisling har prøvet at blive fri for denne vanskelige Opgave.

Var der noget i Drengen, der kunde love et godt Resultat?

Ja, der var hans store *Flid*. Timevis, ja vel ofte Dagevis, thi han var ikke til at få lokket ud på Tur, sad han på sit Værelse og læste. Ganske vist må vi formode, at Intensiteten ikke altid har været lige stor, thi Evnerne og Interessen — der som oftest er uadskilleligt forbundne — manglede, i hvert Fald i Hovedfagene; men hans Samvittighedsfuldhed har været så stor, at han har siddet over Bøgerne efter *sin* bedste Evne; det var jo også hans Fremtid, det gjaldt. Dette er så meget mere beundringsværdigt, som det jo var en helt ny Verden, han var kommen ind i; han, Dagdrømmeren, måtte nu arbejde.

Endvidere havde han til Støtte *en god Opførsel*. Altid og overalt fik han i Opførsel ug; kun eengang blev det kun til mg, og denne Karakter gjorde ham så ulykkelig, at han til Collin skrev et ynkeligt Brev, hvori han kaldte Gud til Vidne på, at han ikke var mindre god nu end i forrige Måned.

En Snes Ar tidligere gik Ingemann i den samme Skole. Hans Levnedsbog fortæller og fortæller om Skarnsstreger. Selvfølgelig har der også været lavet „Panik“ af Andersens Kammerater, men det har slet ikke optaget denne, han har været helt uden for dette og fortæller ikke et Ord om sligt.

Kun på eet Punkt gik Drengen et Skridt, et ganske lille Skridt, bort fra Dydens Vej. Da han var så lang, lod Rektoren ham følge øverste Klasse, straks han var kommet til Slagelse, om Søndagen til den obligatoriske Kirkegang. Denne benyttede de store Elever til at læse deres historiske og matematiske Lektier. Eksemplet smittede. Men Andersen læste Religionslektien, det havde da på en vis Måde med Kirkegang at gøre og måtte være mindre syndigt.

Hans tredie Kvalitet i Skolen var hans *Evner for visse Fag*: Dansk, Dansk Stil, Religion og Sang. Navnlig i Dansk Stil var han flink; nogle Stile er bevarede og viser en sjælden Modenhed. Hans Ry i Skolen mellem Kammeraterne var da også så stort, at de bad ham om at skrive deres Stil, men den måtte ikke være *for god*.

Men langt tungere vejede dog det hos ham, der spæde et uheldigt Udfald af Eksperimentet.

Han var næsten uden Forkundskaber, og nu stormede alle Fagene ind på ham og var lige ved at overvælde ham. Læreren kunde jo ikke spilde Klassens Tid for meget på ham, og Gang på Gang måtte han forudsætte noget som bekendt, der var Drengen helt fremmed (hvordan skulde han dog kunne finde København på Kortet?).

Men værre var dog hans flygtige, forvirrede, urolige Sind med den voldsomme Fantasi, der var blevet næret og hidset ved det Drømmeliv, han hidtil havde ført. Han taler åbent derom i Brevene, skåner ikke sig selv: „Jeg kom ind i Skolen med for store Begreber om mig selv (25. Marts 1824). Min Barndom blev forsømt, altfor megen usund Morskabslæsning gav min Aand det sære Sving den endnu har, mine Ideer bleve overspændte, jeg kunde ikke tænke mig Livet som noget solidt Virkeligt, kun et Phantasispil. — — For mig, som traadte ind i en lærd Skole fremmed for alle Videnskaber og med en brændende Phantasi, som kun var vant til at sværme om fra Blomst til Blomst, maatte Skolelivets fabrikmæssige Gang, den for mig uoverseelige Mark af Kundskaber, som laae for mig, gjøre et underligt Indtryk paa, og naturlig den Tanke opstige: mon du har Kræfter til at gienemvandre den? (Juni 1824.) Sæt Dem ind i min Stilling, min første Opdragelse, tænk Dem mit Hovede opfyldt med Narrestreger og et Oplag af sammenrodede Digte og Romaner, de ikke gode Evner, den fæle Flygtighed, hvormed jeg sværmede om; da vil De bedst kunne dømme mig (¹⁹/₈ 1824). Svag er jeg og forhutlet fra Barndommen (⁶/₁₂ 1824). Nu kiender jeg først mig selv, lidt godmodig, men forvirret og luftig er min Charakter (²⁷/₃ 1825).“

Andersens filologiske Evner var små. Selv da han var den berømte Digter med den store Korrespondance, skrev han Tysk grammatisk ringere end en nysproglig Gymnasiast nu; og i England sagde

Dickens til ham: „Tal heller Dansk, det forstaar jeg bedre.“ Men særlig store Vanskeligheder voldte selvfølgelig Tilegnelsen af Latin og Græsk en Hjerne som hans. Vi kan se det alene af hans Ubehjælpssomhed over for almindelige Fremmedord, han forbinder ingen Tanke med dem, véd ikke at sætte dem i Forbindelse med noget: han kalder sig *Studiosus Actium*, det lykkes ham at stave Discipel galt på så mange Måder som det er muligt, og endnu som Student hænder det, at han *coramsponderer* med nogen. Med Hensyn til Gloser kunde dog hans stærke Hukommelse hjælpe noget. I Hovedsagen — det grammatisk-konstruktive — var og blev han en Sinke. Disse hans svigtende Evner overfor Skolens to Hovedfag kom til at forvolde ham de største Kvaler i disse År.

Oktober 1822 var H. C. Andersen blevet optaget i Skolens næstnederste (2.) Klasse, sikkert Kongeriget Danmarks særeste Skoledreng. Vi vil nu følge ham på hans Bane, År for År.

Skoleåret 1822—23.

Straks Dagen efter sin Ankomst (26. Oktober) aflagde Skoledrengen Visit hos Rektoren. Han tog venligt, ja hjerteligt imod ham og beholdt ham hos sig. Andersen udfoldede sig straks, læste Alfsol og Genfærdet højt for den sikkert noget overvældede Rektor, „og jeg var ordentlig lidt stolt ved at vise, hvilken Karl jeg var.“ (Lb. 80.)

Om Søndagene besøgte han Rektoren, der var Venligheden selv og morede sig som en Dreng mellem Drengene, blandt andet med at køre de lange Disciple rundt i en lille Trillevogn. I Julen fik Andersen Vognlejlighed med Rektoren til København. Et gemytligt Optog! Inde i den skrøbelige Vogn Rektorfamilien (6 Personer) og Andersen under en stor Dyne, for at Børnene ikke skulde fryse. Under Meislings Sæde Pandekager, og i Fruens Pose Sukker i et Kræmmerhus. Når der ikke spistes Pandekager, spilledes der Kort på Dynen, medens Fruen ret lystigt sang af Don Juan: Tro ham ej, han dig be- drager.

Men på Skolen blev Drengen snart skræmmet af Rektorens Hefsig- tighed, så han tit ønskede, at en eller anden Katastrofe vilde ind- træffe, der kunde forhindre Meisling i at komme. Blev han spurgt,

drejede Rektoren selv rigtige Svar om, da de var fremført på en forvirret Måde, og fik Klassen til at le ad den ulykkelige Andersen.

Det var dog kun 1 Time om Ugen, Andersen risikerede disse Ubehageligheder, oftere havde de ikke Rektoren. —

Alle Lærerne viste ham megen Venlighed og holdt i Grunden af ham.

To af dem kom til at stå ham nær, Snitker og Quistgård.

Snitker (1770—1847), Latinlæreren, var Godheden og Venligheden selv. Han var meget stolt af at have været Lærer for de berømte Mænd (det var Ingemanns Tredie-Lektie-Hører). „Jens Møller, Rosenkilde, Ingemann, saadanne Mænd have vi haft her. Lad mig nu se, at ogsaa *De* gør vor Skole Ære“, sagde han til Andersen, og ved denne Appel vandt han hans Hjerte.

Overlærer *Jeppe Quistgård* (1781—1850), Religionslæreren, havde vist oprindelig fået Interesse for Andersen, fordi hans egen Livsbane ogsaa var begyndt så buftet: 10 År gammel var han kommet ud blandt fremmede, 14 År gammel blev han Lærer for Børnene ved den Skole, hvori han selv gik. Samtidig med at han var Karl, læste han til Lærer, og da han var blevet Degn til Student.

H. C. Andersen havde den inderligste Tillid til ham, og da Eksamen 1823 nærmede sig, den første store Afgørelse, henvendte han sig til ham med sine Ængstelser i et Brev (Kgl. B.):

Kjære Lærer.

Deres Venlighed mod mig paa Skolen drager mig til Dem, og jeg haaber, at De ikke vil misforstaa eller paa nogen anden Maade fatte fæle Tanker om mig derfor. Jeg mangler *her i Byen* aldeles en Veileder og sand Ven, jeg burde vel hellere mundtligt henvende mig til Dem, men jeg føler mig ikke saa godt istand der til som skriftligt. Jeg troer fra Religions Undervisningen at kiende Dem saa vel at De er den Mand som føler og vil hjælpe den Stræbende. — Bliv ikke vred, om mit Brev synes lidt langt, men jeg seer mig ikke ved faae Ord istand til at melde Dem mine Tanker. Jeg maa gøre nogle Skridt tilbage i tidligere Tid. De ved vel, at jeg er født af meget fattige Forældre. Tidlig døde min Fader, og min Moder bestemte mig for et Haandværk, men en ukiendt Magt drev mig til at stræbe efter noget andet. Comedie gjør sædvanlig et dybt in Tryk paa Børn, jeg

syntes at Skuespillerkunsten var det som jeg var født for. — — Jeg kiendte ikke et Menneske i Kiøbenhavn, aligevel var jeg dristig nok med 14 Rdlr., som jeg havde sparet sammen, — — at reise; jeg blev først efter $\frac{1}{2}$ Aars Forløb ansat som Elev ved Theatret og fik 26 Dler. De indseer, hvor tungt det her maatte være mig [at] slaa mig igien: nem, da min fattige Moder intet kunde sende mig. Aligevel sørgede Gud, min eneste Ven, faderlig for mig, flere af Hovedstadens første Mænd bleve opmærksomme paa mig, og man troede at spore Geni hos mig; tilsidst, just da Nøden var størst for Døren, antog man sig mig mest og sendte mig herud. Fra første Øjeblik lovede jeg at stræbe alt, hvad jeg kunde, da jeg forudsaa, at uflid vilde være et Tyveri, jeg gjorde en mere værdig. Aligevel lykkedes min Flid mig ikke, jeg tvivlede selv om at besidde Evner, da Hr. Snitkiær og Andersen bevidnede mig stundom deres utilfreds[hed] med mig i Græsk og Latin, og jeg følte selv, hvor langsomt det gik. — (De vil ikke ansee det for Selvros af mig, hvad jeg nu [vil] meddele Dem.) — Jeg græd mange hede Taarer og bad Gud styrke og hjælpe mig, og stolede paa, at han vilde, naar jeg selv gjorde alt; — jeg læste derfor nu til ud paa Natten, og de herlige Vaarmorgener hjalp ogsaa herlig, lidt efter lidt kom jeg bedre ud af det, og har endogsaa i den sidste Tid erhholdet saavel af Snitkiær som Andersen deres Tilfredshed med mig, da jeg nu begynder at gjøre Fremgang. Mine Velgørere i K. glæder sig ogsaa over min Fremgang og har i deres sidste Brev bevidnet mig deres Tilfredshed. Dette giver dobbelt Lyst og Mod til at arbeide. Men jeg er alt over mit 18de Aar, jeg bliver Dag for Dag ældre; noget sildig er jeg kommen i Skolen (en lignende Styrelse som Deres); dog det gjør vel intet, som De selv sagde mig forleden, det er kun nogle Aar man bliver holdt tilbage; dog skulde jeg ikke denne October blive opflyttet, vilde min Skolegang blive meget lang. — — Jeg føler, jeg maa frem, at jeg har gjort mit og ved at mine Velgiørere ogsaa venter, jeg bliver fløttet op. Det som skulde hindre mig, er Latinen, især *Latinsk Stiil*, men jeg kan ikke tro, naar Lærene ere tilfreds med mig i de øvrige Ting; at dette ene skulde gjøre en stor Forandring i Fremgang. Kunne jeg blive fløttet op, vilde jeg stræbe at gjøre mig Lærenes Tillid værdig og stræbe at blive fermere; bliver jeg ikke, da vil man ganske knuse [mit] Mod, da jeg saa sikkert ikke er født for det som mit Hierte stræber efter og alle mine gyldne Drømme ere da

kun Sæbebobler, som glædede Barnets svage Øie. Da naar jeg sikkert aldrig Maalet, da [vil] min Stræben ikke lykkes. Jeg vil sikkert kunne faa Meget godt til Hovedkarakter, hvis Lærene vil give mig Udmærket godt for Sædelighed, og troer De ikke, naar jeg har faaet det, jeg kan blive fløttet op. De vil muligt indvende: at jeg burde henvende mig til Rectoren om alt dette; men jeg troer ikke at han ynder mig saa meget som de første Dage (og jeg veed dog intet untagen [det] som jeg har sagt ovenfor, at i Begyndelsen jeg ikke var saa ferm til at fatte Ting som jo vare ganske ukiendte for mig som kun, liig en Sommerfugl havde suet sødere [og] Behageligere Blomster en Badens Gramatik). Dog i Tillid til Deres Hjerte har jeg vovet at skrive Dem til, overbeviist om, at De ikke vil misforstaa mig, ikke vise nogen mit Brev, som muligt kunde forskaffe mig Ubehagelighed, men, hvis De kan, gjøre for mig, at jeg muligt kunde blive fløttet op, jeg lover Dem da (giver Gud mig Kraft?) da at stræbe at vorde en af Deres kiæreste og flittigste Deciple. De maa ikke blive vred paa mig for disse Linier, Deres

taknemlige
Andersen.

Eksamen gik over Forventning godt. Resultatet var følgende (Slagselse Skoles Arkiv. Landsarkivet):

Latin tg. L. Stiil mdl. Græsk tg. Dansk mg÷. D. Stiil ug÷. Religion ug÷. Bibshistorie ug÷. Historie g. Geographie g. Arithmetik mg. Geometri g. Regning mg÷. Fransk g÷. Tydsk g. Calligraphie g. Sang ug. Sædelighed ug. Summa $4^{6/11}$. Quotient $1^{17/33}$. Hovedkarakter mg. Nr. 2 af 12.

Ud for Rubrikken: „Opflyttes“ står ?. Men han opflyttedes i 3. Klasse, og Rektoren gav ham følgende smukke „Anmærkning“ i Karakterbogen:

Ved Skoleaarets Ende kan jeg ikke undlade at tildele *H. C. Andersen* en velfortjent Roes for den ufortrødne Flid, hvormed han, isærdeleshed i Aarets sidste Halvdeel, har stræbt at skaffe sig en Deel af de til videre Fremgang nødvendige Forkundskaber. Til Belønning derfor, samt for end mere at opmuntre ham, er han optagen i Skolens tredie Classe.

På en så harmonisk Måde endte det første Skoleår. „(Meislings Anmærkning) gjorde mig da usigelig lykkelig; mine Venner skreve mig opmuntrende Breve til, Collin yttrede mig sin Tilfredshed, Kronprindssessen sendte mig nogle Lommepege; jeg blev ungdoms-glad og som født paa ny“ (Lb. 89).

Skoleåret 1823—24.

I 3. Klasse fik Andersen Rektoren i Græsk, Quistgård i Latin, medens Snitker kun blev Skrivelærer (1 Time om Ugen, der brugtes til Lektielæsning).

Lige i den første Tid gik det godt, så Kommandørinde Wulff kunde skrive (15. Nov. 1823. Breve fra A. 566): „At det gaaer Dem saa vel i den nye Classe, glæder mig og os Alle hjerteligt. Find Dem med Taalmod og Taknemlighed i de smaa Vanskeligheder, som kan indløbe.“

De små Vanskeligheder blev imidlertid snart store, thi Rektoren, som Andersen sidste År kun havde 1 Gang om Ugen, havde han nu daglig. Hans koleriske Adfærd og Personligheder, som når han kaldte Andersen „Shakespeare med Vampyr-Øjnene“, satte efterhånden Drengen i en Stemning af den sorteste Fortvivlelse: „Jeg er gammel“, de Ord lød stadig i hans Sjæl. Hvad skulde det blive til? Var det ikke bedre, at han opgav det hele?

I sin Sjælekvide skrev han (Februar 1824) atter til Quistgård og spurgte ham, hvad han dog skulde gøre. Quistgård viste atter i Ger-ning, at han mente ham det ærligt og godt. I sit Svar trøstede han ham på det Bedste, mente endog at Mismodet over Manglerne var et Tegn på, at han nu var langt klogere, end da han kom i Skolen; han havde virkelig gjort Fremgang og vilde „under Guds Velsignelse udrette meget, ja saare meget.“ Han viste ham den skærende Mod-sætning mellem det frie Liv i København og det afmålte Skoleliv i Slagelse, deri måtte han søge Grunden til sit Mismod og ikke i Mang-ler hos sig selv, og han sluttede: „Forlad for Guds Skyld ikke Stu-deringerne. De vil nok vinde Meisling, der i at billige og misbillige kun bruger stærkere Udtryk, end man er vant til.“ (L. 100.)

Glad sendte han dette forstående og opmuntrende Brev til Collin (3. Marts 1824. Tilskueren 1892, S. 182) og kunde nu skrive: „Daglig

føler jeg mere og mere Lyst for Videnskaberne, og det kan jo ikke feile, at det efterhaanden vil blive bedre i det jeg endnu er svag i.“

Men hvad Quistgård således havde bygget op, skulde Meisling snart nedbryde ved sine uretfærdige og ukloge Angreb på den nærvæse Dreng. Et Par Uger senere var han atter så fortvivlet, at han måtte sende *Meisling* følgende Brev (25. Marts 1824), der giver et Øjebliksbillede både af Drengens Usikkerhed og Depression og Rektorens Paroksysme:

Jeg haaber, at De vil gjenne læse mit Brev, da jeg lover Dem ikke oftere at ulejlige Dem med Sligt. De er vred paa mig, og især fordi jeg skal have smilet, da jeg var uheldig at faae en slet Character, men det forsikkrer jeg Dem ved Gud (og jeg troer at De ei før har fundet nogen Usandhed hos mig) at jeg aldrig, hverken paa Skolen eller da jeg gik hjem, yttrede noget Tegn paa Selvtilfredshed, det er en Opførsel, som ligger ganske udenfor mit Væsen. — — Al Grammatik, naar jeg undtager den danske, falder mig tung; og naar jeg dertil er ængstelig, stiger Blodet mig til Hovedet og jeg giver da de slette Svar, som er Skyld i Deres Utilfredshed med mig; iøvrigt som De formoder at jeg læser Morskabsbøger og ikke mine Lexer da feiler De sandelig, kun nogle faa Timer og det neppe hver anden Søndag har jeg brugt, og da De ikke vil det skal jeg heller ikke dem en gang.

Jeg kom ind i Skolen med for store Begreber om mig selv, den uvante Virkekreds, Mangel paa al Elementærdannelse gjorde mig det mere trykkende, ene mine Foresattes Velvillighed kunde give mig Mod til at stræbe.

Hav Overbærelse med mig endnu i nogen Tid, og skulde jeg da ikke i næste Qvartal vise nogen Fremgang, da lover jeg Dem selv at trække mig bort fra en Stilling, hvor jeg kun opvækker Utilfredshed. Nu kommer de lange Morgener, de hjalp mig i Fior, og da tilstod De jo at jeg havde været flittig, de vil ogsaa hjælpe mig iaar.

Smilet har jeg ved Gud aldrig af den daarlige Character, jeg tør kalde Classen til Vidne derpaa, ej heller nogentid yttret noget om Dem eller de andre Lærere; jeg haaber De seer hen paa min Opførsel i den Tid jeg har været her. Som sagt overbær endnu nogentid med mig, med Guds Hjelp vil det blive bedre, og hvis ikke skal jeg gjerne

gaa bort; — og skulde jeg have fornærmet Dem paa nogen anden Maade, o da sig mig det, og tillad at jeg forsvarer mig, jeg veed mig ganske rolig i denne Henseende.

Tilgiv mig nu denne Gang og jeg skal vise Dem, at jeg ikke vil misbruge Deres Godhed.

Deres taknemlige

Andersen.

Dette Brev fra den taknemmelige Andersen, hvori han, sikkert med Rette, hævder sin fuldstændige Uskyldighed over for Rektorens Anklager og samtidig beder om Tilgivelse, var vistnok ikke den rette Måde at formilde den heftige og hårde Rektor. I hvert Tilfælde skulde han atter en tredie Gang i dette Skoleår blive bragt til Forgivelsens Rand.

Ulykkeligvis havde han i et Selskab deklameret et Digt, skønt Rektoren strengt havde påbudt ham at døde den gamle Adam. Dette indberettede den tjenstivrige Matematiklærer, og Meisling tog nu Drengen for, skældte ham frygteligt ud, sagde, at han vilde melde det til Collin, at han skulde ud af Skolen, at han duede til intet, og at han ikke længere vilde tåle ham. (L. 93.)

Andersen var fortvivlet, skriftede ærligt sin Synd for Collin og udgød også sit Hjerte for Prof. Guldberg, Oberst Guldberg og Fru Wulff: Han måtte bort fra Meisling, over i en anden Skole eller måske bedre helt bort, bort fra det hele — til Amerika.

De svarede beroligende, Fru Wulff på een Gang opmuntrende og kølende (4. Sept. 1824. Breve til A. 567): „Saa vist som De skal ære Deres Foresatte, bør De ogsaa vise det mød Deres Rector, men iøvrigt være ligegyldig ved hans Urimeligheder, — kun tie og høre derpaa med Taalmodighed i den bedre Overbeviisning, at De ikke fortjener hans uværdige Tiltale, som *han* i Enhvers Øine maa tabe mere ved, end *De*. At flytte Dem i en anden Skole er uhensigtsmæssigt, da De altid ved Forflytning kommer i en anden Classe under den, De forlod; at gaae til Amerika, som De berører, fandt jeg næsten uværdigt at besvare, da jeg ingen Fornuft saae i hele den Periode i Deres Brev. — — Hvortil al den Svulst, kjære Andersen? Fat Dem lidt roligere, vær lidt jevnere, gaa Deres Bane stille hen som andre

unge Mennesker; gaa Deres Skoleaar igjennem; De er maaskee ikke det mageløse Lys, som De muligt selv havde gjort Dem Idee om; men De er heller ikke stupid, dum eller alt Saadant, hvad Rectoren og De selv siger.“

Men Trøst og Opmuntringer hjalp ikke, og det var med den største Ængstelse, Andersen gik op til Examen.

Resultatet af denne blev følgende: Latin tg÷. L. Stiil g÷. Græsk mdl. Hebraisk tg. Dansk mg. D. Stiil ug÷. Religion g. Bib-Historie mg. Historie g÷. Geographie g. Aritmetik mg÷. Geometri mdl. Regning mg. Lat. Grammatik tg÷. Fransk g. Tydsk g. Calligraphie g. Sang ug. Sædelighed ug. Summa $3^{28}/_{24}$. Quotient $1^{27}/_{12}$. Hovedkarakter g.

Han var midt i Klassen (Nr. 5 af 8), men forblev i 3die, hvad der var ganske programmæssigt, idet man plejede at sidde 2 Ar i hver Klasse (og 3 i 4de). De 4 bedste opflyttedes, og Andersen blev således *Dux*, hvad han med en vis Stolthed fortæller i sine Breve.

Resultatet ser ikke så strålende ud, men det var vistnok ikke ringere, end det normalt kunde ventes. I hvert Fald fik Andersen i Censurliste over Disciplenes Anlæg, Fremgang og Sædelighed for Skoleåret 1823—24 („Rectorens Bog“) af alle Lærerne gode Evner, god Fremgang og en udmærket god Opførsel.

Skoleåret 1824—25.

Den godmodige Andersen troede selv, at Meisling mente ham det godt, han kom stadig hos ham om Søndagen, og inde i København talte han godt om sin sære Elev (L. 90). Men hvad hjalp det? Hans brutale Væsen virkede rædselsvækkende på den så tyndhudede Dreng.

Når det andet Skoleår var blevet et så sort Ar, skyldtes det dog lige så meget et andet Forhold: i det blev først det skærende Misforhold tydeligt mellem hans Fremtidshåb og hans store Tanker om sig selv på den ene Side og det efter Rektorens Ord ringe Resultat og dennes tydeligt udtalte Foragt på den anden Side.

Af noget anden Art skulde det 3die Skoleår blive.

Nu var han Oversidder, havde altså fået Stoffet igennem een Gang før; hans tidligere Flid kom ham til gode, og allerede ved det nye Skoleårs Begyndelse (25. Nov. 1824) kan han udbryde: „Nu gaaer

det meget godt i Skolen; i mit sidste Brev saae De hvilke gode Charakterer jeg havde erholdt endogsaa for Sprogene; altsom det bliver bedre med det svinder mit sygelige mørke Lune.“

Et Par Dage derefter (6. Dec.) konstaterer han følgende Fremgang i Forholdet mellem ham og Rektoren: „Rektoren er dette Skoleaar meget bedre mod mig (jeg er da, naturligviis, ogsaa mindre slet i Aar) og der gaaer flere Dage skjønt jeg næsten er oppe hver Dag, at han Intet siger; han skiænder paa dem Alle, er misfornøjet med dem Alle skjønt i mere eller mindre Grad, ja der ere dem han i Aar er mere utilfreds med end jeg ifior, hvorfor skulde jeg da være frie, hans Hensigt med os er ved Strenghed at bringe Flid og Dannelse hos os og enhver har jo sin Maade at gaae frem paa, rigtignok naar han bliver vred, skiænder han skrækkeligt saaledes paa mig forleden Dag.“

En Måned senere (11. Jan. 1825) er Udtrykkene mere positive: „Rektoren har siden sin Hjemkomst behandlet mig særdeles mildt, gid han saaledes vil blive ved; i Grunden, som jeg har sagt, er han god.“

Men et Problem var og blev han naturligvis: „Jeg kan ikke forstaae mig paa Rektorens Charakterer i Henseende til mig, snart er han mig saa vred, snart saa overordentlig venlig. — Kongens Fødselsdag inviterede han mig og een af de andre Dessiple at spise til Middag hos sig og blive der hele Aftenen, han havde indbudt flere fra Byen og vi morede os herlig, han behandlede mig saa venlig, saa fortrolig, at jeg ret holdt af ham; Dagen efter i den græske Time var han endnu venlig og yttrede Tilfredshed med min Græsk.“

At denne Mildhed ikke varer ved, (han kan allerede imorgen være meget vred) veed jeg nok, men det er dog et Beviis paa at han i Grunden Intet har imod mig, thi ellers vilde han vist ikke forlange mit Selskab, især da der kun een til af de andre Elever var indbudt.“ (29. Jan.)

Ganske vist kom der naturligvis ogsaa senere Eksplosioner (Brevene fortæller iøvrigt intet derom); men det for Andersen overraskende, glædeligt overraskende, skete, at denne overvejende Mildhed varede ved hele Skoleåret ud:

Rektoren er endnu overordentlig god og har endnu ikke skændet en eneste Gang paa mig. — — Gid jeg bare kunde vedligeholde det,

strax da jeg kom til Slagelse var han ligesaadan men De veed jo nok hvorledes han har været mod mig Siden. (25. Marts.) Rektoren er endnu mild mod mig og jeg kommer undertiden til ham (19. Juni). Vi have Ferie. — — Rektoren reiser nu i dette Øieblik til Kiøbenhavn, han har i den senere Tid været særdeles mild mod mig, han bad mig ved Afskeden, efterdi jeg ei kom til Kiøbenhavn, flittig at besøge hans Familie, jeg begynder nu at holde af ham, gid han kun vil være saaledes altid (10. Juli. Kgl. B.). Alt gaaer nu bedre og bedre, Rektorens Mildhed tiltager (17. August. Kgl. B.). Jeg sender Dem her ved mine Charakterer, af hvilke den Rektoren har givet mig for Græsk samt den for latinsk Stiil glæder mig meget, og jeg vil ogsaa stræbe at kunne til dagligdags (Examen tør jeg ikke tale om) søge at beholde dem. — — Rektoren er endnu den samme mod mig, han kan ikke være anderledes, og det lader som han nu har faaet bedre Tanker om mig, og troe det giver mig meget Mod, saa at jeg kan læse med Roe og Tilfredshed. — — Rektoren er nu mild. (1. Sept. Kgl. B.)

Meislings velvillige Stemning kulminerede med, at han (i September) gennem sin Kone lod Andersen spørge, om han fra næste Kwartals Begyndelse, d: 27. Oktober, vilde bo i hans Hus (på samme Betingelser som hos Madam Henneberg) og eventuelt senere flytte med ham til Helsingør, hvor han havde Udsigt til at få Rektorembede. Var der nogle Steder i Græsk og Latin han ikke kunde klare, vilde Rektoren hjælpe, og han skulde betragtes som Medlem af Familien. Hendes Mand, fortsatte hun, havde talt meget varmt om ham, han tvivlede ej om hans Flid, ene den sildige Alder, han havde begyndt i, gjorde, at han var tilbage. Han troede nok, at Andersen kunde komme i øverste Klasse, det var jo Græsk og Latin, han humpede i, men Opflytningen bestemtes jo mest af ham (Rektoren) selv; iøvrigt kunde Andersen være overtydet om, at han vilde indrette det således som det var ham gavnligest, enten i Henseende til Opflytning eller ikke, således at han hurtigst og med Ære kunde træde frem til Examen i København.

Andersen var i og for sig ked af at flytte fra Madam Henneberg, hvor han havde det godt, og han frygtede også for, hvorledes det skulde gå ham i Huset hos den koleriske Rektor. Men han indså,

hvor gavnligt det kunde være for ham at bo der, og ræsonnerede: „Her må kun Fornuften være Herre.“ Hvad nu Collin rådede ham til, vilde han regne som en Styrelse af Gud, og da Collin tilskyndede, gik Sagen i Orden.

I September kom Eksamen, den, han som sædvanlig regnede for en Begivenhed, der skulde afgøre hans Livs Skæbne.

Gennem Dagbogsoptegnelserne kan vi følge hans skarpt skiftende Stemninger, der drager forbi os som levende Billeder på Lærredet.

Han sidder om Morgenen *Mandag (19. September)* i sit Værelse og skriver: Gud! Gud! din Villie skee, løn mig efter Aarets Flid, ei meere — Gud veed hvad Skiæbnen har bragt, naar Bladet vendes.

Så gik han op i Latin. „*Ovid* var jeg ikke bange for men *Courtius*, begge havde jeg i Sommeren repeteret men meget var der i den sidste jeg stødte i, nu tillod Tiden mig ikke at repetere begge, kun den ene og lidt af den anden, jeg tog da *Ovid* og overlod saa min Skiæbne til Gud; hvor bankede ikke mit Hjerte da jeg skulde op, jeg bad til ham, at jeg blot maatte staae mig saaledes som jeg havde staaet mig dagligdags — og gik saa i Guds Navn op, men Skiæbnen vilde det anderledes, jeg fik *Courtius*, da var mit Mod knækket, jeg hakkede slemt i det og stod mig *maadelig*, — jeg syntes ordenlig at det var Synd af vor Herre at jeg skulde være saa uhældig i Latin.“ (Brev til Collin. 2. Okt. 25.)

I Dagbogen noterede han derpå fortvivlet: „Uhældige! — stod mig usselt i Latin. Du kommer ei op i 4de, ud af Skolen, Haandværker eller et Liig bliver din Bestemmelse. Gud — Gud er du virkelig nærværendel!“

Senere på Dagen Eksamen igen og så atter Dagbogen frem: „Dit Navn være lovet — stod mig bedre i Latinsk Grammatik, maaske *Godt*. Ogsaa *Godt* i Tydsk.“

Men de to små Held kan ikke opveje Katastrofen, og han fortsætter: „Jeg fatter ei din Villie, Fader, o lad mig dog ei tabe Haabet. O Du styrer Alt, giv mig Mod til at gaae min Skiæbne i Møde — jeg seer den, o Gud! Farvel alle mine Forhaabninger og Drømme, ja det var kun Drømme — o havde jeg kun Mod — Død, du er ikke saa frygtelig — — O Vanvid, æd dig ind i min Hjerne, at jeg maa glemme

min egen Tilværelse. Væsen, som jeg ei veed det rette Navn paa, giv min Siæl Mod til at rive sig løs. Svulm Hierte, saa Du sprænges! — Ha, svulstig Nar! — Fyldestgør dine Lyster da de faa Øieblikke Du kan, en Skiæbne leder Alt. Hvad skee skal vil skee aligevel. — — Døden er mig kjærere, Livet uden Haab er et Helved. At see mine Kammerater stige, medens jeg synker. At rive mig ud af de Danne- des Kreds, Gud, nei det er for haardt.“

Næste Dag er Fremtiden endnu kulsort: „Hvad kunde jeg blive? og hvad bliver jeg. Min stærke Phantasi bringer mig nu til Daarekisten, min heftige Følelse gjør mig til Selvmorder, før vilde begge forenede gjort mig til en stor Digter.“

Senere på Dagen melder Reaktionen sig: „Tilgiv mig Gud, jeg er uskiønsom mod Dig som har gjort mig saa usigelig meget godt, o tilgiv som [før], Gud, og hjælp mig fremdeles. (Gud! ved min evige Ro lover jeg Dig aldrig mere af mit Hierte at betvivle din Fadershaand, vis jeg denne Gang kommer i 4de og til Helsingør.)

Men så begynder Heldet (og dermed hans Gud-hengivenhed).

Onsdag (21. Sept.): Stod mig ret hældig i Religion og Bibelhistorie, var den bedste af alle. — — Haab i mit Bryst. Gud, jeg stoler igien paa Dig.

Fredag (23. Sept.): Ug for dansk Stiil. — — Slumret ind med Tillid til Gud.

Søndag (25. Sept.) har han atter en fæl Dag: Taaget og raat som i min Siæl. Gud gid jeg var død. — — O Gud min Siæl er syg, mit Hoved sløvt. O var jeg fri!

Men så skinner Solen atter, Dag efter Dag:

Mandag (26. Sept.): Med Frygt gik jeg op med Haab om et *Godt* eller *Godt*? Men jeg fik enten *Ug*? eller i det mindste *Mg*. O Gud, hvor er min Siæl ikke gennemstrømmet af Tak til Dig. O algode Fader, tilgiv mig mine Feil. Tak, Fader, Tak.

Tirsdag (27. Sept.): Du vil det Bedste, i Tillid til Dig, Algode, gaaer jeg min Skiæbne i Møde. Gud lad Lykken ledsage mig!!! — *Godt*? for Græsk. Rektoren meget god.

Onsdag (28. Sept.): Gud! Helligt og højtideligt lover jeg Dig, ved min evige Ro, at jeg ikke skal murre med Dig om det gaaer mig haart i 4de Classe, maae jeg kun komme derop. — — Ja, Fader, jeg

er svag, men Du seer jo mit Indre og vil være min Hielp. — Stod mig godt i Hebraisk.

Torsdag (29. Sept.): Stod mig herligt i Mathematisk! — Gud! Gud! tak! mit Hiertes hele Tak! ja! ja! Du er min Hielp. Du vil vist ikke hæve mit Mod for at det maa deshaardere knuses.

Nu kunde Andersen se tilbage på en i det hele veloverstået Eksamen: Latin mdl. L. Stiil tg. Græsk g÷. Hebraisk g. Dansk mg. D. Stiil ug. Religion mg÷. Bib. mg. Historie g. Geographie g. Arithmetik mg÷. Geometri mg. Regning mg÷. Lat. Grammatik g÷. Fransk g÷. Tydsk mg÷. Calligraphie mg÷. Sang ug. Sædelighed ug. Summa $5\frac{1}{24}$. Quotient $1\frac{9}{72}$. Hovedcharakteer mg, og i sin Dagbog skriver han da også, fuld af Glæde, men dog spændt:

Fredag (30. Sept.): Haab om at jeg kommer op i 4de gjør mig næsten allerede elleveld af Glæde, i Morgen afgøres det, o Gud, søde Gud! hielp mig!!! Aftenen derude er saa vinterlig og klar. Examen er lykkelig endt, imorgen kommer dens Udfald. Maane, imorgen beskuer Du enten en bleg og fortvivlet eller den lykkeligste.

Næste Morgen er Spændingen endnu stærkere: „Gud nu er min Skiæbne afgjort, men endnu skiult for mig. Hvad mon der venter — Gud! min Gud! forlad mig ikke. Mit Blod løber saa skarp igiennem mine Aarer, mine Nerver bæve. O Gud, almægtige Gud! hielp mig — jeg fortiener det ei, men vær naadig, — Gud, Gud!“

Nu har han været henne og fået sin Skæbne at vide: „„De kommer der“, vidskede Fruen, Rektoren smilede — og jeg kom der. — Det er underligt — Glæden var mig ei så voldsom som jeg troede.“

Samme Aften skrev Andersen til sin Moder og Guldberg, og Dagen efter 10 Breve! Den store Nyhed, at Andersen nu gik i øverste Klasse, skulde publiceres i Øst og i Vest.

O k t o b e r 1825—M a j 1826.

Nu var H. C. Andersen altså i 4de Klasse.

Noget betænkelig ved Fremtiden var han naturligvis: „Naar jeg nu bare kunne komme nogenledes ud af det og Rektoren ei vil kiedes ved mig, nu han skal slide med mig i Græsk og Latin, daarlige Charakterer maa jeg vist faae i det mindste de første 6 Maaneder.“ (2. Oktober.)

Det lod imidlertid til at skulle gaa godt: „Nu have vi da snart læst en Uge, og faaet meget mere at bestille end i 3die Classe, endnu har Rektoren ikke examineret men kun læst for. — — Han meddeler os saa mange interessante Noter, saa at Latin og Græsk nu ordentlig morer mig. Gid jeg nu kun kunne skille mig taaleligt derfra! Villien maa De ikke tvivle om! Rektoren er endnu saa god og blid mod mig, men, som sagt, han har jo endnu ikke hørt mig i sine Lexier, dog naar jeg nu kommer op til ham, saa kan han jo see, hvorledes jeg læser og saa vil han vel være tilfreds.“ (Til Jonas Collin. 20. Oktober. Kgl. B.)

27. Oktober kom Andersen altså i Huset hos Meisling.

Dermed svandt næsten helt de Rester, der var tilbage af hans Frihedsliv, thi nu trængte Skolen med dens Krav og Kontrol i Rektorens Person sig også ind i hans Fritid.

Rektorens hvasse, grønne Øjne var ikke så meget rettet på hans faglige Forhold — han så jo hans Flid, og han læste selv med ham. Da Andersen er oppe til Terminseksamen i Latin (8. Dec.) og venter sig mdl., men får slet, står der i Dagbogen: „Rektoren ganske god.“ Og da han (10. Dec.) også får slet i Græsk, står der intet om Rektoren, hvoraf man tør slutte, at han har været behersket.

Nej, hvad Meislings strenge Øjne har været rettet mod, har været hans evig omskiftelige Digtersind, hans Hang til Poesien og hans Lyst til at optræde samt hans altid nervøse, urolige Væsen. „Tro ei at det er Genialitet, denne Fusen De har hos Dem, der er meget der maa klippes før De bliver til Noget. Saadan et Menneske vilde ved Examen i Kjøbenhavn, om han endog kunde Alt, ved sit Væsen skaffe sig en slet Character!“ kunde han udbryde. (Dagbogen 10. Dec.)

Derfor brød han ind i Andersens Omgangskreds og forbød ham at omgås sådanne, der på den ene eller den anden Måde kunde nære hans Digtersind. Vi ser ham spadsere med Meisling, helt forlegen ved, at han ingen tør hilse på af sine Bekendte.

Kraftigtst var dog Rektorens Optræden i Julen. Andersen havde fået Lov til at bruge den første Halvdel af Juleferien til et Besøg i København (den sidste Uge skulde han læse i Slagelse). Han læser højt af sine Digte, folder sig ud hos Alle, ligefra Oehlenschläger til Madam Jürgensen, glimrer, synes han selv.

Da Ugen er gået, får han (26. Dec.) den kolde Stråle af Meisling, der også er i København: „Jeg har Intet at meddele Dem ved Afreisen, kun den bestemteste Anmodning, at De fra Ankomsten til *Slagselse* anvender Tiden, ikke til at skrive Fortællinger og Digte, hvorved De til vedkommendes store Morskab har opvartet — men til Skolesager. Hvorvidt De *frustrerer* mig ved at spilde Tiden paa *den* Maade, naar jeg troer at læse Deres *Pensæ*, skal jeg nok mundtlig tale med Dem om, og opgive Dem adskjellige *Data*, som mueligen turde kjøle. Jeg ønsker ikke, at De tager Deel i nogen Udsiring af Børnenes Juletræ, Løvhytter, Maskerader eller Gud veed hvad der er udtænkt, da jeg seer De bruger Tiden daarlig nok aligevel.

Meisling.“

Forfærdet rejste Andersen hjem, hvad betød den bebudede *Kørling*? Det måtte vel være at han blev deklasseret til 3die, så var alt ude.

I Dagbogen (Kgl. B.) kan vi følge ham de næste Dage: 28. Dec.: Drømte hele Natten om M., dog blev han i Drømme tilsidst god. 29. Dec. Herhjemme fortalte Fruen mig at M. havde skrevet hende til at han var vred paa mig — — at jeg endnu paa den 3die Dag efter min Ankomst til Byen ei havde hentet mine Bøger, at jeg læste Intet. Et Helvede venter mig, fortvivl — o han er for stræng, for stræng. 31. Dec. Vi spiste allerede til Nyaars Aften Kl. 6. Jeg kan mærke at M. har forbuden hende at lade mig lege med dem, thi vi sadde kun og saa paa hverandre, og Klokkeren 8 gik hver til sit.

De første Par Dage af Januar er frygtelige, men allerede den 5te er han, som det erindres, optaget af at planlægge en Tragedie om Leonardo da Vinci, og da Meisling kommer tilbage, meddeler denne, at hans Brev var skrevet i Hidsighed! „adskjellige *Data*, som mueligen turde kjøle“, var det, at Oehlenschläger havde ytret, at den unge Andersen med Urette ansaa ethvert Smil for et Bifaldssmil.

Nu var alt forsåvidt godt, og den 26. *Januar* hedder det: „Meisling venlig og god. O havde jeg dog Held og Kræfter hvor god vilde han da endnu ikke blive.“ (Kgl. B.)

Til Trods for denne hårrejsende Jule-Brutalitet og til Trods for, at der i Dagbogen også ellers er flere mørke Dage, strenge Ord fra

Meisling, Sorg og Drøvelse hos Andersen, er de gode Dage dog i det hele i Overvægt i denne Tid.

28. Oktober: Rektoren særdeles godmodig, spadserede med mig om Eftermiddagen, talte om Taschenbücher, om Digte og deslige og trakteredede mig med Puns. 29. Oktober: O Gud, hvor gierne vilde jeg ikke gjøre alt ret godt for at bevare hans Godhed, ja han er sikkert god! 30. Oktober: Moret mig herligt om Aftenen, o han sprudler af Vittighed. 31. Oktober: Jeg har det langt bedre her end hos Hennesbergs. O Gud, hvor Du er god, gid jeg maa kunne bevare Rektorens Godhed, gid jeg maa kunne glæde ham, o Gud hvor er jeg ikke siæleglad, det gaaer herligt paa Skolen. 5. Nov.: Rektoren munter og venlig — — sagde mig saa venligt Godnat. O vidste han hvor hans Venlighed opmuntrer mig, han vilde fremdeles blive saaledes. 6. Nov.: Rektoren godmodig og høflig. — Han er streng, men Hiertet sidder ham paa det rette Sted. 21. Nov.: R. er meget god mod mig, han kan ikke være anderledes. 25. Nov.: O Gud, algode Gud. Det gaaer godt! Jeg takker Dig. 26. Nov.: Rektoren mild og god, tilbragte hele Aftenen med ham og Hundrup, spillede og talte om Julestadsen. (Husk at være taknemlig!) 28. Nov.: Gaaet godt i Rektorens Ting, han har idag været meget mild imod mig. O Gud, Haab opfylder mit Bryst. 29. Nov.: Jeg begynder at holde af ham. Han kan ikke behandle mig anderledes end han gør. Gud hvor er jeg lykkelig, det synes nu som Alt vil gaae godt. O Gud mit Hiertes hele Tak. 5. Dec.: Ja! han behandler mig med Godhed, o Gud kunde jeg blot vise Fremgang, men jeg gruer for Examen.

Om Søndagen var han altid venlig, lystig og morsom, legede Tinsoldater med Børnene, eller det lille Dukketeater kom frem, eller han kørte den lange Andersen i en lille Barnevogn rundt i øverste Klasse, hvor Bordene var flyttet til Side, for at Drengene kunde more sig. (L. 104.)

Om Aftenen spillede han ofte Rambus eller Skak med Andersen og gav ham Kage, Æbler eller Punch.

Det kunde se ud som en hel Solstrålefortælling, hvis man ikke husker på, at Medaljen jo unægtelig har en Revers.

Også i Brevene mærker vi Andersens overvejende Tilfredshed med Stillingen: „M. siger sjeldnere noget til mig paa Skolen og hjemme be-

handler [han] mig ret fortrolig og venlig. Jeg indseer ganske sikkert at han mener mig det godt, men lidt underlig er han dog ofte, eller ogsaa det er mig eller min forfængelige Egenkjærlighed der seer galt. — — At Rektoren er mild mod mig, gjør at jeg endogsaa føler mig ret vel og ikke længere kan spille en klagende Werthers Rolle. Jere: miader kjede, derfor Mod! en Portion har jeg allerede begyndt at samle mig. Jeg begynder allerede at mærke hvormeget det hjælper mig at M. læser privat med mig; især seer jeg det i min Latinske Stiil; han har givet mig et ganske tydeligere Begreb om at udtrykke mig i dette Sprog end jeg før har havt. Derfor: „Roser sig med Torne blande“ — da det nu saa maa være her i denne underlige Verden; min Lod er dog bleven blandt de bedste og jeg vil derfor bære de smaa Ubehageligheder med de store Goder, der ellers er tilfalden mig. Var min Aand ikkun mindre flygtig, da vilde jeg vel ogsaa endnu mere kunde vinde M.s Godhed for mig; dog endeel af den indbilder jeg mig at have; og om ikke mit Hjerte kan ganske aabne sig for ham, om jeg ikke kan elske ham, saa er jeg ham dog inderlig taknemlig for hans Interesse for mig.“ (3. Maj.)

Men når Forholdet i denne Tid var så forholdsvis godt, skyldes dette sikkert i højere Grad Andersens elskelige Væsen end Rektorens Venlighed, der ofte var afbrudt af Urimeligheder og Brutalitet. Man mærker at Andersen vil prøve at synes om ham. —

Kun et Par Dage senere fik Meisling sikker Underretning om, at han var udnævnt til Rektor i Helsingør, og straks samme Dag (7. Maj) skrev Andersen til Collin:

Hidtil havde Alt vendt sig til det Bedste, nu bugtede Vejen sig, Slagelse eller Helsingør? Selv turde han ikke vælge, det måtte Collin. — Dog hans eget Ønske fremgår af det næste: „Jeg har nøie overveiet Sagen, ogsaa spurgt mig til Raads, og paa begge Maader faaer jeg det Resultat, at jeg vil tabe meget ved at komme fra *Meisling*; jeg vil neppe faae en Rektor, der saaledes vil interessere sig for mig, som han især i den sidste Tid har gjort; han har stedse med Velvillie hjulpen mig med det af mit Pensa, som jeg ei kunde komme ud af, og dermed er det gaaet saa temmelig godt for mig siden min Optagelse i øverste Klasse. — — Men naar jeg nu skilles fra *Meisling* frygter jeg for at det vil gaa mig mindre godt; og hvem veed især naar jeg bliver

mindre god, hvorledes Lærerne vil blive mod mig; jeg veed egentlig ikke een eneste blandt de øvrige Disciple de interesserer dem for, og hvor kan jeg da vente de gjør det for mig. — — Her har jeg nu i Korthed nedskrevet Alt; De kan troe der er en Uro i min Sjel før jeg faaer Svar fra Dem. — — Lyst har jeg til at følge med Rectoren fordi jeg troer det er mig gavnligest; men jeg vil intet mere sige, gjør som De vil; Gud lønne Dem.“

Af egen fri Vilje, men absolut mest ud fra Fornuftsgrunde, havde Andersen altså valgt at følge Meisling til Helsingør. Også Collin mente, at det var det bedste, og få Dage derefter sad H. C. Andersen og den Meislingske Familie på Vognen og kørte mod det nye Opholdssted.

I HELSINGØR

DEN DANSKE NATUR

H. C. Andersen skildrer selv sit daglige Liv i Slagelse (3. Maj 1826) lige før Afrejsen: „Den ene Dag gaer som den anden, fra Sengen til Bogen, derfra til Skolen og fra den til Bogen om Aftenen igjen; thi ud kommer jeg ikke men lever som en sand Eneboer. *Meisling* siger nok: „De skal gaae ud og røre Dem, den megen Sidden gjør Dem sløv“; men Slagelse Landevei ligner om Vinteren et Kamtschatka og om Sommeren en sand Lyneborger Hede, altsaa kan den ikke lokke mig ud.“

Et Par Uger senere blev han revet ud af sin Dvaletilstand ved, at han altså fulgte Meisling til Helsingør.

Denne Rejse fik stor Betydning for den unge Digter.

Fortiden kom til at stå levende for ham. „Mange Oldtidsminder stod for mig, og jeg syntes for Øieblikket at leve i en heel Digterverden.“ Kl. 10 om Aftenen var han kommet til Frederiksborg: „Jeg gik ind i den inderste Gaard og det gav Echo med hvert Skridt jeg gjorde. Græsset groede høit op i mellem Fliserne og kun hist og her skinnede et Lys ned til mig fra de høie Slotsvinduer, det forekom mig her inden for disse dunkle Mure, som om jeg var stegen et par Aarhundreder tilbage i Tiden, maaskee har Christian den IVde staaet

paa samme Sted hvor du staaer, tænkte jeg, og saae i Tankerne Rid-
dere og Fruer spadsere forbi mig. Dette Slot er den første Ridderborg
jeg har seet og aldrig glemmer jeg den Følelse der i dette Øjeblik
levede i mig.“ (til Ingemann 8. Juni 1826.)

Endnu større Indtryk gjorde dog *Naturen* på ham: „De kiender
sikkert Veien fra Frederiksborg og ned til Helsingør og kan altsaa
tænke dem, hvor salig jeg maatte føle mig; det var som jeg kørde
igjennem en heel Phantasi Verden.“

*På denne Rejse og under Turene de næste Uger i Helsingørs Om-
egn blev den danske Natur levende for H. C. Andersen:* „Igaar var
jeg med *Meisling* i Marielyst, o det er noget af det første jeg har seet.
Alt forekom mig som Schweiz og jeg følte mig saa usigelig lykkelig,
o man maa blive Digter eller Maler ved at see den deilige Natur. O
Velgjører, tak for hvert lykkeligt Øjeblik! Livet er dog herligt!!!
(25. Maj 1826.) O hvem der en heel Sommer kunde leve der og alene
nyde og digte, han var dog lykkelig. — Udsikten fra den øverste The-
rasse hen over Sundet er fortryllende. — — Skibe svæve lystig forbi;
o hvem der kunde flyve med og see alle Verdens smukke Stæder (til
Ingemann 8. Juni 1826). En Søndag kjørte vi ud til et smukt Sted ved
Sundet: Odinshøi. — — Det var en Klint vi stod paa, neden for laae
Fiskerhytter med udspændte Garn. Skibe seilede gjennem Sundet,
hvor Bølgerne brødes med en Støi, som naar der kjøres med Vogne,
læssede med Jernstænger. Lige for laae Sverrig med Kullen, hvor den
blaalige Røg hvirvlede op i den klare Luft. — Intet Partie i Naturen
har siden grebet mig stærkere end dette, men det var ogsaa en deilig
Dag og Solen skinnede mig ogsaa i mit Hjerte.“ (L. 118.)

Og midt i den skønne Natur den livlige By — det var noget andet
end de uddøde Gader i Slagelse! „Betragtet ude fra Veien lovede
Helsingør mig ikke meget, men nu jeg er inde i den synes den mig
et lille Kjøbenhavn. Hvilken Færdsel! hvor livligt paa Skibsbroen,
her tale nogle tykke Hollændere deres hule Sprog, der hører jeg det
harmoniske Italienske, længere henne læsse de Steenkul af en engelsk
Brig, saa jeg troer at lugte London.“ (Maj 1826.)

Disse lykkelige Måneder kulminerede med Sommerferien 14. Juli
til 1. August.

En Morgen stod H. C. Andersen op Kl. 3 og gik mod København.

(Brev til Ingemann 4. Aug. 1826.) Han nød Solopgangen i den friske Morgen, plukkede Jordbær og Hindbær ved Vejen, læste i 1001 Nat. Solen steg højere og højere og stegte næsten hans venstre Kind. Han kom gennem Hørsholm, hvor han var ganske begejstret ved den dejlige Egn, og nåede — efter et Ophold i Gentofte — til sit Bestemmelssessted Kommandør Wulff på Amalienborg, hvis Gæst han skulde være.

Næste Morgen, da Solen skinnede ham så venligt ind i Ansigtet, skrev han på Sengen, fyldt af sine Erindringer om den danske Sommer, sit første Naturdigt:*

See, Solen synker i sit røde Blod,
Og Aander suse gennem Skovens Toppe.
Her slumrer Uskyld sødt ved Bøgens Rod,
See hvilke fede Bønderdrenge-Kroppe!
Violer dufte fra det unge Græs,
Og hisset vandre Præstens hvide Gjæs.

See hist en gammel Bonde paa sit Øg,
En Fugleskræmme paa en Rocinante!
Nu holder han hist ved den flakte Bøg,
Og tæller Penge af en gammel Vante;
Endnu engang han ret beseer sin Skat,
Og derpaa griber atter Tøilen fat.
Ham Længsel driver mod det elskte Hjem,
Hvor Hytten staaer imellem Nødhække,
Men ikkun langsomt, langsomt gaaer det frem;
See, hvor han seer mod Skyens Bjergerække.
Dog Phantasus ham følger i hans Nød,
Og viser i det Fjerne et Fad Grød.

Hvor malerisk staaer Fiskerhytten der!
See, Vinduet kneiser med halvtredje Rude.
Hvor gløde dog i Aftensolens Skjær
De halve tre imellem gamle Klude!
Og rundt om Hytten Tjørnehække staae,
Broderede med Strømper og med Sokker,
Og Himlen favner Alt saa klar og blaa,
Mens Fiskerkonen hjem fra Stranden sjokker.

* Brev til Ingemann. 4. Aug. 1826. Flyvende Post Nr. 66. 1827. Digte 1830. S. 84.

Det, som H. C. Andersen hidtil havde præsteret, havde været tågede Refleksionsdigte, kresende om hans eget Jeg. Nu har Omgivelserne fået Liv. Sommeren og Helsingørs skønne Omegn havde lært H. C. Andersen *at se*. Bortset fra Anderne, der suse i Træernes Toppe, er alt lagttagelse, næsten i hver Linie en ny.

Også på anden Måde betegner *Aftenen* noget nyt: den svulstige Lyriker er her *Humorist*, hans Lune gennemtrænger Idyllen.

Snart efter malede han et nyt *Aftenlandskab* (See Solen gaaer ned i det deiligste Rødt) og Fiskerhytten kom til at ligge Hist, hvor Vejen slaaer en Bugt.

DEN NYE SKOLE

Tiltrædelsen.

I den Tid Ole Lund og de andre Drengene i Helsingør gik og ventede på den nye Rektors Ankomst, var det ikke just opmuntrende eller tiltalende Rygter, der løb om i Byen. Ej heller havde han efterladt sig det gunstigste Minde fra den Tid, han var Adjunkt ved Skolen (1808—12).

Endelig blev Spændingen udløst: Mandag d. 29. Maj tiltrådte Meisling sit nye Rektorat.

Man samlede i Skolens største Sal. Lærerne og samtlige Disciple marcherede i Rækker op langs Salens Vægge, således at Lærerne, ordnede efter Anciennitet, stod til højre for Katederet, derefter Mesterlektianerne, så de øvrige Klasser, således at de mindste stod til venstre for Katederet. — Alt og alle var naturligvis i bedste Puds.

Snart brødes den forventningsfulde Tavshed. Meisling trådte ind.

Han var iført sin Galla: sort Livkjole, gråmelerede Benklæder, sort Vest og Fedtlæderstøvler. Dertil en hvid Halskrave med meget store Flipper, der ligesom Halskraven faldt stærkt i det gullige. Store Sølvbriller for Øjnene.

Med Hænderne i Bukselommerne og med et kort Nik til alle Sider gik han med sin vuggende Gang hurtigt igennem Salen og besteg Katederet.

Ved sin Indtræden blev han fulgt af to voksne Personer, der stillede sig op ved hver sin Side af Katederet, den ene lille og undersøetsig, den anden høj og ranglet.

Den høje var en mager og ledeløs Person. Hans indfaldne Ansigt var i uafbrudt Bevægelse, som om han mumlede eller gumlede på noget. Hans sorte Hår hang pjusket og syntes at trænge svært til Saksen. Og Kjolen! Grov og graameleret. Ærmeopslagene hang et godt Stykke ud over Håndledene, hans knoglede Magerhed understregedes ved de tynde, snævre Sommerbenklæder, Skøderne var så lange, at de snippede over hinanden og var lige ved at feje Gulvet.

Enkelte af de mindre mente om de to deroppe ved Katederet, at det var Skolens fremtidige Pedeller, der skulde forøge Højtideligheden ved deres Nærværelse. Det var imidlertid de to Pensionærer, der havde fulgt Rektoren fra Slagelse: H. C. Andersen og Jens Hviid.

K a m m e r a t e r n e .

I Slagelse havde Andersen mellem Skolekammeraterne i hvert Fald haft een Ven, *Emil Hundrup*,* „en god Knøs“ kalder han ham i Dagbogen, og med flere andre stod han på en god Fod.

Også i Helsingør kom han hurtigt til at stå sig godt med de andre; allerede 27. Juni kunde han skrive: „Med mine Meddisciple troer jeg nok jeg skal komme ud af det, de ere ret godmodige Fyre, og jeg mærker slet ikke til det brutale Væsen man udskreg saa meget hos dem.“

Her skal fremdrages et Par Breve (Kgl. B.), fra lidt senere Tid fra to af disse for derved at vise Tonen mellem Andersen og de andre.

Det første er fra den *Jens Hviid*,** der også var i Huset hos Meisling. Han var Oktober 1826 blevet dimitteret.

* Ferd. Emil Hundrup (1808—79) Søn af Distriktslæge Andreas H., gik i Slagelse Skole 1818—27, blev 1836 cand. philol., s. A. Lærer ved Randers lærde Skole (1838 Adjunkt). 1844 Overlærer i Roskilde. Har (i Skoleprogrammer) udgivet: Lærerstanden ved Slagelse lærde Skole (1861), Lærerstanden ved Randers lærde Skole (1871) og lignende Skrifter.

** Jens Hviid f. 1808 i Slagelse, hvor Faderen dengang var Karetmager (senere Møller i Agerup). Student 1826. Studerede flere Ar Teologi, men konstitueredes 1832 ved Adjunkt Andresens Død (Andersens Matematiklærer) som Lærer ved Slagelse Skole. Konstitutionen hævedes 1834, for at han kunde tage teologisk Embedseksamen. † 1837.

Kjøbh. d. 15de Martz 1827.

Kjære Ven!

Først og fremmest takker jeg Dig fordi Du var saa hurtig med at sende Tibul. — Du beder mig at købe den Bog til Dig; men det var ei mueligt at finde Manden i Grønne Gade, som Du har skrevet, Du har vist taget Fejl. Du skal min Salighed betale mig et Par Støvler, som jeg har slidt op paa den forbandede Stenebroe. Tid og Umage; ja det vil jeg skænke Dig; thi det er saa sjeldent man faaer det betalt.

Men nu ærlig talt angaaende dine Carakterer, saa synes jeg ikke at de vare saa meget daarlige, undtagen din sædvanlige Skødesynd: Latin, Græsk og Lat. Stiil. Du skal ikke bryde Dig om hvad jeg siger; vi kjende jo hinanden; men i halvanden Aar kan der jo gjøres meget; Du skal heller ikke være alt for mismodig; det gaaer altid bedre end man formoder. Naar Du blot vilde lade være med Dine forbandede Drømmerier; thi jeg kjender Dig godt; snart drømmer Du, at Du er i Feverdenen i et stort Hav af Lyksalighed, og snart drømmer Du igjen, at Du er det største Fæ paa Guds Jord; men *medio tutissimus ibis*, det vil sige: naar Du gaaer en Middelvej, saa kunde Du maaske komme Sandheden nærmest, og, naar Du endelig vil drømme, saa drøm ingen Yderlighed, men gaa midt ad Vejen, saa falder Du ikke i Grøften. Jeg skal give Dig et godt Raad: naar Du drømmer igjen, saa tag en Kæp og prygl Dit arme Skind med, indtil Drømmen gaaer bort; men slaa ikke for haardt, for saa gjør det ondt.

Men nær havde jeg glemt at fortælle Dig det Bedste, forleden Aften var jeg i et lystigt Gilde med nogle andre Studentere; dog jeg blev ei ganske complet, men alligevel godt $\frac{3}{4}$. Paa Vejen skulde jeg synge en Vise for de Andre, men derved vaagnede jeg Vægteren, som, fordi han blev forstyrret i sin Luur, nær havde faret løs paa mig. Endelig kom jeg da hjem; men da kom jeg i Klammerie med mine Trapper og — oi vee! mit Hoved. Jeg bandede paa at jeg aldrig skulde drikke meer, men da de Andre fortalte mig det om Morgenen, bandede jeg igjen paa at det var Løgn. Men min Hjerne blev ganske forskrumplet; det kommer jo da ogsaa ret tilpas; thi nu har jeg jo da en god Grund, ifald Examen skulde gaae skidt. —

Vi sidder just nu og leer over Tibull; thi han udmaler adskillige Ting saa skjønt, at selv den alvorlige Madvig maa trække paa Smileløjet.

Naar jeg igjen kommer til H. skal jeg nok opmuntre Dig; thi glæde mig med de Glade, det kan jeg; græde med de Grædende kan jeg rigtignok ikke, men jeg kan noget, der er ligesaa godt; jeg kan gjøre de Grædende glade. — Du maa ikke blive vred over, at mit Brev ikke svarer til Dit; thi moraliserende Breve eller melancholske Breve kan jeg ikke skrive, det veed Du nok; lidt muntert maa jeg interpolere, og saa bagefter siger jeg, lee me Hans, og vær i det mindste munter i dette Øieblik.

Nu raaber Vægteren 10; nu er det paa de Tide man føier sig til [Seng], altsaa, godnat! Sov vel! Hav behagelige Drømme! Hils Rectoren og Fruen og Bentine, og Ludvig og min Krigskammerat Jess* og vær selv hilset mange Gange fra Din Ven

J. Hviid.

Jeg takker Dig nok engang for din Tibull, jeg skal nok conservere den; hils Rektoren, jeg venter snart Brev fra ham.

Det andet Brev er fra en anden Klassekammerat *Knud Randrop.*

S. T.

Hr. Studiosus H. C. Andersen,
Wiingaardsstræde No 131 3 Sal hos
Fru Schwartz,
Kiøbenhavn.

Helsingør d. 18. August 1827.

Kjære Ven!

Tak for dit Brev! Du er gal eller hvad jeg skal kalde det. Min Skjorte har jeg rigtigt annammet hvorfor jeg takker. Du beder mig om en Ubetydelighed, som jeg ved Gud med Glæde skulde have opfyldt, saafremt det havde staaet i min Magt. Jeg har i disse Dage selv ventet Penge, men har ingen faaet, thi ellers min Ven skulde Du vist være den Første, som skulde have erholdt. Min gode Ven du taler om *Vedebrodsdage* (NB. NB. NB. NB.) Fy see hvilken en gram-

* Rektorens 3 Børn, født 1813, 1820, 1821.

matikalsk Bommert; den vilde til artium kaste ned til Haud. Du taler et andet Sted saaledes: Den *Lille* kan aldrig erholde dette. Gode Ven jeg synes saamæn Du er høi og stor og lang nok! Vil Du maaske være længere? Du skriver *Taasser*. Stop! mener Du maaske de store Frøer, thi de kaldes saaledes i Bondesproget nemlig en Taase NB. kuns med et s, mener Du derimod Enfoldige, Dumme eller slige Subjecter, da staves det Tosser (See Rahbeks Danske Læsebog 1. Deel Pag. 197 Trøjels Ode til Dumhed). Det glæder mig ret inderligt at see dine store Fremskridt i Orthographien!!! Endvidere: man siger ei *et Galskab* men en Galskab, dog det kan passere, men saa de Andre! Naa nu være det nok med Criticeren.

Du vrøvler noget om at Du er saa grændseløs ulykkelig, da Du ei engang har en sand Ven; thi det er jo kuns *Vaas*. Hvad anseer Du mig for om jeg tør spørge? Mon jeg har gjort Noget, som antyder mit Fjendskab imod Dig. Svar Slyngel! NB. dersom du kan. Var jeg dig saa nær, som jeg ønskede det, skulde Du faae et Par gode Lussinger for det Udtryk. *Skænd paa Benny!** Atter et galt Udtryk. Ret som jeg var en gal Hund, Du kunde tirre og hidse paa Folk. Slige Commissioner kan jeg ei paatage mig! Naar jeg rigtig skal see til, saa er Du vist blevet det, som dit Brev paa Siden No 2 begynder med, nemlig „O jeg er gal!“ Du faaer snart en glædelig Efterretning, det spaaer jeg Døg som vates. Lev nu vel kjære Ven og skriv mig hurtigt til og et langt Brev. Lev vel og

tænk paa din *sande*** Ven

Knud.

(Eft. Sk.)

Da Du skrev uden paa mit Brev, har Du vist tænkt paa at gjøre falske Bankosedler thi saaledes var din Udskrift (*derefter følger Adressen med stejle og skæve Bogstaver*). Jo det seer godt ud!

Disse Breve tyder på et venskabeligt Forhold mellem *Hans* og Kammeraterne. De morede sig over hans Særheder, drillede ham i al Godmodighed med dem, tog ikke hans Fortvivlelsesudbrud alt for højtideligt og havde i det hele en Del tilovers for ham.

* Vel nok en anden af Klassekammeraterne, B. Jolsson.

** Understregt 8 Gange.

Et lille Øjebliksbillede kan fremdrages (Dagbogen Onsdag 25. Januar 1826 Kgl. B.):

„Gik [mig] mod Formodning godt i dansk Grammatik. *Quistgaard*: — — Jeg tilstaaer at Øhlenschläger er Kejseren for alle vore Digttere, men som vi kan sige om Sokrates at han trak Himmelen til Jorden, saaledes kan man sige om Ø at han har draget Jorden til Himlen; jeg kan ikke følge den høie phantastiske Flugt som i Corregio, Fiskeren og Ludlams Hule, og jeg har heller ikke læst meget af det senere, thi jeg tænkte lad ham nu blive i sin Hule. *Jeg* men nu har vi dog senere af ham *Erik* og *Abel*. I Quarteret kom Jens Hvid hen. „O du roser altid den tossede Ø.“ *Jeg* han er ogsaa Danmarks største Diger. *J. Hvid* „du veed jo ikke om du kan blive større.“

Spøgefuglen Jens Hviid er kommet med sin Spydighed, men Andersen har slet ikke opfattet den og mener i Bemærkningen at høre Kammeratens Forventning om hans kommende Storhed.

Lærerne.*

Også til Lærerne var Forholdet godt: „Med Lærerne vil jeg vist nok komme ud af det. — — Naar de vil vedblive med den humane Behandling de have begyndt saa vil jeg haabe det Bedste, og naar jeg blot kan haabe saa gaaer Alt, men mistvivler jeg, da kommer den ene mørke Idee efter den anden og saa er jeg ganske *distrai*.“

I L. omtaler han med Venlighed den vittige og musikalske Overlærer *Schjørring* (Historie) og Kaptajn *Arnholz*, der ved at rose ham forstod at opmuntre ham, så han lærte Matematik, og om ingen af de andre har han et nedsættende Ord. Ja da hans Stilling blev vanskelig til Rektoren, fordoblede ikke blot hans Kammerater, men også hans Lærere deres Venlighed imod ham (L. 124).

Rektor Meisling.

Vigtigst var dog naturligvis Forholdet til Rektoren, men også her syntes en Tid alt at skulle gå godt: „Meisling vil vist vedblive som han nu har begyndt, at interessere sig for mig; da han i Slagelse

* De efterfølgende Skildringer bygger navnlig på Brev af 27. Juni 1826 til Collin (delvis trykt C. 52) og Udkastet dertil (Tilskueren 1892. 187).

spurgte mig om jeg vilde følge med ham, svarede jeg: jeg anseer det for mit eget Vel, da jeg neppe faaer en Rector, der vil interessere sig for mig som Dem, men De kjender mig; jeg kan vistnok staae mig hos de andre Lærere, men frygter ene for Dem i min Græsk og Latin. Vi havde omtrent en lignende Samtale strax vi kom her ned, og hvergang brød han mig af, „at jeg ikke skulde frygte for det, kun vedblive at læse og saa under de øvrige Lærere at holde Trup med de Andre“, og det troer jeg at kunne. — —

De veed at Guldberg har inviteret mig til sig i Sommerferien og jeg vilde ogsaa inderlig gjerne, men dels ligger der 26 Mile mellem os, dels har Meisling lovet at hjælpe mig ved Repeteringen af min Græsk, altsaa bliver jeg.“

Det overvejende gode Forhold fra Slagelse fortsattes altså i den første Helsingørstid, og kronedes ved følgende Vidnesbyrd, som Meisling gav lige før Sommerferien:

H. C. Andersen blev i Enden af Aaret 1822 sat i Slagelse lærde Skole, og af Mangel paa de nødvendige Forkundskaber, indsat, uagtet sin temmelig fremrykkede Alder, i Skolens næstnederste Classe. Begavet af Naturen med en livlig Indbildningskraft og varm Følelse, opfattede og tilegnede han sig, med større eller mindre Held, de forskellige Underviisningsfag, alt som de tiltalede hine, men fremrykkede i det Hele dog saaledes, at man med Føie kunde tilstæde, at han efterhaanden rykkede op fra de lavere Classer til den øverste, i hvilken han for Øieblikket befinder sig. — —

Fremmed Velgjørenhed har hidtil holdt ham vedlige paa de Studerendes Bane, og jeg kan ikke fordølge, at han er denne fuldkomment værdig. Hans Anlæg ere særdeles gode, ja med Hensyn paa enkelte Aandsretninger endog udmærkede; hans Flid uafbrudt, og hans Opførsel, grundet paa en elskelig Godmodighed, af den Art, at den kan tjene til Mønster for en Skoles Disciple. Hertil kommer, at han ved uafbrudt at vise den rosværdige Anstrængelse, som han nu lægger for Dagen, vil i October 1828 kunne afsendes til Academiet.

Eftersom altsaa de trende Egenskaber, som en Skolemand saa gjerne ønsker, men saa sjelden finder forenede hos en Elev, umiskendeligen antræffes hos *H. C. Andersen*, nemlig Anlæg, Flid og fortrinlig Opførsel, kan jeg ikke andet end anbefale ham som særdeles vær-

dig til enhver Understøttelse, der maatte kunde tilflyde ham, for at sætte ham istand til at fortsætte sin begyndte Bane, fra hvilken hans fremrykkede Alder ikke vel tillader ham at træde tilbage. Ikke blot hans redelige Sindelag, men ogsaa hans troe Vedholdenhed og umiskjendelige Talent ere Borgen for, at det som anvendes til hans Vel, vil ingenlunde være tabt.

Helsingør den 18. Juli 1826.

S. Meisling,

Doctor i Philosophien og Rector
for Helsingør lærde Skole.*

Skolearbejdet.

Naturligvis bragte Forandringen fra Slagelse til Helsingør relative Ændringer i Andersens Standpunkt i de forskellige Fag, idet selvfølgelig de to „Mesterlektiers“ Kunnen og Lærernes Krav var forskellige i de to Skoler.

Latin og Græsk var det samme, idet han jo blev ved at have Meisling til Lærer heri. Men i Hebraisk og Fransk gik det ringere, og „for latinske Stiile erholder jeg ikke saa gode Characterer som af Quistgaard, men han gav mig sikkert ogsaa i den senere Tid saa gode,

- * 31. Dec. 1822 var der tilstået H. C. Andersen 350 Rd. af Fonden ad usus publicos. Ved Reskript af 19. August 1826 forlængedes Understøttelsen på 2 Aar, efter Ansøgning af Collin. Til Brug ved denne Ansøgning er det Collin har udbedt sig Rektorens Erklæring (Rigsarkivet). Collin har desuden ledsaget sin Skrivelse (15. August) med følgende *Nota* over Anvendelse af den treaarige Kongelige Understøttelse for Skolediscipel Hans Christian Andersen:

For Kost, Logie, Vask etc. i 4 Aar fra 1. Novbr. 1822 til ult. October 1826, 200 r. Sedler aarlig, som kvartaliter forudbetales..	800 r.
Desuden er i de tilbagelagte 3¼ Aar medgaaet:	
Til Klæder	180 r. 48
„ Bøger	27 48
„ Indskrivnings- Lyse- Brændpenge til Skolen	22. 48
„ privat Undervisning i det, første Aar	20.
	1050. 48
De for tre Aar allernaadigst tilstaaede 350 r. aarlig	1050.

alene som en Opmuntring for den Fremgang jeg i de sidste Maaneder havde gjort, dog det kommer nok haaber jeg, thi jeg har allerede et langt klarere Begreb herom end før, og hver Uge øver Meisling mig hiemme.“ Det var også en Sorg, at hans ug for Sang forsvandt, da der i Helsingør ikke blev sunget en eneste Tone.

Derimod var der en slående Forandring til det bedre i et andet Fag. „I Mathematik synes jeg ordentlig at brillere; det undrer mig selv, thi i Slagelse blev jeg anset for intet mindre end et mathematisk Hoved; om det reiste sig af Lærerens Idee, at den som havde Anlæg for Poesi aldrig kunde lære Mathematik, da det var som Ild og Vand, veed jeg ikke.“

Og også i alle de andre Fag var hans Standpunkt godt.

„Jeg selv“.

Man mærker, at Andersen ikke blot som altid er opfyldt af sit eget Jeg, men at han også klart erkender sine Mangler, idet han giver Meisling Ret i hans Kritik, og han har sikkert søgt at rette sig efter den:

„Jeg gjør mig ret Umage for at kiende mig selv, men i Henseende til Evner og Kræfter vil det ikke ret lykkes mig, thi den slemme Forfængelighed føler jeg lister sig med i Spillet og om jeg en enkelt Gang, i et mørkt Øieblik, bedømmer mig lidt for strengt, saa vil jeg dog for Resten gierne tro det Bedre. — Kun det har Meisling bragt mig til at indsee at der ligger noget hæsligt luftigt i min Character, noget uroligt og ilende i min Aand, der gjør, at jeg ikke som han vil kan trænge ind i Sprogene; bestod Underviisningen kun af Historie, Religion og i at udvikle sine Tanker over lignende Materier, da troer jeg sikkert at jeg skulde vise mig fra en klarere Side end jeg gjør. — Dog at det gaaer fremad, troer jeg nok at turde sige og jeg vil haabe det Bedste.“

Altså også på dette Punkt Fremgang og Håb. I det hele taget er der vist ingen Tvivl om ikke blot at disse første Måneder i Helsingør er de bedste, Andersen havde haft, siden Afrejsen fra Barndomshjemmet, men også, at det i det store og hele var en god Tid.

Han slutter da også sit lange Brev med: „I hvor lykkelig jeg er —.“
Men han fortsætter: „— venter jeg dog stedse det Værste, Tabet af mit hele Livs Lykke.“

Der skulde ikke gå mange Uger, før hans bange Anelser var gået i Opfyldelse.

DET DØENDE BARN

Det Mål, Meisling som Opdrager hidtil havde arbejdet hen mod, var, at Andersen som Skoledreng ganske skulde suspendere Digteren og sætte alle Kræfter ind på at opnå en smuk Artium til Ære for sig selv, sin Skole og sin Rektor. Alt, hvad der i Andersens Sind og Væsen tydede hen på Digteren, var ham hjertelig imod og måtte af al Kraft bekæmpes.

Efter Sommerferien sker der en Forandring, ikke i Rektorens Bestræbelsers Art, men i Styrkegraden, der bevirker, at Andersen fra et forholdsvis roligt og relativt lykkeligt Liv snart kommer ind i en Tilværelse, hvor det er for ham, som alle Helvedes hylende Ånder er efter ham.

Hvad der har været Årsagen til denne kraftige Forandring, er det ikke let at blive helt klar over.

Sandsynligt er det, at Ferieopholdet i København — ligesom Julen 1825 — har irriteret Meisling, Ferierne gav jo Næring til hans forbandede Poetisering, og det er ret sikkert — Andersen talte ikke i Lommen om sine poetiske Præstationer — at den vandrende Poets Rejseudbytte (*Aftenen*) er kommet Rektoren for Øre.

Men givet er det, at „faglige Hensyn“ har været medvirkende. Nu nærmede Årseksamen sig, så var der kun to År tilbage, Tempoet måtte sættes op. „Meisling har sagt mig, at han vil og maa behandle mig med al Strenghed og bede Lærerne gjøre det samme.“ (15. Sept. Tilskueren 1892. 194.)

Givet er det endvidere, at Meisling netop på dette Tidspunkt (Juli—September) havde en bitter Strid med en af Skolens Lærere, en Strid, hvor det for ham gjaldt, om han skulde få indført den Form for Skoledisciplin, som han mente var nødvendig, eller ikke (se nedenfor. S. 109 ff.).

Så har Meisling gjort ondt værre, ved et gennemført koldt Væsen: „Dag for Dag, seer M. saa koldt til måg, ja i 14ten Dage taledede han næsten slet ikke med mig ved Bordet, hilsende knap naar jeg hilsende, og skjændte ved hver Leilighed.“ (2. Sept. ib. 193.)

Allerede 4. August mærker vi, at Andersen er ved at komme ud af Ligevægt: „De kan tro, at jeg ofte er ret mismodig, den ubetydeligste Ting kan ofte sætte mig i mørkt Lune; enten er jeg den personificerede Munterhed eller jeg ogsaa maa græde som et Barn.“

Rektorens Voldsomhed har så forøget hans Nervøsitet, Nervøsiteten atter den andens Voldsomhed og så fremdeles. Svikmøllen var i Gang.

Allerede midt i August er det ved at blive rent galt.

Vi har ikke hans første Breve; men han har som altid klaget sin Nød til sine gode Venner, Fru Wulff, Oberst Guldberg i Odense og Collin, og de svarede, hver på sin Måde:

Fru Wulff (25. Aug. 1826, Breve til A. 571): „Begge Deres sidste Breve bekymre mig meget, da jeg seer af dem begge, at De er meget tungsindig og forknytt. Da De begjærer mit Råd, kan jeg ikke Andet end gjentage, hvad jeg tilforn saa ofte har skrevet under lignende Omstændigheder, naar Rectoren har skjændt: at De skulde bære det med Taalmod. — — At Meisling i sin Hidsighed siger, De er gal etc., kan jo ikke frappere Dem saa meget; — De har jo hørt det før! — Altsaa: plag Dem ikke selv, og fremfor Alt, kjære Andersen, plag Dem ikke selv for meget med Deres eget Jeg; thi det alene gjør Deres Ulykke.“

Guldberg (22. Aug. 1826): Hvad det sidste Brev angaaer, da — havde man et Bassin af Taarer — maatte man jo græde derover. — — Jeg kunde ikke andet end udbryde: hvad Pokker er da, som Peder Syv siger, den gamle Gud ikke meer i Verden?

Collin (19. August 1826. Breve til A. 105): Vær fornuftig og rolig, Andersen, tag Tingene i Verden, som de ere, og ikke saaledes, som De forestiller Dem, at de skulde være! Ubehageligheder møder man paa enhver Bane i Livet; men derfor skal man ikke ville forlade den. Skolebanen i Særdeleshed maa man trolig holde ud. Den skriftlige Dom, Rectoren meddeelte mig om Dem, var særdeles fordeelagtig, og derfor skal De ikke tabe enten Hovedet eller Modet, naar han

taler til Dem i en alvorlig, vel endog barsk Tone; han er nu Deres nærmeste Foresatte; De maa rette Dem efter ham.

Intetsteds var der Trøst at finde!

Selv i den blide Aftenstund, når H. C. Andersen så ud over det fredfyldte Landskab, blandede hans Uro sig i Freden: „Aldrig har jeg oplevet saa smukke Aftener som her; kun i min Barndom — men i Erindringen fra den forekommer mig nu Alt saa forherliget — mindes jeg noget lignende. Gid jeg ret kunde afmale dig en saadan Aften. — — Søen var saa deilig. — — Dampskibet laae ved Mundingen af Havnen og skød Signalskud, Passagererne samledes, og hurtig som en Piil fløi den rygende Drage henad Søen, forbi de uhyre Skibe, som med slappe Seil maatte se, hvorledes dette raske Væsen fløi hen til Maalet. Saaledes mærker jeg ogsaa det gaær i Livet: En kan sætte alle Seil til, men kommer dog ikke saa langt som en indre Ild og Kraft driver.“ (Til Emil Hundrup. 24. Aug. 1826.)

Mismodet steg, hele Livet mistede sin Betydning, *han duede ikke*, vilde bedrage dem, der troede paa ham. Han ønskede ret inderligt at dø, det var hans Tanke, når han om Aftenen lagde sig, med den vågnede han om Morgenen, frygtende og gysende for de to første Timer på Skolen, som de havde Meisling i (L. 122).

Han havde jo hidtil levet i de to Verdener, den rå, hårde Virkelighed og Drømmenes og Forhåbningernes. Men nu var den sidste forsvundet, knust; Meisling sagde det jo, og det passede: han duede ikke. Istedet tyede han da op til Vor Herre, kun dér var der Fred.

Til hvem skulde han hælde sit Hoved? Alle havde de jo forladt ham. Men sin Moder havde han endnu. I Tankerne lagde han sig ind til hendes Bryst, og alt mens han tænkte paa hende og sin egen Ulykke, kom Digtet over ham;

Moder, jeg er træt, nu vil jeg sove,
Lad mig ved Dit Hjerte slumre ind;
Græd dog ei, det maa Du først mig love,
Thi Din Taare brænder paa min Kind.
Her er koldt og ude Stormen truer,
Men i Drømme, der er Alt saa smukt,
Og de søde Englebørn jeg skuer,
Naar jeg har det trætte Øie luket.

Moder, seer Du Englen ved min Side?
 Hører Du den deilige Musik?
 See han har to Vinger smukke hvide,
 Dem han sikkert af vor Herre fik.
 Grønt og Guult og Rødt for Øiet svæver,
 Det er Blomster Engelen udstrøer!
 Faaer jeg ogsaa Vinger, mens jeg lever,
 Eller, Moder, faaer jeg naar jeg døer?

Hvorfor trykker saa Du mine Hænder?
 Hvorfor lægger Du din Kind til min?
 Den er vaad, og dog som Ild den brænder,
 Moder, jeg vil altid være Din!
 Men saa maa Du ikke længer sukke,
 Græder Du, saa græder jeg med Dig,
 O, jeg er saa træt! — maa Øiet lukke —
 — Moder — see; nu kysser Englen mig!

Næsten uden at han vidste af det, var *Det døende Barn* blevet til.

Da der var Mørke til alle Sider, skabte Skoledrengen det første Digt, der skulde gøre hans Navn berømt. Kun få År senere (1834) kunde han i Neapel skrive: Mit døende Barn skaffer mig, forunderligt nok, ogsaa her Hyldest; man kjender den af fransk Oversættelse. Og *Jeppe Akjær* fortæller (i Skive Folkeblad): „Det døende Barn var i 50'erne en yndet Markedsvise, der solgtes af „den blinde Mand“ til 4 Skilling. Med den er jeg blevet sunget i Søvn mangen en Kvæld, naar intet andet kunde dulme den Bekymring, at man var blevet revet ud af de endnu vaagnes Tal. — Den lille, vemodige Sang, der altid blev sunget under strømmende Taarer, maa have faaet noget beslægtet til at klinge i min Moders letrørte Hjerter. Det er jo en lille Perle af Poesi, denne Sang har jo den gode Digtningens Guldpræg: Inderlighed, Naiviteten, hvor Verset ligesom gør sig selv, gribes af den enfoldigste, samtidig med at det fryder hver varmhjertet Kender.“

Den ulykkelige Skoledreng var ikke længere kun den grimme Ælling. —

Idet Meisling med Ild og Sværd søgte at tilintetgøre Poeten i ham, havde han gjort ham til Digter. —

Disse to Digte, *Aftenen* og *Det døende Barn*, skabt som de er af Glæden og af Sorgen, viser os allerede i Skoledrengen Grundtræk af

Digteren: hans friske Humør, lagttagelsesevne, stille Humor og hans inderlige Følelse; han havde hos sig selv så stærkt følt Ensomheden, Forladtheden og Sorgen, at han ogsaa kunde skildre den hos andre.

Nu havde han skrevet sig fri for, hvad der trykkede ham, og i de næste Dage var han også i bedre Lune („men Gud veed, hvortlænge det varer“, tilføjer han selvkritisk) som det kan ses af Brevene til Hundrup (14. Sept.), Madam Jürgensen* og Ingemann (Breve fra A. 19).**

I denne mere forhåbningsfulde Stemning gjorde H. C. Andersen et dristigt Skridt.

Opskræmmet af hans Ord: „Jeg kunde dræbe mig selv“ havde Guldberg skrevet til ham (13. Sept. Breve til A. 158): „Gaa inderlig ærbødigt ligefrem til Meisling, skildr ham Deres Sjælekvide, den Mistro, De slides af, til Dem selv, og bed ham sønligt lette Deres tunge Byrde!“

Dette Råd fulgte H. C. Andersen, idet han skrev følgende hjertegribende Brev til Meisling (udateret, men altså fra Midten af September):

Jeg maa tale med Dem; personlig har jeg ikke Mod dertil, derfor disse Linier, som jeg håber ikke vil gjøre Deres Utilfredshed med mig større. At De mener mig det ærligt og godt er jeg overtydet om, De havde ellers aldrig taget mig med Dem herved. Deres Godhed kan jeg ikke gjengjelde saaledes som det gode Hoved vilde kunne, det eneste jeg kan vise er inderlig Tillid til Dem og den vil jeg vise. Over i fire Uger har De viist Utilfredshed med mig, Dag for Dag er denne bleven større, og jeg seer ikke Mulighed i at dette kan blive bedre og fortvivler over mig selv. —

O læg dog ikke mit Brev tilside før De har læst det ud, før De har hørt Alt hvad jeg vil sige Dem. Det er især det forvirrede i min Charakter, i mit Væsen, som støder Dem, jeg føler det selv, men det kan desværre ei være anderledes.

(Han fortæller nu — vel for at begrunde det sidste — om sin Barnedom i Odense og København, at Barnet fik for store Ideer om sig selv,

* Af E. Collin fejlagtigt dateret: formodentlig October.

** Dateret: Efteraaret 1826.

at han levede i sin egen Verden, skabt af Morskabslæsning og Komædier, og at han aldrig lærte at bestille noget.)

Efterhaanden følte jeg Nødvendigheden af alvorlige Beskjæftigelser mere og mere — — og besjæledes af den inderligste Lyst til at komme fremad. Deres Utilfredshed med mig gjorde mig ofte bedrøvet, men der kom dog altid en Dag, at De blev mere tilfreds. Til October har jeg nu været 4 Aar hos Dem, en Deel af mit forvirrede Væsen har De afrystet mig og bragt mig til at kjende mig selv og Livet bedre end før. Jeg følte at De mente mig det godt, og at jeg ene under Dem kunde blive til noget, og derfor fulgte jeg gjerne med Dem hened. Men i den sidste Tid har De daglig været utilfreds med mig, i 4 Uger har jeg levet i den frygteligste Spænding, enhver Yttring af Dem opfanger min Sjel, og jeg kan da ikke lade være at sørge og gjøre mig de mørkeste Ideer. Om Aftenen kan jeg næsten ikke samle mine Tanker for Mismod, paa Skolen gennemkrydser den ene Idee den anden; „hvad skal der blive af mig“ det er Alt hvad jeg kan tænke paa. Spørger De mig om noget, da koger strax Blodet i mit Hoved, og af Frygt for at svare galt svarer jeg ofte hen i Taaget, og er dette skeet, kommer den fortvivlede Idee: jeg bliver til Intet, duer til Intet; og saa er det jeg tier ganske stille. Jeg har aldrig før, som De selv sagde forleden, været saa daarlig hos Dem som nu, men Gud er mit Vidne at det ei er af Mangel paa Flid, nei det er Mismod der sløver mig, det er Mangel paa Haab og Rolighed. Jeg burde forlade Studeringerne som jeg ikke er skikket for, men hvad skal jeg gribe fat paa — — Hvem skal jeg tye til? — — Min Samvittighed bebrejder mig ikke for Dovenskab, jeg har gjort hvad jeg kunde, det er mit daarlige Hoved, min urolige Sjel som lægger Hindringer for mig. Mit høieste Ønske er at vedblive Studeringerne, at blive paa den Vei, Forsynet ved gode Mennesker satte mig; kan jeg ikke, vil jeg være grændseløs ulykkelig. Gud! hvad skal der blive af mig? Jeg kan jo ikke bruges til nogen Verdens Ting, o denne Tanke tilintetgjør mig ganske. O Gud, var jeg aldrig født. O slaa dog ikke Haanden af mig! troer De at der er mindste Haab for mig, saa tab ikke Taalmodigheden med mig; begynder det først at blive noget bedre, da vil jeg faae Mod og maaskee det da vil gaae. Foragt mig ikke fordi jeg trygler, det er jo mit hele Livs Vel der staaer paa Spil, giv mig

Haab dersom der er noget; men er der intet, nu saa i Guds Navn skee da hvad der vil, ligesaa godt først som sidst. Der var meget jeg vilde sige endnu, men jeg frygter at jeg allerede har skrevet for meget. O vær ikke vred paa mig, raad mig, hjælp mig, Gud vil velsigne Dem derfor.

Dette Brev virkede forsåvidt på Meisling, som han bad H. C. Andersen ikke tabe Modet, da hans Strenghed ikke var for at nedkue ham, men for at han kunde komme vel fremad; de skulde ellers begge to stå ilde i det, når de to År var omme. (21. Sept. 1826.)

Derefter syntes han, at Meisling blev meget venlig imod ham.

Han kunde også her have tilføjet: „Men Gud veed, hvortlængde det varer.“

DET STORE SAMMENSTØD

Af Helsingør Skoles „Censurliste over Disciplenes Anlæg, Skoleflid, Huusflid og Fremgang i Skoleaaret 1825—26“ (Landsarkivet) fremgår det, at No. 9 H. C. Andersen er blevet bedømt på følgende Måde:

<i>Anlæg</i> . .	g	M.	g	S.	g÷	St.	g÷	Sch.	mg	Ah.	g	Mg...	g
<i>Skoleflid</i> .	ug	M.	ug	S.	ug	St.	ug	Sch.	ug	Ah.	ug	Mg...	ug
<i>Huusflid</i> .	mg	M.	ug	S.	ug	St.	ug	Sch.	ug	Ah.	mg	Mg...	ug÷
<i>Opførsel</i> .	ug	M.	ug	S.	ug	St.	ug	Sch.	ug	Ah.	ug	Mg...	ug
<i>Fremg...</i>	g÷	M.	mg	S.	tg	St.	g	Sch.	ug	Ah.	g	Mg...	g÷

(*M.* er Meisling (Græsk og Latin), *S.* Overlærer Schørring (Historie, Geografi og vistnok Tysk), *St.* Adjunkt Steenberg (Hebraisk), *Sch.* Adjunkt Schou (Dansk, Religion), *Ah.* Kaptain Arnholz (Matematik), *Mg.* Regimentskirurg Magnussen (Fransk), cfr. Ole Lund: Nogle Skoleminder (Fra det gamle Helsingør. 1925. 73 ff.) og L. 116.).

I Slutningen af September faldt Hovedeksamen. Resultatet af denne var følgende (Landsarkivet):

Latin	L. Stiil	Græsk	Hebraisk	D. Stiil	Hist.	Geographie	Arith.	Geom.
mg÷	mdl.	mdl.	g÷	mg÷	g	ug	ug	ug
	L. Gramm.	Tyds	Fransk	Sædelig				
	tg	g	g	ug				

Resultatet i Latinsk Stil og Græsk har forfærdet Rektoren — man kunde dumpe alene på Latinkarakteren.

De sidste Månedskarakterer duede heller ikke i Latin og Græsk, Latinsk Stil slet. Andersen var blevet nederst.

For disse Realiteter måtte Indtrykket fra H. C. Andersens Brev vige, og Pисken svingedes atter for at drive Arbejdshesten frem.

Fortvivlet skrev Andersen til Collin, fortalte alt hvad Meisling sagde om ham, han vilde intet skjule for dem, der havde hans Skæbne i sin Hånd. Collin svarede trøstende (Begge Breve tabt). Andersen konstaterede (2. Oktober 1826) at der siden sidst ingen Forandring var til det bedre, ja han havde endog i det huslige Liv flere Træk, der viste, at Rektoren ikke kunde lide ham. — Kun Modløshed kunde få ham til at forlade Studeringerne. „Men De vil ikke lade mig fortvivle, jeg vil derfor tage Mod, roligt bære de daglige Smerter, som jeg nu engang som jeg er, maa bære.“

Men det skulde ikke lykkes ham. Hviid, der som H. C. Andersen var fulgt Rektoren fra Slagelse, fik i disse Dage ved Artium ved Universitetet haud i Græsk, Rektorens Fag, og en anden fra Skolen fik non i Geografi.

Dette, sagde Rektoren selv, jog ham en Skræk i Livet for al Dismission, han vilde nu tage Alt på det strengeste.

Det kom Andersen til at føle. Svøberne blev til Skorpioner.

Atter måtte den tålmodige og kærlige Collin holde for.

Jeg vil ikke klage, skrev Andersen (24. Oktober) — — kun historisk fortælle Dem Tingenes Gang — — Daglig ytrer han Uvillie over mig, og naar jeg om Søndagmorgen kommer med min latinske Stiil, ryster han ved enhver Feil min Siæl med de frygteligste Sandheder. — Jeg vil sige Dem Meislings Ord til mig i de sidste 14 Dage, om trent de samme har han brugt, og De vil sikkert undskyldte mit Mismod. Forrige Søndag kom jeg med min Stiil, og vred over Feilene sagde han da: „Jeg fortvivler over Dem, naar jeg tænker paa Dismission, ved Artium fik De 0 for saadan en Stiil. De tænker at et eneste Bogstav gjør intet, om De skriver e eller i er det samme. De er det mest bornerede Hoved jeg har kjendt, og saa troer De dog, at De er noget. Var De virkelig Digter, saa bort med Studeringer, og offer Dem ganske for Poesien. Men De duer til Intet! En Drikkevise kan De vel sagtens komme til at skrive, rime noget om Sol og Maane, men det er kun Drengestreger. Jeg kan ogsaa skrive, sikkert ligesaa godt

som De, men det er kun Narrestreger. Naar De først bliver Student vil De ret bruse, De bliver gal og kan ikke bruges til nogen Ting.“

Hans Ord rystede mig, thi Manden havde Ret, og at han mente det ikke ilde overtødede mig dette, at han sagde, da han mærkede min Smerte: „Sid dog rolig! Det er ogsaa en af Deres Feil. Kan De blive saaledes, fordi man roligt sidder og retter Deres Stil og siger Feilene, hvorledes vil De da være til Artium. Man maa kunne beherske baade Sjæl og Legeme.“ Nu var han ganske mild den Dag, men næste Dag begyndte Alt ved det gamle: „De er doven“, siger han, „en utaalelig Kegle, et galt Menneske, et dumt Fæ“ o. s. v.

Jeg har sagt ham min Sjøleqvide, den Forvirring hans Heftighed bragte mig i, men han troer mig ikke. Sidste Søndag sagde han: „Jeg er hjertelig kjed af Dem; desuden veed jeg nok, at De vil aldrig kunne lide mig fordi jeg har sagt Dem Sandheden.“ Men paa Skolen er det endnu meget værre; i disse to sidste Dage har han været meget heftig, kaldt mig „et Menneske uden Følelse eller Ære, ellers vilde jeg nok vise mig bedre eller pakke mig, som han ønskede; at jeg var gal og kunde lade mig sætte paa Kunstammeret i et Skab og tale Græsk, jeg vilde da vist faae mange Tilhørere; at han nok snart skulde blive mig qvit, da jeg ikke vilde frem.“ — Dog jeg kan ikke sige Dem alt, jeg kan ikke gjøre Dem min Stilling tydelig. Evig og altid udskjeldt, aldrig at høre en Opmuntring; ved Bordet maa jeg sidde taus og neppe seer han til mig, og paa Skolen mellem de Andre udskjeldt og beskjemmet.

O kjære Velgjører der kan ikke blive noget af mig, jeg er dum, forvirret og flygtig. Han er kjed af mig og det vil aldrig blive bedre; Enden bliver at jeg ikke dimitteres. — — Men slaa ikke Haanden af mig, De har rigtignok slet ingen Glæde af min Person, men jeg maa fortvivle, skyder De mig ud i den vide Verden. — Det er for sildig at gribe til Haandværk, men der er jo mange andre Ting — ærlig er jeg, og det er jo dog Noget, jeg skal vise al Føielighed og Opmærksomhed, Tydsk idetmindste troer jeg nok jeg kan noget af, maaskee kan jeg bruges paa et Contoir eller til hvad De synes, det er det samme hvor det er, i Jylland eller Norge, om endogsaa det var paa en af vore udenlandske Øer; men slaa ikke Haanden af mig, jeg har kun Dem, De maa give mig Liv eller Død.

— — Den 27de er mit Quartal ude. Hjælp mig Velgjører, her bliver jeg til intet men er aldeles et Udskud.

Collin svarede straks (26. Oktober): „Tab ikke Modet, kjære Andersen — fat Dem, vær rolig og besindig, saa skal De see, det gaaer nok. Rectoren mener Dem det godt. Hans Maade at gaae frem paa er maaskee noget forskjellig fra Andres, men derfor fører den ligesfuldt til Maalet. Mere maaskee en anden Gang; thi nu har jeg kun lidt Tid. Gud styrke Dem.“ Men der var ingen Hjælp i Brevet.

Også til Fru Wulff havde han skrevet og klaget sig. Hun svarede (31. Oktober. Breve til A. 572), bad ham tænke på Kristus, vor Forløser, som Eksempel, og Askepot; Andersen skulde antage, at Rektorens heftige Udbrud var en for hans Sundhed nødvendig Lungebevægelse, lad ham skænde som han vil, og regn det ikke for mere, end om han nyser. Tænk, hvor embarrassant, ja prostituerende, det vilde være for de Anbefalende, navnlig Collin, om han nu opgav sin Bane. Ingen vilde tillægge Rektoren for megen Strenghed, men ham for megen Svaghed, derfor bliv, og „naar han kalder Dem et Fæ og siger, at De intet kan blive, saa bevis ved Enden af Deres Skoleaar, at han har Uret.“

Heller ikke her var der Hjælp at finde.

Til Døden fortvivlet over sin Lod i Livet skrev Andersen da (31. Oktober. Pers. hist. T. 1880. 78).

S. T.

Hr. Emil Hundrup. Discipel i den lærde Skole i Slagelse. ved Godhed.

Kære Emil.

Du faaer kun et par Linier i Dag, dog disse skal du have, da jeg ikke kan lade Ester komme til Slagelse uden at have et Brev til dig. — Længe har jeg ventet et Brev fra dig, men maaskee du ikke længer bryder dig om mit Venskab? — O Emil jeg er et ulykkeligt Væsen, duer til Intet, bliver til Intet og ender med Fortvivlelse. Collin har jeg ærligt sagt alt, men den kjære gode Mand har Medlidenhed med mig og trøster, men jeg kjender mig selv nu for godt og seer bedre end før, Verden og Alt omkring mig. O gid jeg kunde begynde Livet igjen forfra! Lev vel! vi sees sikkert aldrig, idet mindste seer du mig

ikke som et lykkeligt Menneske. O Emil læs aldrig Digterne, den drømme Verden du finder hos dem er ingenstæder i Verden. Gid min Fader havde brændt enhver Bog for mig og tvungen mig til at sye Sko saa havde jeg aldrig blevet gal, aldrig kommen i den Stilling at skuffe mine Velgjørere.

Du har nok i et af dine Breve talt om mig til Hr. Rectoren, — men tjen mig i, naar du skriver ham til aldrig at nævne mig; — Men lev nu vel, gid at du med Ro i Sjælen maa kunne gaa en lykkelig Fremtid i Møde. Hils vore fælleds Venner

fra din tro Ven

ihast

Andersen.

Da endelig begyndte Hjælpen at nærme sig. *Fru Wulff* havde atter overvejet hele Sagen og indset, at Situationen var kritisk, det kunde ikke blive ved at gå på den Måde. Hun talte med Collin, og de planlagde i Fællesskab en Hjælpeaktion, som hun — til Beroligelse — gav Andersen Underretning om. (16. Nov. Kgl. B.):

Gode Andersen.

Efter at have bortsendt mine sidste Linier til Dem, har jeg ret nøye overtænkt Deres Stilling, og beklager Dem med Hensyn til Rektorens Forhold imod Dem. — De maae ikke finde det haart af mig gode Andersen! om jeg endnu engang beder Dem være roelig, have Taalmodighed en liden Stund, det vil nok blive godt. Dersom De kan lade det blive mellem os, gode Andersen! saa vil jeg sige Dem at jeg har talt med Etatsraad Collin, vi have overlagt en Plan til at forbedre Deres Kaar, men vær rolig og lad Dem intet mærke med. Jeg kunde ikke nægte mig selv den Glæde at sige Dem dette for at bringe Deres Sind i Roelighed og give Dem Kraft og Taalmodighed, og vær vis paa, hvad der *kan* gøres for Dem skal blive gjort, naar De kons selv vil søge at faae Magt over Deres Lidenskabelighed og med Fornuft gaae rolig og jevnt frem.

Rektoren som ogsaa De selv, vil i disse Dage modtage Brev fra Etatsraad Collin (*før* skal De ikke skrive til ham) og vær blot forvisset om, at Rektoren ikke skal troe De har givet Anledning dertil.

Lad mig nu ret snart igjen høre fra Dem, naar De og Rektoren have faaet Etatsraad Collins Breve og lad mig vide hvad Virkning

det gjør paa Rektoren. Alle hilse Dem her. Gud styrke og velsigne Dem! Og gjør selv alt hvad der staaer i Deres Magt for at dæmpe den Uroe i Deres Indre som saa let kan skade Dem, dersom De ikke i Tide faaer Magt over den, og troe ingen tager mere Deel i Deres Lykke end

Deres hengivne

Henriette Wulff.

Hensigten med Hjælpeaktionen er tydelig nok. Collin kendte og havde liggende den varme anbefaling, Meisling nylig havde givet Andersen (S. 47). Hans Standpunkt til ham kunde vel nu ikke være stort anderledes end dengang. Havde man hans Forsikring herom, kunde denne tjene til at berolige deres kære Andersen, han havde ofte nok sagt, at når han måtte mistvivle, var alt ude for ham, men når han kunde håbe, gik alt godt.

Så skrev Collin da (24. Nov.) efter Aftalen følgende Brev til Meisling:

— — Det er naturligvis om *Andersen* mit Brev skulde handle; længe har jeg ikke havt Brev fra ham, og det sidste var kort og røbede Sørgmod. Dette tilsammenlagt med nogle Ord, jeg for en 14 Dage siden hørte i et Selskab ham angaaende, og som jeg dengang ei videre lagde Mærke til, har vakt en maaskee aldeles ugrundet Frygt for, at De var bleven utilfreds med ham, og han altsaa havde ganske tabt Modet (og saa er mit Haab om hans Fremgang snart ude), en Frygt som jeg, glad over den udmærkede anbefaling, De i Efteraaret gav ham, hidtil ikke kunde have.

Herom er det jeg vil bede Dem give mig nogen Oplysning, da jeg ikke er uden Ansvarlighed for Udfaldet af hans Dannelse og for Anvendelsen af den for ham bestemte Kgl. Understøttelse.

Deres Velbaarenheds Svar seer jeg med Længsel imøde.

Med Høiagtelse

Collin.

Men dette høflige og forsigtige Brev virkede ganske mod sin Hensigt. Meisling blev helt ude af sig selv af Raseri og skrev straks samme Aften han havde modtaget Brevet (25. Nov.) følgende:

Jeg har altid troet, at Pædagogen ligner Kunstneren idetmindste deri,

at han fortsætter sin Dont bedst, naar Ingen seer ham med ængstelig Nøiagtighed paa Fingrene. Hvad der stundom gaaer noget maadeligt i Uger, ja Maaneder, udvikler sig, forbedres og lykkes ofte i kort Tid, naar Intet udefra virker til Skade. Tiden til Dimission nærmer sig efterhaanden, og kun et sygeligt forkjælet Væsen, eller Sladders søstre — rimeligvis herfra Byen — vilde undres over, at Alvor, men kun Alvor, maa i den Anledning forøges. Jeg troer endnu, at det — naar ikke Tankeløshed og Dovenskab vilde lægge Hindringer iveien, — vilde lykkes mig at føre *Andersen* til det i den paaankede Attest lovede Maal, Artium om 2 Aar. Da han imidlertid i den sidste Tid ikke har været saa flittig som jeg ønskede det og som fornødent gjøres til et heldigt Examensudfald, da min Redelighed med Attestens Udsigende betvivles, da Klaffertanden ogsaa der i Selskaber skal angribe mig, medens jeg virkede med Omhu for hans Vel, da jeg skal nedslaae hans Mod og bibringe ham Sorgmod, saa overlader jeg gjerne en Værdigere hvad jeg har bibragt *Andersen* og Æren af hans Dimission. Ved hans Bortgang skal jeg vederlægge det i nærværende Quartal, som jeg har oppebaaret for meget, eftersom han har pleiet at betale forud, og jeg ønsker, at han hos Andre maa finde Alt hvad han troede at savne hos mig.

Med den sandeste Høiagtelse og Ærbødighed

Meisling.

Ved disse få, i sjælden Grad ubeherskede Linier var det lykkedes Meisling at fornærme Collins Anreger, Fru Wulff, at skælde Andersen ud for sygelig, at antyde Dovenskab hos ham og at konstruere en Beskyldning af Collin mod ham (Meisling) for Uredelighed; tillige at vise en forbløffende Mangel på Selvkritik — trods Resultatet tror Meisling jo, at han har virket for Andersens Vel! — og en imponerende Mangel på Smidighed. Alt var fra den hidsige Meislings Side lagt til Rette for Bruddet, et øjeblikkeligt om det skulde være.

Straks den næste Morgen er Rektoren gået ned i Andersens Værelse (c: Biblioteket) og har i en forbitret Tone spurgt, hvorledes han havde kunnet ytre Mismod, kunnet klage til Collin, *han* havde jo nemlig givet Anledning til Collins Brev. Han har udfrittet ham om, hvem der ellers var Collins Kilde om Andersens Forhold. Og endelig

har han givet ham Ordre til at skrive og spørge Collin „om De vil, at jeg skal blive i hans Huus dette Quartal ud, eller om han skal tilbagebetale hvad der er betalt fra nu af og til 27. Januar; thi længere end dette Quartal kan jeg ikke være der i Huuset.“

Dette gør Andersen straks samme Dag, og han slutter sit forvirrede og ulykkelige Brev med:

O Gud, alt er da udel! Er der dog ikke Mulighed i at jeg kan faae privat Undervisning; Kosten faaer jeg nok, og den Pengesum som spares kan da bidrage til at betale en Lærer; at jeg vil være flittig er naturligt, mit Liv staaer jo paa Spil, om to Aar maa jeg være Student og ikke med Skam. Frygt ikke for at jeg vil adspredes inde i Byen eller veed De en privat Lærer paa Landet, det er det samme hvor, kun at han vil hjælpe mig frem. Jeg vil i alt som De, og kan jeg ikke studere, o saa lad mig dog ikke overlades til den vide Verden. — Ihvad der endog maa skee, lad det skee ret snart, kun forlad mig ikke! Lev vell! fat ikke Uvillie mod mig, Gud lever og vil lønne Dem.

Deres evig taknemlige

Andersen.

Disse to Helsingør-breve modtog Collin næste Dag (d. 27). Det er let at tænke sig hans Overraskelse. Det var altså Resultatet af hans og Fru Wulffs Hjælpeaktion! De havde tænkt at reparere, nu havde den ustyrlige Meisling slået alt i Stykker.

Straks samme Dag skrev han til Andersen:

Ihvor gjerne jeg end havde seet Dem forblive i Huset hos Deres Rector, hvis alvorlige Omhu for Deres videnskabelige Dannelse De altid har paaskjønnet, saa maa jeg dog af et Brev fra ham slutte, at deri muligen kunde skee en Forandring. Skulde dette indtræffe, da skal jeg nærmere underrette Dem om, hvor De skal tage hen.

Til Studeringer hører et roligt Sind. Jeg vil derfor gjentage mit forhen givne Raad, at De, ihvad der end møder, beflitter Dem paa at have Deres hele Hu og Tanke henvendt paa Undervisningen.

Disse Linier lå som åben Seddel i følgende Brev til Meisling:

Uden at finde Anledning til at indlade mig i nogen Undersøgelse om Pædagoger og Kunstnere, vil jeg i Henseende til Deres Skrivelse af 25de dennes kun anmærke, at jeg, som De vil erindre, aldrig har blandet mig i Deres Maade at behandle *Andersen* paa, end sige „seet Dem paa Fingrene“, at jeg i mit Brev af 24de høfligen spurgte, om De var utilfreds med A., og dertil var jeg berettiget, — at De ei har anseet Dem forpligtet til at svare høfligt, erfarer jeg af Svaret —; at jeg hverken fra sygelige Væsener eller Sladdersøstre eller overhovedet fra nogen i Helsingør har hørt et eneste Ord om Deres Forhold til *Andersen*, og at jeg ikke indseer, hvad besynderligt der er i, at en Discipel bliver sørgmodig, naar han maa sende sin nærmeste Foresatte udenfor Skolen maadelige Charakteersedler.

Vil De ei beholde *Andersen* i Deres Huus, haaber jeg at blive averteret derom nogle Uger i Forveien.

Indlagte bedes leveret bemeldte Discipel.

Ærbødigst

Collin.

LIKVIDERING

Man skulde efter de kraftige Ord, der var blevet brugt, ikke tro det, men der skete i Virkeligheden ingen Forandring af *Andersens* Opholdssted efter det store Sammenstød.

Collin havde aldrig ønsket en sådan. Han var klar over Rektorens Uomgængelighed, men mente dog stadig, at Opholdet hos ham gav *Andersen* de bedste Chancer.

Andersen var hjertelig ked af Omgangen med *Meisling*. Men da Dagen kom, da det så ud til, at han kunde forlade det forhadte Hjem (26. Nov.), blev han ængstelig og udbød: „Er da nu det Øieblik jeg altid frygtede for? Jeg indseer nu Feilen paa min Side, jeg burde aldrig have yttret Mismod i mine Breve; men De kjender min svage Charakter.“ Hvad skulde der blive af ham, om han blev taget ud? Så alligevel hellere blive.

Om *Meisling*. Man mærker allerede en Afsvækkelse fra Aftenen d. 25. Nov. til Morgenens d. 26. I Brevet til *Collin* var der Tale om øjeblikkelig Bortsendelse af *Andersen*, i Samtale med denne er der Mulig-

hed for at beholde ham Kvartalet ud (men så heller ikke længere!) Men da Vreden var løbet af ham, har han fået andre Tanker. Velvilje for Andersen på nærværende Tidspunkt tør man ikke formode, men hans Renommé vilde lide et Skår, ved at denne forlod hans Hus, og Pengene kunde han meget dårligt undvære.

I L. fortæller Andersen da også, at Meisling, da der var Udsigt til, at det var Alvor med hans Rejse, med eet blev ganske venlig, bad ham glemme hvad der var sket, sagde han mente ham det godt, var lidt heftig.

Altså Andersen blev.

Meisling læste lidt privat med ham og bevægede desuden *Thortsen** til hver Søndag at høre ham i latinsk Grammatik.

Det syntes en Tid at gå godt — Meisling havde dog lært at vare sin Mund noget — og på Skolen var der Fremgang, som det kan ses af følgende Brev til Collin (Kgl. B.):

Helsingør den 1. Februar 1827.

Kjære gode Velgjører.

Deels for at sige, at jeg atter er i den gamle vante Gang, dels for at meddele Dem mine Charakterer for Januar, sender jeg idag disse Linier. Tak for Deres Godhed og Venlighed imod mig de faa Dage jeg var i Byen; jeg troede ikke, at jeg skulde komme til at holde mere af Dem end jeg allerede gjorde, og dog hænger Hjertet sig fastere ved Dem; for hver Gang jeg taler med Dem; o, jeg kan ikke rigtig forklare mig, men De forstaaer mig jo nok? Touren herved gik ret behagelig, kun var det saa graat og taaget, og den optøede Sne gav hele Egnen et saa moset Udseende som en Stump af Holland. Ganske ene maatte jeg kjøre paa den store Vogn og havde da til Lykke Øhlenschlægers Væringer og Flugten fra Closteret, som jeg læste; strax da jeg i Aftes kom hjem, maatte jeg regne Charakterbøgerne ud, hvormed jeg ikke blev færdig før henad 12 og var da ganske søvniq og træet, saa at jeg ikke kunde skrive.

* C. A. Thortsen (1798—1878), 1826—37 Adjunkt i Helsingør, 1837—44 Overlærer i Roskilde, 1844—1857 Rektor i Randers. Skrev bl. a. Forsøg til en Metrik I—II. 1833. Historisk Udsigt over den danske Literatur indtil 1814. (1839.)

Jeg har faaet *Meget godt* til Hovedcharakteer og er rykket temmelig høit op — jeg frygter for høit, thi naar De Andre vil læse, maa de kunde støde mig ned igjen. —

Men snart var det galt igen. Vi har ikke Andersens Breve her, men kan se det af Fru Wulffs Svar på et af dem (Kgl. B.):

Sø-Cadet Academiet den 24de Febr. 1827.

Efter Deres sidste Breve seer jeg med Bedrøvelse at De atter er utilfreds — jeg veed intet i den Anledning at sige Dem; da jeg seer De har yttret det samme for Etatsraad Collin som for mig, som jeg troer var det rettigste De kunde gjøre — saa maa De oppebie hans Beslutning, og troe, hvad han vil er det rettigste; overbeviist om, at han seer klarere frem i Tiden end De, og kan bedre med sin Erfaring i Livet see Følgerne af hvad der bliver foretaget end De — altsaa gode Andersen! gjør med Glæde og Taknemmelighed, hvad han vil, enten De gaaer til Slagelse eller til et andet Huus i Helsingør; hvad han beslutter veed jeg ikke, men jeg troer ikke det er hans Mening at Kjøbenhavns Adspredelser ere tjenlige for Dem i Deres Lære-Aar; skjønt jeg tilfulde indseer, hvor behageligt De tænker det, gode Andersen! ved det faste Forsæt at være idel Fliid, saa troer jeg dog Tanken om nu skal du gaae der, nu der, nu der, ofte vilde adsprede Dem mere end tienligt. — De bør ikke blive længere end nødvendigt i Meislings Huus, thi en saadan Adfærd er Mennesket uværdigt — og jeg er overbevist om, at der bliver en Forandring i Deres Stilling — men hvorledes? derom har jeg ikke Idée.

Alle omkring hilser Dem, gode Andersen, og jeg anbefaler Dem Kraft og Mod som

Deres velmenende

Henriette Wulff.

Fru Wulff var jo den, der havde sat Aktionen i November i Gang, og der er ikke Tvivl om, at hun også her er forud for Collin i Retning af at føje Andersen.

Collin mente stadig, at Opholdet hos Meisling alligevel var bedst. Men under Pres gav han sit Minde til, at Andersen flyttedes tilbage til Slagelse, hvis Forholdene dér var således, at det for Andersen selv var ønskeligt.

Denne skrev da til sin gode Ven *Emil Hundrup*, der stadig var Elev dér, skrev på en sådan Måde, at hans eget Ønske var tydeligt nok. — Vennen svarede (Kgl. B.):

Onsdagen d. 7. Martz 1827. Slagelse.

Min gode Andersen.

Du skrev mig i dit sidste Brev: „skræm mig ikke med Lærerne, kan du, saa giv mig hellere Mod, jeg trænger dertil“, ja sandelig, jeg føler vel, at du trænger dertil, jeg føler vel alt det ubehagelige i din Stilling, men uagtet jeg føler dette, uagtet du skrev saaledes, kjære Andersen! saa vil jeg dog hellere sige dig, hvorledes Alt er, end blænde dig ved noget tomt Haab, saa du siden skulde føle dig endnu langt ulykkeligere. Jeg vil sige dig, hvorledes her er; hvorledes jeg har det her, vil du have indseet af mine foregaaende Breve, men jeg vil ikke nægte, at det for dig vil være anderledes. Kommer du hertil, vil Quistgaard nok gjøre af dig og gjøre for dig, hvad han kan, men jeg forsikkrer dig det er meget lidt; han vil altsaa vistnok dimittere dig til October et Aar, men at du da ikke bliver nogen god Student, troe mig, det er aldeles afgjort, thi 1) Latin læser han selv, og det overmaade daarlig; jeg forsikkrer dig (men du maa brænde Brevet, for det kunde komme mig dyrt at staa at skrive det om ham) han kan grumme lidet, og Latinen læses her ligesom i Meislings Tid paa det nær, at han lader hele Classen tage for, og retter dem næsten ikke, ja du vil maaskee neppe troe det, men jeg forsikkrer dig at det er sandt, Latinen bliver ofte rent galt oversat uden at han retter det. Altsaa til Resultat: du vil ganske bestemt ikke lære et Ord Latin her i Skolen; og det veed [du] dog at Latin er det *allervigtigste*, da du skal bruge det til *alle mulige Examina*. 2) Historie og Geographie, veed du nok at Andersen læser, og du skulde da atter begynde paa det Gamle; du veed desuden nok at han ei har høje Begreber om dig, og at han er en sær Fyhr. Det vilde ei være godt for dig igjen at begynde at læse under ham. 3) Tydsk og Fransk læser Torst, at man under ham ei lærer stort (jeg vil ikke tale om mig, thi i den sidste Tid har jeg aldrig nogen Bog med til ham) vil jeg knap bemærke, da disse Fag ere temmelig lette og ubetydelige. 4) Mathematik vilde du i det mindste ei faae ug for af Andresen; dog det vil jeg heller ei omtale. Men at vi

5) har Græsk med Flemmer* er den vigtigste Grund hvorfor jeg paa det alvorligste vil fraraade dig at komme hertil; thi Flemmer er langt værre end Meisling, især med Grammatik (vi have Grammatik hver Dag). Ham vilde du ganske bestemt ei kunne læse tilpas, og ei nok hermed, men han har næsten større Myndighed end Rector, naar han altsaa ei gav dig sit Votum, saa blev du bestemt ei dimitteret, om Rectoren endog ønskede det. Dette er virkelig den rene Sandhed, du maa være overbeviist om, at [jeg] dersom jeg ei vidste dette og følte det at være sandt, saa da ingenlunde i dine mislige Kaar vilde tilskrive dig det. Saasandt som du stedse har befundet mig som ærlig og oprigtig, maa du troe mig heri; om du end altsaa nok saa meget beder mig at lade være, jeg kan dog ei andet end bede dig at betænke dig vel, førend du bestemmer dig til at tage hened. Desuden skal Meisling skriftligen have lovet Collin at du skulde blive dimitteret til Oct. et Aar, og bliver du det saa vil du sikkert, saa sandt du streber, blive en langt bedre Student fra Helsingør end fra Slagelse. Her har jeg endda slet ikke omtalt det ubehagelige der er i at drage saaledes fra den ene Skole til den anden. Kommer du her tilbage, saa hedder det strax, at Meisling ei har villet dimittere dig; og selv det kan gjøre meget; thi da Meisling dimitterede *Jens Hviid*, som Quistgaard ei vilde have dimitteret, vil [det] vistnok indjage denne Frygt for at dimittere den Discipel, som hiin ei ville. Du maa virkelig vel betænke dig! Selv det maa du erindre at det er godt for den, hvem Skjæbnen har udset til at prøves ved mindre behagelige Kaar — —, at han overstaaer disse i sin Ungdom, desto lettere vil Skjæbnens Tilskikkelser siden være ham, og ogsaa det maa du huske paa, at Fornøjelser og Adspredelser ere *ei.gavnlig*e (virkeligen det ere de ei) for den unge Studerende. — —

Jeg vil altsaa endnu engang bede dig vel at betænke dig førend du beslutter dig til at tage hened! Og saa vil jeg bede dig ei at blive vred paa mig, fordi jeg har sagt dig Sandheden, skjøndt jeg vel føler at den falder dig noget haard. Men gode Andersen! jeg forstaaer mig

* *C. P. Andersen* (1785—1853), Lærer i Historie, Geografi, Tysk og — i de nederste Klasser — Græsk. *P. A. Torst* (1799—1832), Lærer i nyere Sprog og Kalligrafi. *J. A. Andresen* (1798—1832), Lærer i Matematik og Fransk. *H. M. Flemmer* (1797—1864), 1826 Overlærer i Slagelse. 1830 Rektor i Randers, 1836 Dr. philos., s. A. Rektor i Frederiksborg.

ei paa dig; dine Charakterer ere rigtignok størstedelen brillante, (jeg har ikke havt saadanne Charakterer, der er 7 ug, jeg havde i sidste Maaned ug÷ for Latin, Græsk og Mathematik, og jeg har, saavidt jeg erindrer, ei havt flere i nogen af de foregaaende Maaneder) men hvis du virkeligen fortjener disse Charakterer, da har du virkelig begaaet den Feil at opoffre for megen Tid paa disse Dele, thi det var virkelig meget bedre, om du kunde forandre dine 3 g÷ til 3 g, om ogsaa derved alle dine ug skulde gaa ned til mg.

Endnu engang, see du kan blive hvor du er, eller og at komme til Kjøbhv. eller en anden Skole, kun ei til Slagelse, det maa du love mig Andersen! jeg veed at det vil smerte dig at læse dette, da du vistnok ei har ventet saadant et Svar, men jeg føler din Sorg, og kan virkeligen ei lindre den. Kun som deltagende og troe Ven kan jeg undertegne mig, gid jeg kunde hjælpe dig! Lev vel, det ønskes dig af Hjerteret af

F. E. Hundrop.

P. S.

Fortvivl kun ikke A! Mennesket kan meget, naar han kun vil! Bestræb dig for at vinde M.s Yndest, jeg forsikkrer dig, dette er dig tjenligst! Skriv mig snart til, hvad Collin har svaret dig, og vær overbeviist om at jeg tager inderlig Deel i din Skjebne. —

Det var rene Ord, og efter dette, var der ikke andet for Andersen at gøre end at opgive Slagelse. Sikkert med stor Sorg, thi hvor kunde han rent menneskeligt have haft det bedre end under Rektor Quistgård, den Mand, der havde været hans bedste Ven mellem Lærerne og altid vist ham så megen Forståelse!

Men hvad så?

Det synes, at Andersen atter er gået helt over Gevind — som i Oktober. I sin Fortvivlelse har han hverken vidst ud eller ind og ofte været stemt for at opgive det hele.

8. Marts 1827 skriver Fru Wulff til ham (Breve til A. 578):

Kjære gode Andersen! For Guds Skyld, besind Dem dog! Hvorfor er „Alt tabt“? Giv Dem dog Ro, til Etatsraad Collin meddeler Dem sin Beslutning; og sandelig, jeg begynder at frygte, De trætter den ædle Mand for meget, gode Andersen, og at Deres Pretention paa

hans Taalmodighed er for stor; thi om De istedenfor den idelige Plagen med — reent ud sagt — Vrøvl, siden De sidst var her i Byen, om De da med værdig Sindighed havde tilskrevet ham Deres Forfatning, da vilde han ikke have dvælet med at afhjælpe Deres Nød; men med denne Jagen op og ned, frem og tilbage i Deres Ideer og Planer, veed Manden ikke egentlig hvad De mener. Er det derfor Deres Mening, at De ikke længere ønsker at gaae den Bane, De nu er paa, at De har andre Udsigter, da siig det reent ud, og han vil vist ikke genere Dem. — — Jeg skjænder; thi jeg er virkelig vred. De udmaler Deres Fremtid saa sørgelig, naar Deres Venner og Velgjørere forlade Dem, og man skulde næsten troe, De higede efter den; thi hvem taler om at forlade Dem, at De ikke mere maa skrive, at De ikke tør komme til Nogen mere, og saadanne Plager som De skraber sammen? De gjør Dem rigtignok derved Umage for at trætte Deres Venner, og jeg kan umulig troe, det kan fornøie Dem selv, — Altsammen Følge af den idelige Beskjæftigelse med *Dem selv, Deres eget Jeg — den store Digter, De skal blive.* —

Collin sendte da atter (i Marts) Meisling et Brev — Slagelse var altså opgivet — for at skaffe Andersen bedre Kår i Helsingør; belært af Erfaringen fra November har han nok givet det en endnu forsigtigere Form end det sidste.

Det hjalp en kort Tid, men snart blev atter alt ved det gamle, og Andersen skrev da følgende Brev:*

Kjære gode Velgjører.

At De ret inderlig tager Deel i mit Vel og Vee har De allerede givet mig Prøver paa, og jeg tør haabe, at Deres Godhed ikke er mindre for mig nu, end da De første Gang ragte mig Haanden. Den sygelige Klynken og undertiden vel hæftige Brusen i mine Breve har ikke stødt Dem fra mig: „siig mig kun Alt, hvad der ligger paa Hjertet“,

* Dette Brev, der delvis er trykt i Collin 67, er udateret. Edv. Collin har haft den Dristighed uden Bemærkning at give det Datoen Sept. 1826, og ved denne Fejldatering er det revet ganske ud af sin Sammenhæng. At det er fra Marts (vist Slutningen af Marts) 1827, er let at bevise: den nye Lærer i Hebraisk, der blev ansat Januar 1827, nævnes, og der angives at være 1½ Ar til Dimissionen (Sept. 1828).

har De sagt mig flere Gange, men dog er det mig tungt at gjøre Brug af Deres Godhed, som saa let kunde blive misbrugt. Frygt ikke for at jeg i Dag vil plage Dem med de sædvanlige Klager, nej jeg vil roelig men ret af Hjertet tale med Dem. Lad ikke Brevets Længde skræmme Dem, læs Alt med Deres sædvanlige Godhed for mig. Det er en Tid siden jeg skrev sidst, og endnu længere siden jeg ret sagde Dem, hvorledes jeg har det. Urigtigt er det jo dog ikke, at jeg ret ærlig siger Dem min Stilling? Det var vel langt bedre, om det skede mundtligt, thi Papiret forekommer mig næsten som en tredje Mand, man maa veie sine Udtryk for, men Dem, kjære Velgjører, tør jeg vel nok betroe mig til, jeg vover Intet, men om jeg taug, tabte jeg Alt.

Siden De skrev *M.* til har han ikke skjeldet saaledes som før; men hans Kulde imod mig synes daglig at tiltage. Helsingør er et dyrt Levested, og Alt bliver derfor mere og mere indskrænket. Hver Middag sidder jeg paa Skolen og læser for at der kan spares Brænde i min Kakkellovn. Hver Aften faaer jeg 5 Stykker Brænde, mit Værelse er temmelig høit; de 3 Stykker er halvt udbrændte naar Klokken er lidt over 5 og jeg kommer paa mit Værelse; med de 2 andre Stykker holder jeg det ikke ud i denne Kulde til Kl. 9; og mere kan jeg ikke faae; undertiden liste vel Pigerne et Par Stykker til mig, men det kan ei skee hver Aften, og saaledes maatte jeg forleden lidt over 9 søge Sengen.

Dog det kunde saa være, naar jeg dog saae et venligt Ansigt, men Intet er sjeldnere. Nu i Søndags blev der lagt i min Kakkellovn om Morgenen Kl. 6, men da den gik til 9, var næsten alt ude, og jeg bad derfor Pigen sige til ham om nogle Stykker Brænde, da jeg hele Formiddagen blev paa mit Værelse; jeg fik vel 3 Stykker, men da vi sad ved Middagsbordet, hele Familien, samt den nye Lærer i Hebraisk og dennes Broder, og der blev talt om Logi og deslige, vendte *M.* sig til mig og sagde, at jeg idag havde forlangt til min Kakkellovn, men at han ei kunde staae ved det for den Betaling, han havde for mig, at man i Byen gav saa og saa meget for Middagsmad, men jeg for Alt kun 200 Rdl. og at han leed Tab ved at have mig.

Hvor smerteligt dette maatte være for mig, indseer De nok, kjære Velgjører, og hvorledes hans Stemning, da han anseer mig for en Byrde, maa være mod mig, er tydelig nok. Og sandelig jeg har alt

her saa indskrænket som mueligt, lever saa yderst tarveligt og føier mig i Alt efter Omstændighederne. Siden Huusjomfruen tog bort, tager man sig næsten slet ikke af mit Smule Tøj; aldrig kommer jeg om Søndag Aften et Øieblik op i Stuen, naar Nogen er der, og ved Middagsbordet taler han næsten aldrig til mig.

Hvorledes Tingene gaae paa Skolen, har De hørt af mine Characterer, der alle ere gode, paa Græsk og Latin nær, men disse ere de vigtigste 2 Ting, som næsten gjør hele Udslaget til Artium og de følgende Examinier. De veed, at jeg har betydelig bedret mig i Mathematik, og i Hebraisk ytrer den nye Lærer særdeles megen Tilfredshed med mig, og endnu har jeg særdeles gode Characterer (Meget godt og Udmærket godt) hos ham; de veed, at Hebraisk gjorde mig engang noget modløs, men nu frygter jeg ikke derfor, da jeg næsten veed, at [jeg] har faaet et bedre Greb derpaa; mon det sammø ikke kunde blive Tilfældet med Græsk og Latin?

O kjære Velgjører, jeg maa forsøge at gjøre Dem mine Ideer tydelige, det er ikke øieblikkelig Lidenskab der bringer mig til at skrive, jeg har overveiet Alt, kun ikke Følgerne, om De tabte Taalmodigheden med mig, thi jeg stoler af min hele Sjæl paa Dem. Meislings Maade at læse med os er, at de ældre i Classen* ved hans Hjælp gennemgaa høit Klassikerne, hele Timen anvendes dertil og først de sidste Timer om Maaneden hører M. os hist og her. Der bliver saaledes et temmeligt stort Pensum hver Aften at gennemgaa, enkelte Stæder erindrer jeg da ikke, kan ikke hjælpe mig ud af, og ved Maanedens Slutning bliver disse flere; kommer nu Tiden, at han vil høre og jeg standser, da bliver han heftig, og Ingen bliver lettere bragt mere ud af det end jeg. Alt dette veed De, og jeg vil derfor heller ikke opholde Dem ved Tale herom. I min Skoletid har jeg allerede læst mere end det, man i Græsk og Latin forlanger til Artium, men jeg kan ei meget deraf, og dog tør jeg nok sige, at jeg ikke har været uden Flid; jeg har endnu halvandet Aar for mig, før jeg skal aflægge Regnskab, men Tiden løber hurtigt; staaer jeg nu ved Maalet og M. ikke kan dimitere mig, saa er Alt tabt for mig, De kan ikke og bør ikke gjøre mere for mig, og jeg bliver da grændseløs ulykkelig; antager jeg nu at M. dimiterer mig og jeg faaer en daarlig Character,

* de, der skulde dimitteres i 1827, altså ikke Andersen.

da seer det ogsaa mørkt ud; jeg har jo Intet, kan alene existere ved mine Medmenneskers Interesse og Godhed, og hvor kan en daarlig Student vente den, jeg maa med Regents og Legater staae tilbage for de langt dueligere, ved Informationer seer man ogsaa hen til Candidatens Charakter ved Artium, og hvad bliver der da for mig? Hvorledes har jeg da gjengjeldt Deres, kjære Velgjører, og Andres Godhed for mig? I et lille Land som Danmark, hvor de Studerendes Antal er saa stort, kan man ikke tage sig uden af de flinke og duelige, og hvad vil der da blive for mig, især naar jeg har skuffet den første Tillid, man havde til mig.

Endnu er der Tid, Alt kan, med Guds Hjælp, endnu ende godt, og da jeg er saa lykkelig, at min Velgjører tillige føler varmt og inderlig for mig, at De ikke tænker paa det personlige Forhold og Afstanden mellem os, saa vil jeg ogsaa lette mit Hjerte og uden Frygt tale med Dem om mit Vel og Vee.

De har sagt mig, at blev min Stilling hernede altfor utaalelig, vilde De sørge for, at jeg igjen kunde komme tilbage til Slagelse; herved vandt jeg, naturligvis, særdeles meget i Henseende til den huuslige Omgang og det daglige Liv, men dette bliver jo, paa en Maade, kun en Bisag med Hensyn til min hele Fremtid; at gaae fra Skole til Skole er ikke godt, og jeg er bleven noget ængstelig derfor; Lærerne her i Helsingør ere alle saa humane og venlige, at de staae meget fremfor de i Slagelse; jeg har før nævnet Dem den mathematiske Lærer dernede, som tidt har gjort mig mismodig, den nye Overlærer hører jeg skal være meget pedantisk med sin Græsk; jeg vil nu tænke mig det værste, at man ikke tog sig synderlig af mig, at Een satte sig imod min Dimittion, saa var min Stilling der næsten endnu værre end den er og kunde blive her. Derfor griber jeg høist ugjerne til dette Middel, men at forblive rolig, ganske passiv at lade den ene Dag svinde efter den anden, kan jeg ikke, naar jeg tydelig forudseer, at det ikke ender godt, jeg bør det ikke engang, da jeg uden Frygt kan betroe mig til Dem.

I Mandags bragte jeg min hebraiske Lærer en Bog (Dagen forud havde han hørt *M.s* Ord til mig, som De veed). Han spurgte mig om min Stilling, talte ret hjertelig med mig, men jeg har givet (*Resten af Brevet er gået tabt*).

Det er delvis nye Toner („I Dag vil jeg ikke plage Dem med de sædvanlige Klager“), navnlig på to Punkter: Andersen klager over, at han bliver forsømt i Huset, at han lider rent korporligt og desuden at Meislings Undervisning er af en sådan Art, at den neppe fører til det ønskede Resultat; en anden Fremgangsmåde er forsøgt i Hebraisk med strålende Resultat, kunde den ikke også prøves i Græsk og Latin? — Man mærker også, at han ikke som ellers holder sig til Almindeligheder, men er konkret (Pindenes Antal, Klokkeslæt).

Den, der stod bagved Brevet, var utvivlsomt den nye Lærer i Hebraisk.

Christian Werliin (f. 8. Nov. 1804) var i Januar blevet konstitueret som Adjunkt i Stedet for Steenberg.* Han havde hurtigt vundet Andersens Hjerter ved sin fornuftige Behandling af ham, der resulterede i ug flere Gange, så Hebraisk fra at være et af de fæle Fag blev et af Støttefagene. Han trøstede Andersen i hans ulykkelige Stilling, sagde at han havde Hoved, at der måtte og vilde blive noget af ham.

Fra 1817 havde han gået i Metropolitanerskolen og var Meislings Elev derfra. Denne havde trods hans Ungdom ønsket ham til Lærer i Helsingør; nu kom han hver Søndag i Meislings Hjem og havde derved Lejlighed til på første Hånd at lære Andersens Forhold at kende.

De to unge, Lærer og Elev, begge 22 År, dannede så i Virkeligheden en Doublealliance mod Rektoren. (Werliin havde vel også haft sit at døje med ham, i hvert Fald rejste han allerede i Juli), og Werliin

* Teologisk Embedseksamen med Udmærkelse 1829, studerede derefter østerlandske Sprog under Rask. 1838 Lic. theol. 1841 Sognepræst for Hasle. Gift 1834 med Julie Lythans (der efter Skilsmissen ægtede C. Winther). † 1866. — I Chr. Winther III (1901) har Nic. Bøgh givet en ualmindelig ondartet og kritikløs Skildring af C. Werliin. I Berlingske Tidende (6. Dec. 1901) måtte han beklage denne: Hans Hjemmelmænd havde været flere, der stod Fru Winther nærmest. Havde han vidst, at Slægtninge af Werliin levede, havde han ikke skrevet, som han gjorde. „Jeg føler det baade som en Trang og en Pligt at erklære, at jeg gennem Samtaler med hans Nærmeste har erfaret, at Pastor Werliin var elsket af sin Slægt, som han viste opofrende Kærlighed. Mine tidligere Meddelelser havde næsten udelukkende fremhævet hans Skyggesider; jeg har nu hørt troværdige Vidnesbyrd om, at denne koleriske, indesluttede og oftest menneskesky Mand, hvis Natur var fuld af Modsætninger, også havde Egenskaber af ønskelig Værdi.“

har lovet Andersen at stå ham bi ikke blot med Råd (som i Brevet), men også i Dåd.

Af Brevet til Collin kom der dog tilsyneladende intet Resultat ud.

Så tog de to unge Mennesker resolut Tyren ved Hornene og sejlede i Påsken til København. Nu gjaldt det. „Jeg ventede aandelig Liv eller Død.“ (L.)

Fuld af Forventning gik Andersen den næste Morgen til Collin og talte sin Sag. Forgæves. Som altid — bortset fra Slagelseprojektet — holdt Collin fast ved Meisling. Han opmuntrede Andersen på det bedste, men bad ham holde ud i, hvad der dog ikke lod sig forandre.

Så rykkede Hjælpetropperne frem. Werliin søgte Collin. Man kender ikke Indholdet af deres Samtale, men det slaar vist ikke fejl, at Werliin også er kommet ind på Fru Meislings forargelige Forhold, som den undseelige og fintfølende Andersen næppe har villet omtale. Een Trumf havde Werlin i hvert Fald: han kunde sige, *hvad* der nu burde gøres. Når Collin ikke havde villet opgive Meisling, skyldtes det jo blandt andet Spørgsmålet: hvad så? Werliin kunde anvise sin Studiefælle, den dygtige *Chr. Ludv. Müller** (den hebraiske Müller), der vilde være rede til at forberede Andersen privat til Artium.

Så bøjede Collin sig og skrev et Brev til Meisling, som var i Byen, at han troede det gavnligere for Andersen, at han læste det sidste År privat, og af den Grund tog han ham herved ud af Skolen.

Andersens gamle Humør vendte omgående tilbage, og han kunde knap sove om Natten for Fryd.

Påskesøndag sejlede Andersen til Helsingør for at gøre Bruddet så lidt skarpt som muligt. 4 Rdl. raslede i hans Lomme, som han havde fået „til Oprejse fra Helsingør“ 3: Flytteudgifter.

I de Dage, medens han ventede på Meislings Tilbagekomst, kom en af hans Klassekammerater C. Svendsen engang forbi Skolen. Andersen stod oppe i sit Værelse. Ude af sig selv af Glæde råbte han: „Jeg skal ud af Skolen, jeg skal til København!“ og han var så henrykt, at han lige nær var sprunget fra Vinduet ned på Gaden (Pers. hist. T. 1905. 78).

Onsdag Aften kom Meisling. Andersens Hjerter bankede.

Rektoren: „Er De endnu ikke borte? Når vil De væk?“

* Chr. Ludv. Müller (1806—51). Præst og Seminarieførstander. Skrev 1836 ff. Danmarks Historie. Stærkt påvirket af Grundtvig.

Andersen: „I Morgen med Posten.“

Derpå veksledes der ikke et Ord mere.

Da Andersen var kommet i Seng, kom den ene Pige efter den anden og bad om Undskyldning, idet de tog hver sin Dyne eller Pude til den nye Dreng Hans Christian Heger (Søn af Stephan H.), som var kommet med Meisling som Afløser, så Andersen tilsidst næsten sank ned på Sengebunden.

Næste Morgen kom Rektoren ned i Biblioteket.

Andersen: „Jeg vil nu sige Dem Farvel! og Tak for alt hvad godt De har viist mig.“

Rektoren: „Reis De ad Helvede till!“

Det var hans sidste Ord.

Torsdag den 18. April 1827 kørte så H. C. Andersen med sine få Ejendele mod København, bort fra Helsingør og Meisling.

„*Den mørkeste, den bittreste Tid i hele mit Liv*“ var endt.

Afskeden i Helsingør var nu ikke det sidste Farvel til Meisling. Det gav Andersen i den Bog, han skrev, medens han læste til Eksamen i København: Fodreise fra Holmens Canal til Østpynten af Amager:

„Hos Holberg viser Fanden sig i en Kjøbmands Skikkelse, med Horn i Panden, men her havde han paataget sig en Skolemesters. Han saae fæl ud. Haarene stode børstede og uredte om det blaarøde Ansigt; Øinene spillede i det Grønne. En kold Gysen foer igjennem mig. — — Lystig slog han omkring sig med ægte Skjeldsord og halvtende Vittigheder. Med eet saa han i Veiret og blev mig vaer, og i samme Nu hævede han sin ene Arm. — — Mit Blod bruste i Feberhede, og i Fortvivlelse skreg jeg: „Gud fri mig fra Satans Kløer!“ og styrtede afsted.“

Et Par Gange i de følgende Ar troede han at mærke „Satans“ Kløer. I Rom traf han Hertz 1833. Denne fortalte ham om sit Ven-skab med Meisling, og nu mente Andersen at kunne forklare hans forrige Bitterhed i Gengangerbrevene (Breve fra A. 171), og da Improvisatoren fik en hård og pedantisk Medfart i „Månedsskriftet“, mente Andersen som andre også her at spore Meisling (Breve fra A. S. 377. 380).

De to mødtes kun een Gang senere. I Julen 1837 kom Meisling over Gaden til Andersen og sagde, han måtte sige ham, at han ikke

havde været god mod ham i Skolen, han havde taget fejl af ham, at det gjorde ham ondt, og at han stod højt over ham; han bad ham glemme hans Hårdhed og sagde om sig selv: „Æren er Deres, Skammen er min!“ „O, det rørte mig!“ tilføjer Andersen. (Breve fra A. 402).

Men Meisling var alligevel ikke helt ude af Andersens Liv. Han slap for ham om Dagen, men om Natten kunde han lige til Andersens sidste År forfølge ham:

4. Juni 1870. Sovet daarligt inat. Igaar var min Drøm igjen om Afhængighed; jeg løb fra Meisling, var ængstelig for gamle Collin, da man var utilfreds med mig i den nye Skole. At jeg endnu kunde have saadanne Drømme! Hvor har jeg dog været trykket i Ungdomstid!“

30. Juli 1874. (Andersen havde igen) en flau Drøm om Meisling, hvor jeg stod forknyt og keitet.

Vi må vel lige føre Andersen frem til Studentereksamen.

„Som Fuglen i Luften var jeg nu i Sjæl og Hjerte, hver Sorg, hver Grille var glemt, og det lod til, at mit medfødte Lune, der hidtil havde været inddæmmet, nu brusede næsten for vildt frem,“ således beskriver Andersen selv sin Stemning (L. 133).

Under Ludv. Müllers forstående Ledelse* — Werliin har sikkert straks orienteret ham — gik Andersen godt fremad.

* Om Müllers venlige og skarpe Forståelse af Andersen vidner det latinske Testemonium, han før Artium gav ham (28. Sept. 1828):

Jeg vilde sikkert tage fejl, hvis jeg vilde rose ham for at være fortrinlig begavet, fordi han hurtigt kan tilegne sig, hvad han hører, og huske det godt. Han er ikke særlig stærk i at lære døde og levende Sprog, og det kan ikke nægtes, at man ofte finder en bedre Hukommelse end den, han har. Han udmærker sig ikke saa lidt ved at være skarpsindig, men han vilde udmærke sig mere derved, hvis han ikke undertiden gav sig forudfattede Meninger i Vold i højere Grad, end han bør.

Men hvad han mangler i Begavelse, vil, som jeg haaber, blive erstattet af hans Sinds Beskaffenhed. Han er i Besiddelse af en særegen Godhed, er mere interesseret end de fleste og overordentlig paalidelig til at gøre sin Pligt. Han har altid sørget for ikke at blive ødelagt af nogen Last, og han har stedse holdt sig fra alt, hvad der kunde sætte en Plet på hans Dyd og Rygte. Altid har han ivrigt og omhyggeligt passet sine akademiske Studier, og han har aldrig begaaet nogen Handling, der ikke anstaar sig for en Ynglings Tænkemaade.

Men det kan ikke nægtes: han både blæste og havde Mel i Munde; samtidig med at han forberedte sig til Artium, forberedte han sin Debut som Forfatter, „Fodreisen“.

At han nåede frem til Eksamen 1828, var da også kun med Nød og næppe. Müller var ængstelig og lod i Juli 1828 Andersen skrive nogle Stile til *Rudelbach*. Disse var så dårlige, at Dimissionen blev udsat til 1829.

Medens Müller var på Sommerferierejse, skrev Andersen Stile hos *Hall*. Her gjorde han så god Fremgang, at det i sidste Øjeblik (eller rettere *efter* sidste Øjeblik, thi Indtegningsfristen var sluttet) blev bestemt, at han alligevel skulde gå op. (Breve fra A. 24.)

Efter store Sindsbevægelser, Næseblod og Besvimelse, fik så Andersen Oktober 1828 sin Eksamen med det overraskende Resultat (Studentereksamensprotokollen, Universitetsbibl.), at han fik *laud* i alle Fag (Udarbejdelse i Modersmålet, Latinsk Stil, Græsk, Hebraisk, Religion, Geografi, Historie, Aritmetik, Geometri og Fransk) undtagen *non* i Latin og *laud* i Tysk. — Det grønne Træ (Dansk Stil) og det visne (Latinsk Stil) var lige halvtørre.

Men nu var han altså Student.

S I M O N M E I S L I N G

VITA

Simon Sørensen Meisling var født 6. Oktober 1787 som Søn af Simon Meisling, Vildthandler i København, tidligere Postkusk, hvis Fader var Sognefoged i Meisling ved Vejle. 6 År gammel var han forældreløs (Faderen var død før hans Fødsel), og han voksede op i sin Stedfader Brændevinsbrænder Jess Petersens Hus.

Han gik i Skole i Borgerdydskolen, en dygtig og rask Dreng, flink, men også en Slagsbroder og fuld af Narrestreger. Han fik Udmærkelse til Artium (1803), som også til anden Examen (1804) og teologisk Embedsexamen (1807). Samme År vandt han Universitetets Guldmedalje for Besvarelsen af det filosofiske Spørgsmål og 1809 Doktorgraden (De Rhapsodis veterum Græcorum), 22 År gammel altså.

Til denne strålende akademiske Løbebane svarede hans Embeds-karriere: 1808 Adjunkt i Helsingør, 1812 ved Metropolitanskolen, 1819 Overlærer sammesteds, ¹⁴/₉ 1822 Rektor i Slagelse, ¹/₆ 1826 i Helsingør, 1828 Titel af Professor.

Hvilket Ry der på dette Tidspunkt stod om ham kan fornemmes af den Højtidelighed, hvormed han blev indsat i Slagelse:

Onsdagen den 16de Juli [1823] blev Hr. Doct. Philos. Simon Meisling (hvis talrige saavel philologiske som æsthetiske Skrifter ere anførte i det danske Forfatter-Lexicon) høitidelig indsat som Rector ved Slagelse lærde Skole i afdøde Hr. Rector Withusens Sted, af Hs. Høiærværdighed Hr. Doct. Theol. og Biskop Frederik Münter, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmænd. Hs. Høiærværdigheds Tale handlede

De genuino Historiæ, imprimis antiqvæ, studio scholastico;
og Hr. Rectorens Tale handlede

De certa litterarum colendarum ratione mature suscipienda.

En Cantate blev opført* før og efter Talerne. Høitideligheden blev holdet i Slagelse Hospitalskirke, fordi Lokalet var der større end paa Skolen, og en talrig Forsamling af Tilhørere var indbudne saavel af Amtets Geistlige, hvilke vare indbudne af Hs. Høiærværdighed Biskoppen, som af Byens og Omegnens Honoratiores, hvilke vare indbudne af Hr. Rectoren. Ogsaa Hs. Excellence Hr. Geheime-Conference-raad og Amtmand v. Stemann, Storkors af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, bærede Festen med sin Nærværelse. (Den vestsjællandske Avis. ¹⁸/₇ 1823.)

Til Sammenligning tjener, at da Meislings Efterfølger Quistgaard i August 1826 skulde indsættes, kunde Directionen for Universitetet og de lærde Skoler nøjes med Skolestuerne („der Oliemales“), og Avisen fandt ingen Grund til at referere Festen.

OVERSÆTTER, DIGTER, POLEMIKER

Størstedelen af den Fritid, Meislings Skolegerning levnedes ham, brugte han til at sysle med Oldtidens Forfattere, hans Barndoms og Ungdoms Kærlighed.

* Forfattet af H. C. Andersen.

Som Indledning udgav han en indgående „Undersøgelse om det heroiske Versmaals Skjebne i ældre og nyere Tider hos Europas vigtigste Folkeslag“ (1816).

Derefter fulgte Oversættelser af Oldtidens Digtere Slag i Slag: Virgils bucoliske Digte (1817), Bion fra Smyrna (1824), Moschus (1824), Æneiden (1824—26), Theokrit (1825), Musæus' Digt om Hero og Leander (1825), Anakreon (1826), Digte fra Oldtiden 1—7 (Hesiod, Martial, Virgil om Landbruget, Callimachus' Hymner, Aratus fra Soli, Theognis, De homeriske Hymner, Lukretius, 1827—32), Ovids Forvandlinger (1833).

Homers Iliade var han begyndt at oversætte (3—4 Sang 1810), men opgav det, vel fordi Poul Møller og Wilster syslede med samme Opgave.

Endnu kan tilføjes, at han oversatte fra Engelsk (Shakespeares Lystspil 1810, Walter Scott: St. Valentins Dag 1833), Tysk (Goethes Udv. Skrifter 1—2 1832—33) og Italiensk (Gozzi 1821, 1825).

Som man ser, har han udfoldet en Jernflid for at nå sit store Mål „at indføre de vigtigste af Oldtidens Digterværker i vor Litteratur, idet jeg paa den Maade vilde bidrage min Skjærv til, at vi ikke længere skulde staa saa aldeles tilbage i denne Litteraturgreen for andre Nationer, som vi hidtil have staaet.“

I sine Oversættelser vilde han „forene Skønhed med Sandhed“. Det er lykkedes ham, for så vidt de læses med Glæde og falder mundret.

Prof. Dr. phil. *William Norvin* har afgivet følgende Responsum: „Meislings Oversættelse viser alle, at han besad en grundig lærdom, som han gerne vilde tilsætte med noget æsthetik fra Heynes skole, til dels ogsaa fra Friedrich Schlegel; oversættelserne er nøjagtige og i det hele og store philologisk upaaklagelige, men digter var den gode rektor jo slet ikke, og havde ikke engang den lille aare, som er nødvendig, hvis man vil oversætte kunstværker. Der er, forekommer det mig, et meget langt stykke vej fra Meisling til Wilster.“

Digtene er ikke blot „oversatte“, men i Reglen ogsaa „oplyste“. Hans *Bion* har således en Indledning om Bions Levned, Digte, Betydningen af Ordet Idyl, Undersøgelse af det bukoliske Hexameter, Udgaver og Oversættelser af Bion (S. 1—30), græsk Tekst med Oversæt-

telse (S. 31—51), Myten om Adonis, en Undersøgelse (S. 52—101) og Anmærkninger til Bions idylliske Digte.

Meisling er uhyre belæst. Men det tynger hans Fremstilling, at han gerne vil dokumentere dette, således at der f. Eks. i den lille Afhandling om Bion (30 Sider) nævnes ikke mindre end omtrent 3 Snese Videnskabsmænd, Kritikere og Metrikere, som han skal opponere imod, eller enkelte Gange give sin Tilslutning.

Hans Meninger er præget af megen Kritik, som når han, opponerende mod de løse Gisninger om Bions Liv, skriver: „Paa denne Maade er det let at skaffe vor Digter nogle lysere Momenter i hans stille Digterliv, naar man ikke vil lade sig nøie med den noget kortere, men desto mere sande Biographie: *han levede, digtede og døde*“, eller når han vil bevise Umuligheden af Leanders Svømmetur til Hero tværs over Helespont.

At han drev disse Studier uden at opnå nogen personlig Fordel, kunde man apriori slutte sig til; det bekræftes af følgende „Allerunderdanigst Forestilling“ (af 25. Nov. 1824) fra Directionen for Fonden ad usus publicos:

Rector ved den lærde Skole i Slagelse, Doctor Meisling, har ansøgt om en Understøttelse af 150 rbd Sedler til Udgivelsen af en ved ham forfattet Oversættelse af den græske Digter Theocrits Idyller. Det har ikke været ham mueligt, under de nuværende for dansk Literatur uheldige Omstændigheder, at formaae nogen Boghandler til at paa tage sig Forlaget af bemeldte Oversættelse, endskjøndt han ligesaalidet derfor som for den forhen udgivne, til Brug i Skolerne antagne For danskning af Virgils Hyrdedigte forlangte noget Honorar. Ved paa egen Bekostning at udgive Oversættelser af Bion og Moschus har han, skjøndt disse græske Digteres Arbejder ere af mindre Omfang, lidt et ikke ubetydeligt Tab, hvilket ogsaa rammede ham ved Udgivelsen af en Afhandling om det heroiske Versmaal.

Om Meisling som *Digter* er der ingen Grund til at bruge mange Ord.

Han skrev i sin Ungdom (1813) en Tragedie *Munkelist*, der handler om S sammensværgelsen mellem Paven og Pietro Pazzi om at dræbe Lorenzo di Medici i Kirken i Florens. Maffei, Munken, er skildret som Indbegrebet af alt Ondt, Lumskhed lyser ud af ham, medens Lorenzo

er den lyse, tillidsfulde, „Kraft og Fromhed segner ei for Lumskhed.“ Det er Oehlenschlägers Skurk og Helt om igen, og dennes Påvirkning mærkes gennem hele Tragedien.

I Munkelist er der en vis Kraft i Handlingen, men i de talrige Digte, lyriske og fortællende, Meisling ellers har skrevet, og som findes spredt rundt om i Tidsskrifter og Antologier, er der intet, der rigtigt gør Indtryk på os; de er kolde og glatte, det bankende Hjerter mærkes aldrig. Der er i Virkeligheden ikke een Dråbe Digterblod i Meislings Arer.

Endelig har Meisling skrevet en Del Lystspil (Columbine som Due, Blomsten paa Kullafjeld, Saaledes endte Saisonen), der måske har gjort Lykke i Helsingørs dramatiske Selskab, som de er skrevet til, men hvis Morsomheder er af en så udvandet Art, at de helst skulde have været utrykte.

Også som *Kritiker og Polemiker* havde Meisling et vist Navn.

Han var ikke uden Skarpblik, som når han om Oehlenschlägers nordiske Tragedier kunde sige (Dansk Litt.tid. 1811. S. 180): „Kun i Stoffet er han nordisk; i Behandlingen derimod og Formen, sydlig; hvorved der opstaaer en Conflict mellem Materie og Form.“ Og dette blev altså sagt mod den, også af ham selv, beundrede Oehlenschläger.

I Meislings Hus i København samledes ofte de sammensvorne i Fejden mod Baggesen. Fra ham var det, Tanken om en Udfordring til Baggesen til en latinsk Disputats udgik, der jo var Indledningen til hele „Tylvtens“ voldsomme Opræden. Selv deltog han også direkte i Striden, således med et ret grovt Indlæg i „Dagen“ for 5. September 1817.

Indlægget var underskrevet S. M. Dette udlagde Baggesen som Stentor Miserabilis, idet han føjede til, at Mærket også kunde betyde Stymperen M., et Stakkels Menneske.

Meislings Recension af *Correggio* besvaredes af den 26 årige Sibbern i en ganske vist noget overlegen Artikel mod „det unge Menneske“ (den 24 årige Meisling).

Denne gav et grovt Svar (Kbhns. Skilderi No. 66—67. 1811). Han kalder Sibbern „Dilettant“, „den Jammerlige“, „Oehlenschlägers fortræffelige Røgelsesdreng“. — Han ved ikke, om Modstanderens Ind-

læg, der er præget af „sjælden Borneerthed“, mest skyldes „Aandsfattigdom, Uvidenhed eller en sjælden fremtrædende Ondskab“, og han slutter:

Dog hvorfor kjede mig selv og andre med Gendrivelse af disse Enfoldigheder, hvorover enhver Fornuftig alt for længst har fældet sin Dom? Man vil af denne hans philosophiske Debut see, hvor meget man kan vente sig af denne haabefulde unge Mand. Ved fortsatte Klammerier med Postillions, Gjestgivere etc., som han vil træffe paa sin Reise; ved et vedholdende Studium af *Poissarde*-Skolen ved Pontneuf under sit Ophold i Paris, og endelig ved sin Hjemkomst bestandig at frequentere Gammelstrand, og øve sig ved idelige Debatter med dette Steds Damer, vil enhver Patriot ansee ham for den, der især med Sagkundskab vil kunne udvikle *Poissarde-Polemiken*.

Man må tilstå, at i denne *Fiskekællinge-Polemik* er Meisling så absolut den skrappeste og mest øvede, og det var såre rammende, da en af Sibberns Venner kaldte ham *en af vore vældigste Kæmper i Skældsord*.

I denne Omtale kender vi noget af Meisling som Skolemand.

SKOLEMANDEN — FORELØBIGE UDTALELSER

Som Rektor synes Meisling i de første År at have haft nogle gode Betingelser.

Da han overtog Slagelse Skole, var Disciplinen dårlig og Fliden ringe. Men han fik i de fire År, han var der, rådet Bod derpå, „hvorfor hans Disciple fra den Tid — — maa være ham bestandigen taknemlige“. (Hundrup.)

Værre var Forholdene dog i Helsingør. Her var under den gamle Rektor Jens Berthel Møller Skolen ligefrem i Opløsning, efter hvad *Ole Lund* fortæller: Lærerne udeblev, og det endda ikke så sjældent, uden videre fra Undervisningen, så de muntre Drengene var overladt til sig selv. Men bedre var det dog at følge Lærernes Eksempel, syntes de, og selv blive borte, eller liste sig bort fra Timen. Undertiden havde således indtil Halvdelen af Klassen foretrukket Langbold eller Skøjteløben for Bøgerne.

I Frikvartererne var Skolen ganske uden Opsyn og derfor en Tumleplads for alle Skarnsstreger.

Værst var Forholdene i Mesterlektionen (4. Klasse). Her var Snus og Brændevin ikke ukendt, og Rygtet fortalte, at Flasken undertiden gik rundt under Bordet.

Tonen mellem Drengene var rå; de store tyranniserede de små. Når en Elev mødte i Skolen første Gang, måtte han passere alle de nye Kammerater, der stod opstillet i to lange Rækker; hver gav ham et kraftigt Spark, og hans Gangart skulde være langsom. Tillige skulde han stå til Disposition for alle, der ønskede at holde ham under Skolens Pumpe.

Man forstår, at H. C. Andersen før Afrejsen kunde skrive (9. Maj 1826): „Disciplene skal være nogle urolige Krabater“. Men da han havde været der nogen Tid, konstaterede han (27. Juni): „Jeg mærker slet ikke til det brutale Væsen man udskreg saa meget hos dem.“

I denne Forandring var Meisling Skyld.

Nu skulde Eleverne nok blive på Skolen, thi Meislings Øjne var overalt. Lærerne fik skiftevis Inspektion i Frikvartererne, og selv var han også med.

Brutalitet af de store mod de små blev ikke tålt. Heller ikke under den Form, at Læreren slog Eleven, idet ingen korporlig Revselse længer måtte tildeles nogen Discipel uden med Rektors Billigelse og under hans Tilsyn.

Når han med sin vuggende eller vrikkende Gangart, der fremkaldtes ved, at han altid gik med sine alt for korte Arme i Bukselommerne, kom gående over Gården, var der al mulig Grund til at vende sig om efter denne mærkelige Fremtoning:

Det næsten kuglerunde Hoved beherskedes af et Par hvasse Øjne, der kunde få et grønligt Skær bag de store, sølvindfattede Brillen, og en fast, noget sammenkneben Mund. En noget klumpet Næse og en høj Pande, begrænset af store Bryn og småkrøllet, rødligt Hår, der ikke harmonerede godt med hans rødmussede Ansigtssfarve. I Profil havde hans Ansigt nogen Lighed med Hovedet af en Gris set fra Siden. Maven var meget fremspringende, Fødderne store og flade, Armene så korte, at han lige kunde nå at få Hænderne i Lommen, så var de så strakte, at det var umuligt at have ham under Armen.

Hans PÅklædning var ikke skønnere: På Hovedet en gammel Anders Tikøb-hat, høje Fadermordere, der spillede i det gule, Halsbindets Ender var altid afbidte, da han *skulde* have noget at tygge på, og et Halmstrå kunde ikke altid bruges, Vesten krøllede og gik kun til midt på Maven, gammel slidt Livkjole, der sad som en Sæk på hans fede Ryg, Benklæder, der lod Knæene og de store Fødder komme fuldtud til deres Ret; og altid en Paraply klemmt ind mellem Armen og Siden. Fedtlæderstøvler fuldendte PÅklædningen.

Den uheldige Fremtoning understregedes ved en fantastisk Malproperhed: Hænderne, der næsten aldrig blev vasket, var så sorte, at man kunde tro, han havde Handsker på. Kun Fingerspidserne var hvide, fordi han slikkede dem af efter hvert Måltid; hans røde Krøller blev brugt som Håndklæde. H. C. Andersen, der kunde iagttage ham på nærmere Hold, mente dog, at Fingerspidsernes afstikkende Hvidhed havde en anden Oprindelse: Når han om Aftenen Kl. 8 gik i Seng, lavede han sig stærk Punch; han satte da den overskårne Citron mellem Tænderne for bedre at udpresse den, og det gav da 10 hvide Punkter i al Grumsetheden.

Kjolen var fuld af Fjer og Dun.

På Grundlag af hans „fabelagtige Skidenfærdighed“ (Abrahams) dannedes der ligefrem Myter. Det hed sig i Helsingør, at han på Grund af sine korte Arme ikke kunde hjælpe sig af og i Tøjet. Hver Månedsdag klædte hans Kone ham så af, fortalte man, og underkastede ham en fuldstændig Renselsesproces. Derpå indsvøbtes han i Flonel, klædtes på og kunde så gå rundt således om Dagen og sove således om Natten indtil næste Månedsdag. Man fandt Beviset for Rigtigheden af Beretningen i de mange Fjer og Dun, der altid sad på hans Kjole.

Om hans uheldige, oplejede Ydre kunde der kun være een Mening, ligesom også om hans Dygtighed som Faglærer:

„Han var en interessant Lærer; var han end ikke en Philolog, som det fordres nutildags, saa var han smagfuld, forstod at vække vor Lyst og æstetiske Smag for Classikerne ved en underholdende og lærerig Commentar, og at pirre vor Lyst til Læsning af gode philologiske Bøger; dertil var han ogsaa dygtig i de nyere Sprog, hvorpaa han

jævnlig henvendte vor Opmærksomhed" (N. C. L. Abrahams: Meddelelser af mit Liv. 33). „Ved sin Undervisning, der var livfuld og aandrig, forstod han at vække Sands og Interesse hos Disciplene, og om han end som Philolog hørte til den ældre Skole, hvor det grammatiske Grundlag kun var svagt, saa havde dog ogsaa denne Skole sine Fortrin, navnlig ved mere at tiltale og vække den æsthetiske Sands.“ (Hundrup: Lærerstanden ved Slagelse lærde Skole 22). Man får gennem Overlærer Hundrups kritiske Bemærkninger Indtryk af, at Meisling har været en mere moderne Lærer end den yngre Generation.

Da Meisling var ung Lærer, udtalte han (Lærde Efterretninger 1809, S. 555) som sit pædagogiske Syn: „Den unge Oldtidens Forfatteres Dyrker bør ved sit Skolestudium ikke ene sættes i Stand til at kiende de allernødvendigste Ting ved de i den Tid læste Forfattere; men bør paa samme Tid ligesom have samlet sig et Forraad til højere, mere udbredt Kundskab om Oldtiden, dens Værker og Skikke, ved hvilke han saaledes lettere kan fremledes, naar hans Alder bringer ham til eget Studium. Ubekiendt vil han ellers blive med alt, hvad som ligger udenfor den Sphære, han saa tit har gennemvandret; den *Smaahedsaand*, han alt tidlig blev vant til, vil ledsage ham, og ledes han ei siden af en bedre Aand, vil han i alt stort oversee det Hele, kun leve og boe i det enkelte.“

Efter det, vi hører om ham, har vi Lov til at tro, at dette videre Syn stadig har været hans og ogsaa har præget Undervisningen, naar hans Lune tillod det.

Om det uheldige Ydre hos *Uhyret*, som de kaldte Meisling, og om hans Dygtighed som Lærer kunde de gamle Elever let blive enige, men dermed standsede ogsaa Samstemmigheden. Meisling var af de Lærere, der i deres Natur har så store Modsætninger, at deres Elever deler sig i to Lejre, de, der kan lide, og de, der hader.

De første kunde, naar de kendte ham lidt, som *Ole Lund*, fremføre følgende:

Hele Livet igennem blev der hængende overordentlig meget af Barnet ved ham. Han sværmede for al Slags Legetøj og kunde timevis gå og more sig selv og sine Børn i Biblioteket, der var blevet Opbevaringssted, så Bordene var fyldt med Legetøj.

Han kunde i Timevis stå og se på Rekrutternes Øvelser og med største Interesse iagttage en fuld Mands Bevægelser eller høre på et Par Fiskerkoners Skænderi.

Ved ethvert Slagsmål eller Opløb var man næsten sikker på at træffe ham, og han havde da en egen Måde at puffe de andre til Side med Albuerne, så han kom helt ind til, hvor det foregik. — Han morede sig også ligeså godt som sin Ludvig og Jess ved at se og høre på Mester Jakel, og han klukkede af Latter over Bajadsernes gamle Vittigheder.

Hvem gik ved Siden af Vagtparaden hele Vejen lige fra den trak op? Rektoren. Han savnedes heller aldrig, når en af Datidens Professor Labri'er påkaldte Publikums Opmærksomhed for Verdens største Mærkværdigheder.

Han elskede at gå lange Ture, og når han fik en af de store Dreng med på en sådan, var han fuld af Historier og Pudsigheder, og kunde også komme med bidende satiriske Bemærkninger. —

Ja, alt dette kender vi nu ikke noget til, kunde Modstanderne svare. „Han var utaalmodig, tyrannisk og drillehorn og var for dem, der ikke hurtigt kunde følge med, en sand Plageaand.“ (Abrahams 32.) „Det var ikke til at komme ud af det med Meisling, han kedede sig selv ved Undervisningen og søgte sin Adspredelse i ved alle Lejligheder at være saa ubehagelig som muligt. Han lod Intet falde til Jorden, som han kunde benytte til sine Drillerier.“ (J. M. Thiele: Af mit Livs Aarbøger I, 1917, 53.)

Ja, det er rigtigt, indrømmer den mere venligtsindede (Ole Lund), her er et svagt Punkt. Vist ikke en eneste af hans Disciple har undgået at føle Brodden af hans Satire. Han havde et eget Greb til og et skarpt Øje for at udfinde Drengenes Svagheder, som da blev draget frem for Klassen og naturligvis hilst med Jubel af Kammeraterne.

Han, der jo var så særpræget i sin ydre Fremtræden, kunde blive rasende, hvis han så en Påklædning, der var alt for forskellig fra hans egen. Hvidt Linned eller et duftende Lommetørklæde virkede så opvildsende på ham som en rød Klud på Tyren.

I Reglen skyldtes Eksplosionerne dog naturligvis, at Vedkommende stod sig dårligt i Latin eller Græsk, og så kunde det regne med

Grovheder som Generaldagdriver, Skraldevognskusk eller: „Vil du ret vide, hvad Romerne forstod ved „pecus“, så se kun dig selv i Spejl.“ Han var slem, når han havde forset sig på nogen.

Han kunde i den Grad overskride Grænserne for det sømmelige, at han ikke undså sig ved, når han havde fået noget udestående med en Fader, da at hævne sig på Sønnen ved — uden at nævne Faderens Navn — at omtale ham nedsættende i Klassens Påhør, således at alle forstod, hvem han mente.

Ole Lund sammenfatter tilsidst sin Skildring i følgende Dom:

Jeg har ikke været blind for hans Fejl og menneskelige Svagheder; men jeg troer ogsaa, at jeg har forstaaet at vurdere hans mange gode Sider, og det er min Overbeviisning, at han i Meget og af Mange er bleven urigtigt bedømt.

For mit personlige Vedkommende skylder jeg ham og yder ham villig det Vidnesbyrd, at han var en Mand med meget store Evner, en dygtig Lærer, og at han, fraregnet den omtalte Satire, der nu en Gang udgjorde en integrerende Deel af ham, var en mild og retfærdig Mand, der aldrig viste sig heftig eller hidsig imod Disciplene, og i hvis Hjerte der boede en langt større Velvillie og Deeltagelse for dem og deres Vee og Vel, end de fleste af disse, i det Mindste i selve Skoletiden, vare tilbøielige til at antage.

MEISLING OG H. C. ANDERSEN

At forene Lunds Skildring af Meisling med den i Mit Livs Eventyr er ganske umuligt; de er inkommensurable. Sammenligner vi den derimod med det Billede, der træder frem fra Brevene, og delvis også fra L., er det dog muligt at finde nogle Lighedspunkter.

Vi genfinder her den muntre Mand. Meisling „havde megen Mutterwitz“, og den Gang Andersen konstaterede: „Moret mig herligt om Aftenen, o han sprudler af Vittighed,“ har ikke været den eneste. Det er vist også sjældent, at en Rektor er med til en Forestilling som følgende: „Engang var der en lystig Begravelse; Svinet var dødt, det havde slugt et Peberkorn sagde Pigen; (συνετ ἀνδρῶν

αι λογιε ι σκολενς νανδῶως*). — Der blev grabet en Grav i Haven, hvori strædedes Sand og Blomster. Svinet blev jordet, vi fulgte alle og Fruen sang en Bravour-Arie over det.“

Andersen mener endogså ud fra dette og lignende Begivenheder at kunne udlede den Særegenhed hos den unge Digter, „Fodrejsens“ Forfatter, at finde Morskab ved at blande det Højtidelige med det Latterlige, uden at se andet deri end uskyldig Spøg.

Det barnlige hos Meisling har Andersen også haft Øje for: Rektoren med Tinsoldater! Dukketeater! med ham selv i Barnevognen! Rambus! „Markedsdag — — morede os gennem Vinduet at see de brogede Skikkelser som drev forbi“ (8. Nov. 1825).

At Rektoren kunde være god og venlig overfor andre, mente Andersen at kunne konstatere: „I Grunden som jeg engang har sagt, er han god, et Exempel har jeg fundet derpaa som jeg vil meddele Dem. Der er her i Byen en fattig Enkefrue som har to Døtre, disse sye for Folk, den Ældste havde informeret Rektorens Børn i Fransk, Tegning og deslige, men da de nu fik duelige Lærere og disse bleve antagne, nænte han dog ikke at berøve hende den Fortieneste i hans Huus hun havde, men bad hende at komme sine Timer som sædvanlig og høre Børnene i deres Lexer til de nye Lærere og lod hende saa beholde sit sædvanlige. Det er meget smukt synes jeg og viser at han dog er god — men heftig — heftig (11. Jan. 1825).

Men mest mente Andersen til Tider at kunne konstatere Rektorens Godhed mod ham selv. Han stillede sit Hjem til hans Disposition hver Søndag og gjorde ham det hyggelig i disse Dage, og Efteråret 1825 optog han ham helt deri. Ganske vist har sikkert økonomiske Beregninger været Hovedmotivet — Meisling var altid i Pengeforlegenhed — men et medvirkende Motiv har vistnok en vis Interesse for Andersen været: når han havde ham i Huset, kunde han med større Kraft og Konsekvens give hans Ånd det Præg, som han nu mente var gavnligst for ham.

Ved samme Lejlighed lovede Meisling, at han vilde hjælpe Andersen i de Fag, hvor det kneb, og man kan gennem Brevene følge, at det

* Med græske Bogstaver for danske: (Svinet havde sit Logie i Skolens Vandhuus).

blev holdt i $\frac{3}{4}$ År, til Sommeren 1826; ja endogså i Sommerferien 1826 stillede Rektoren sin Tid til hans Rådighed.

Ud fra dette mener jeg, at man tør slutte, at Rektoren gennem nogen Tid — trods udvist Brutalitet mod ham også i denne Periode, og trods det at hans forandrede Opførsel sikkert i høj Grad skyldtes hans Lyst til at forbedre sin Økonomi ved at få H. C. Andersen i Huset og beholde ham der — har haft noget tilovers for ham, på sin Måde altså.

Men på den anden Side er Meislings Hårdhed og Brutalitet overfor Andersen ligeså evident. —

For at forstå hans Pirrelighed og måske *delvis* undskyldte den er det nødvendigt at se på et Par Forhold:

Meislings ægteskabelige Forhold var af en forvirret, ja uhyggelig Art.

1812 var han blevet gift med *Inger Cathrine Hjarup* (1793—1854), Datter af Peder Hjarup, Brændevinsbrænder i København ligesom Meislings Stedfader Jess Petersen.

I hvert Fald da de boede i Slagelse er det sandsynligt, at hun søgte de ægteskabelige Glæder på fremmede Steder. Forsigtigt siger Hundrup før Opregningen af de unge Meislinger: Hun blev Moder til følgende Børn:

Til Belysning af hendes Frækhed skal her kun genfortælles H. C. Andersens Beretning om hendes Forsøg på Forførelse: „Een Aften kom hun ind til mig, fortalte mig, at hun begyndte at blive mager, at hendes Kjole hang ganske løst om hende, bad mig føle det, jeg bukkede mange Gange for min Rectors Frue; hun gav mig meget ypperlig Punsch, var særdeles venlig og god — men jeg veed ikke selv, jeg følte mig som paa Naale — fik slemme Tanker om hende, skyndte mig bort saa snart jeg kunde og rystede over hele mit Legeme.“ (L. 103.)

Da Andersen Påskesøndag 1827 uventet kom tilbage til Helsingør, sendte Fru Meisling (Meisling var jo endnu i København) ham ud i Byen, „de havde ingen Mad i Huset“, og gav ham Nøglen med. Kl. 10 vilde han lukke sig ind, men Nøglen passede ikke, og han måtte sove hos en Kammerat.

Næste Morgen lo Fruen af ham, det var Nøglen til Brændehuset

og ikke til Porten hun „af en Fejltagelse“ havde givet ham. Også Pigerne havde været fjernet den Nat, så Fruen havde haft hele Huset til sig alene. Men det er tydeligt, at Andersen ikke troede, at hendes Ensomhed har været helt gennemført.

Denne Beretning tyder på, at Forargelsen nu havde trængt sig ind i Meislings eget Hus, så der vel kunde være Grund til sort Humør.*

Den anden Egenskab hos hende, hvorved hun prægede Hjemmet, var hendes utrolige Svinskhed. Kødbollerne i Suppen kunde hun tage med Fingrene og gemme i Divanen til Aftensmaden, og Syltetøj opbevarede i „Vandhuset“. Hun var den eneste i Verden, sagde man, der kunde distancere Manden i „fabelagtig Skidenfærdighed“. Dette har dog neppe irriteret ham. —

At Meisling var i en stadig Pengeforlegenhed, undertiden af den pinligste Slags (se derom senere), skulde ikke sætte ham i bedre Humør. —

Forståeligt er det også, at Andersens elendige faglige Standpunkt i Latin og Græsk kunde bringe en Mand som Meisling ud af Ligevægt. De latinske Stile har Andersen af nærliggende Grunde ikke opbevaret (som de danske), men hans miserable sprogliggrammatiske Evner lyser ud af hans tyske Breve. På en halv Trykside kan man finde en 30 Fejl, Objekt i Nominativ og Subjekt i Accusativ, ich med Verbet i Flertal og mange andre Ejendommeligheder; grammatisk Træning overfor Andersen har været omtrent som Vand på Gåsen. —

Et andet Irritament var endvidere H. C. Andersens Væsen. Vi ser ham tydeligt for os i et Brev (af 4. Januar 1827 Breve til A. 576) netop skrevet på den Tid, da han virkede stærkest ind på Meisling:

— — Naar De var Barn, gode Andersen, saa troer jeg virkelig, jeg tog Bladet reent fra Munden og sagde Dem Egenskaber, som De

* Nogle Ar senere traf H. C. Andersen, efter hvad han fortalte W. Bloch. Fru Meisling på Gaden i København. Hun talte da åbent med ham om sit ulykkelige Ægteskab med den Mand, hun længe havde afskyet, og hvem hun fremtidig intet Hensyn skyldte. „Nu havde hun sin Frihed og var paa en lille Udflugt til København og boede alene paa Gæstgivergaarden *De tre Ruller* paa Vestergade, hvis Andersen skulde have Lyst til at aflægge hende en øm Visit.“ Han betakkede sig for Tilbuddet og så hende aldrig mere. (Elith Reumert: H. C. Andersen som han var. 53.)

bestemt maa aflægge, til jeg seer Dem igjen. Jeg har 1000 Gange forsøgt paa ved Vink at give Dem disse at forstaae; men det er endnu ikke lykkedes mig, og de bliver nu for gammel til at beholde disse længere; thi — man leer ad Dem for disse — og dertil er De nu for gammel. — — Deres Poesi er som Deres Prosa — eensformig og klynkende; vær Menneske med Kraft i Sjælen og Kraft i Legemet! Tænk ikke idelig paa Dem selv; thi det svækker begge, og fremfor Alt, gode Andersen, tal ikke saa meget om Dem selv, trød ikke saa meget syngende eller declamerende frem, moderer Deres Expressioner i Alt; tillad mig at sige Dem, at De læser daarlig Tydsk, men endnu daarligere Dansk, at De læser som declamerer saa affectert, idet De troer at give Udtryk og Følelse, at jeg maa være saa grusom at sige: Alle lee ad Dem, og De mærker det ikke. Men det er mig umuligt længere at tie dermed, for at gjøre Dem opmærksom paa, gode Andersen, hvor nødvendigt det er for Dem at forandre disse Deres ydre Egenskaber; Deres ædle Hjerter er for godt til ikke bedre at bevogtes for Andres Satire. — — Jeg har, gode Andersen, baade mundtlig og skriftlig, givet Dem Vink; men De er saa indtaget i Deres eget Jeg, som i Alt, hvad De selv gjør, at De ikke har kunnet fatte det. — — Vaagn for Guds Skyld op, kjære Andersen, og drøm ikke om at blive udødelig; thi endnu vilde det vist kun blive til Latter; drøm ikke om Digterkrone, ikke om at komme til at sidde blandt de store Mænd i det store Huus. — — Tak Gud, at der bliver sørget for, at De kan lære Noget, at Deres Forstand kan blive dannet, at De kan lære at kjende, om ikke bedømme, hvad der er skjønt og stort i Livet, og lad den første Virkning af mine Formaninger være, at De med Rolighed fatter Dem og ikke farer op, slaaer Dem for Panden og udbryder i Ak og Vee over ikke at naae *det store Maal*, hvortil De *tragter*. Husk, hvad Ingemann siger i sit Brev til Dem: „Det Vigtigste er, at man bliver *Det tilgavns*, som man bliver“, og visse, det er sandt. Og nu haaber jeg, om end med Gevalt, dog at have aabnet Deres Øine. —

Når Andersen virkede således ind på en af sine bedste Venner, *Fru Wulff*, hvor irriterende har han da ikke virket på en så kolerisk og uvenligt indstillet Herre som Meisling! —

Som et sidste Moment, hvori der måske kan søges nogen Undskyldning for Meisling, kan det nævnes, at *han* jo unægtelig havde

Ansaret for, at Andersen stod sig til Artium, og Grundlaget for, at han kunde bibringe ham de nødvendige Kundskaber var — set med hans Øjne — at han indvirkede på hans Karakter: den højtflyvende Fantast måtte drages ned til Jorden, den indbildske Sværmer oplæres til at betragte sig selv nøgtern.

Men disse undskyldende Momenter vejer langt fra tungt nok. Det må fastslås, at Meisling såre ofte, navnlig i Helsingør, viste en utilgivelig Streghed, en unødvendig, meningsløs Brutalitet.

Hans Overfald kunde være ganske ugrundede eller have deres Årsag i noget, han bildte sig ind, som da han beskyldte Andersen for at have smilet over en dårlig Karakter og talt nedsættende om ham og andre Lærere. Ak nej, den stakkels Andersen skulde nok lade være at smile ad noget så sørgeligt. Men Meisling havde altså set Smilet og derigennem Andersens Selvtilfredshed!

En anden Dag var der blevet skrevet et dumt Vers på Bindet af Andersens Homer. Meisling læser det og bliver hæftig. Andersen: „Men det er ikke af mig; Skriften, ser De, ligner ikke min Hånd.“ — Tilfældet er det samme, Drengen beskyldes for noget, han ikke har gjort. Dette konstateres. Men i Stedet for ærligt at erkende sin Uret og søge at gøre den god igen, kommer der et nyt, mere rasende Angreb fra Meisling: „Men Deres *And!* De er en stupid Knægt, som der aldrig bliver noget af.“

Stort mere end ingenting er der heller ikke i Foranledningen til følgende Forløbelse: „Meisling spurgte een af de Yngre hvilken Tid $\epsilon\theta\epsilon\theta\eta\nu$ var og da denne ikke kunde, sagde han det til mig, jeg syntes at han spurgte $\epsilon\theta\iota\theta\eta\nu$ og hørte altsaa et jota for et epsilon; da blev han saa vred og spurgte, om jeg turde fordreie min Lærers Spørgsmaal, at jeg var en lang Rægel som skulde have en Ørefigen (*Andersen var dengang omtrent 20 Ar*) saa jeg gled ned af Bænken, og da han saae Vandet i mine Øine bad han mig tøre de prosaiske Øine paa en Muursteen at det kunde blive poetisk.“

Undertiden er han tarvelig nok til at bruge Drengens Udseende til Skive for sine Vittigheder, som da han kaldte ham Shakespeare med Vampyr-Øjnene, hvor han slog to Fluere med eet Smæk, idet det samtidig lykkes ham at håne Andersen med det store Digternavn.

Hans faglige Ufuldkommenhed er naturligvis ofte Foranledningen.

„Der feilede heller ikke andet“, kunde Meisling udbryde, „end at jeg skulde faae ham med herud til de andre Klodse for at pine mig!“ Her kunde Andersen trøste sig med, at de andre ogsaa fik deres med, men til ham alene var det henvendt, naar det hed: „De tænker at et eneste Bogstav gjør intet, om De skriver e eller i er det samme. De er det meest bornerede Hoved jeg har kjendt.“ Eller: „De kunde lade Dem sætte paa Kunstkammeret i et Skab og tale Græsk, De vilde da vist faae mange Tilhørere.“

Hans Væsen må ogsaa holde for: „En utaalelig Kegle“.

Kort Tid efter at Meisling har skrevet om ham: „Hans Flid er uafbrudt“, og i Huusflid givet ham mg, i Skoleflid ug, nævner han Dovenskab til Collin som en nærliggende Mulighed og til Andersen siger han ligefrem: „De er doven!“

Hans Andsevner stemples som minimale, han er en Hest, et dumt Fæ, stupid, eller de frakendes ham helt, et galt Menneske.

Tillige er han „et Menneske uden Følelse eller Ære, ellers vilde han nok vise sig bedre eller pakke sig, som han (Meisling) ønskede.“

Naar han kom ind på at tale om Andersen som Digter, overgik han dog næsten sig selv: „Troer De ikke, at dersom der var den mindste Gnist hos Dem, jeg da ikke skulde mærke det! Jeg er selv Digter, veed da nok hvad det er. Men det er Forstyrrelse, Fjotteri og Galskab De har! Var der Tanke af Poesie i Dem, ved Gud, jeg skulde opmuntre Dem, jeg vilde tilgive at De var en Hest i Skolesager og Grammatik, men det Hele hos Dem er kun en fix Idee, der bringer Dem i Daarekisten. — Siig mig et eneste Digt, en eneste Linie Poesie Deres tomme Hjerne har lavet. De har ikke Følelse, det De har er Flæberie; De har ingen Phantasie, uden som Kandidaterne paa Bistrup og Forstanden vil jeg aldrig tale om. „Det døende Barn“ er Flæberie, som enhver Vandhus-Poet kunde smøre sammen.“ (L. 123.)

Men Meisling var ikke blot klar over, hvorledes Andersen var i Øjeblikket, han så ogsaa så tydeligt, hvorledes det vilde gå ham i Fremtiden: „Sæt at De engang traadte op som Skribent, jeg vil dø paa, Publicum læser det som Klokker Heegaards Riimpose, griner Dem ud, og Deres Poesier ligger som Maculatur hos Soldin.“

Hans Lod vilde blive følgende: „Naar De først bliver Student, vil De ret bruse, De bliver gal og kan ikke bruges til nogen Ting.“

Slemst var det, hvis Meisling talte, men værre var det i disse Pe-

rioder, når han intet sagde. Hans kølige Væsen, Tavshed ved Bordet frøs Andersen til Is.

Den sidste Tid havde Meisling øjensynligt ganske tabt Interessen for Andersen. Denne var for ham nu kun et økonomisk Udbytningsobjekt, ved at knibe på Maden og Brændselet gjaldt det om at bringe så meget som muligt ud af ham, han frøs på sit Værelse og havde det Indtryk, at det knap blev tålt, at han spiste den Mad, som der dog var betalt for.

Hadde man forundret spurgt Meisling, efter hvilke Principper han da gik frem, havde han stolt og selvbevidst svaret: hans Hensigt var ved *Strengthed* at bringe Flid og Dannelse hos Eleverne, som H. C. Andersen — sikkert på Grundlag af Meislings egne Ord — skrev, eller, som Meisling selv skrev det til Collin: „Tiden til Dimission nærmer sig efterhaanden og — — *Alvor, men kun Alvor* maa i den Anledning *forøges*.“

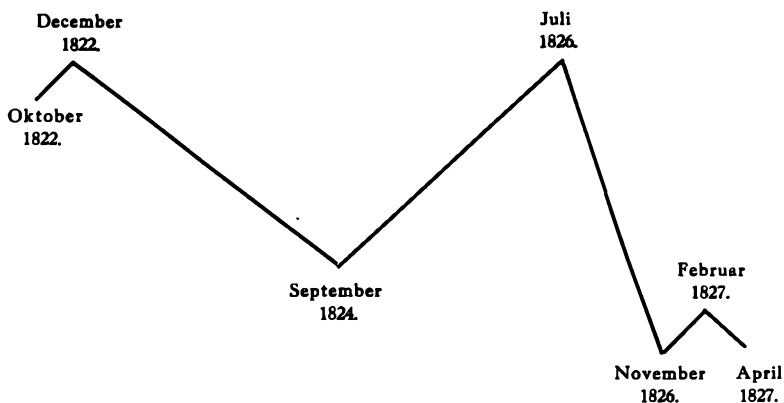
Med disse Ord har Meisling allerede dømt sig selv. Han mener at have et pædagogisk Universalmiddel. Ligegyldigt, hvordan det Barn er af Karakter og Evner, som han skal bringe det bedst mulige ud af, når „*Alvor, kun Alvor forøges*“, nås tilsidst det gode Resultat. Den samme Fremgangsmåde følges hårdt og pedantisk, til de øjensynlige Virkninger tages der intet Hensyn, fordi usund Selvtilfredshed udelukker Selvkritiken. Intet er Meisling fjernere end prøvende at undersøge sig selv og sine Metoder. Medens Andersen er ved at gå til under hans Opdragelse, kan han stolt beklage sig til Collin over, at »Klaffertanden skal angribe mig, *medens jeg virkede med Omhu for hans Vel*.“

Barskhed og Selvtilfredshed er Grundtrækkene i denne Meislings Patentpædagogik overfor H. C. Andersen. Men et tredje Grundtræk fandtes der i hans Praksis: en Hidsighed så voldsom, at den næsten var uden Hæmninger.

Hvis Meisling ikke kunde se selv, hvor meget han ved slige Lejligheder slog i Stykker, skulde man mene, at Andersens Breve, af hvilke der er opbevaret to (se S. 25, 54), kunde have åbnet hans Øjne. Her afdækkede denne ham hele sin Sjæls Nød; det var den svage, der bønfaldt den stærke. Men Meislings Sind var lukket. „*Alvor, kun Alvor*“. De har vist kun irriteret ham, deres And og Tone var så forskellig fra hans som tænkeligt, Tyren og Nattergalen.

Hos Meisling var der altså ligesom to Naturer, det barnlige, muntre, hjælpsomme og det strenge, voldsomme, brutale, der synes ganske uforenelige, på sin Måde var han en ligeså problematisk Natur som hans underlige Elev. Måske kan der bringes nogen Forståelse over dette Forhold, ved at man understreger en tredje Hovedegenskab hos ham, hans *Herskesyge*. Den kom så stærkt frem i hans Styrelse som Rektor overfor Skolen, som han hurtigt formåede at præge, og Lærerne. Men ligesom den var hans Styrke, var den hans Svaghed. Han hørte til de stærke Naturer, der kræver Følgagtighed og blind Lydighed. Sålænge denne ydedes ham, viste han de charmerende, hjertevindende Egenskaber i sit Væsen, var hjælpsom og god. Men ve det Menneske, der ikke vilde eller ikke kunde omforme sig efter hans Krav, så vendte han det piggede udad, så blev det Krig på Kniven, selv kendte han ikke til at bøje af eller slå af, usmidig og stejl, som han var, Krig til den bitre Ende.

Som det fremgik af „Årbøgerne“ fra Slagelse og Helsingør, var det forskelligt, hvilken Side af hans Væsen der var mest fremherskende gennem Andersens Skolegang. Forholdet kan fremstilles grafisk på følgende Måde (dog har der selvfølgelig indenfor hvert Afsnit været meget op og ned, som ikke kan efterspores).

Det var, som før bemærket, kun tilsyneladende, at Meislings Bestræbelser blot drejede sig om, at Andersen lærte nok Latin og

Græsk. I Virkeligheden var hans Opdragelse rettet mod Kernen i hans Væsen; hans Personlighed, det var Kampens Indsats. Meisling måtte med sit maskuline, hårde Sinds hele Voldsomhed være indderlig imod det feminine, tilsyneladende flakkende, urolige, fantastiske, følsomme hos den unge Digter på Skolebænken.

Lige fra Begyndelsen har da Meislings Angreb været rettet på Digtersindet hos Andersen, han har søgt at lære ham mere borgerlige Dyder og Stræben, at sætte ham i Gang på det Jævne.

Hans Forhold til Andersen har da været afhængigt af, hvor meget eller hvor lidt denne prøvede på at rette sig efter hans Krav:

Han har modtaget Andersen med megen Forhåndsvenlighed ved dennes Ankomst til Slagelse (Oktober 1822), men da han har set, hvor indgroede „Digternykkerne“ var, har han hurtigt slået bak og med voldsomme Midler søgt at få „Shakespeare med Vampyr-Øinene“ bort fra Digterdrømmen, hvad der resulterede i Andersens fortvivlede Ønsker (September 1824) om at komme bort til en anden Skole eller til Amerika.

Efterhånden er der så kommet en vis Forståelse i Stand. Meisling har sat en Del ind på at gennemføre sin Påvirkning og har taget Andersen i Huset for at kunne gå så meget grundigere til Værks. En Tid synes det virkelig, som han har haft nogen Indflydelse på Andersen, man husker dennes selvkritiske Bemærkninger, der tydeligt er af Meislingsk Oprindelse: „Nu kiender jeg først mig selv, lidt godmodig, men forvirret og luftig er min Charakter“ (27. Marts 1825). „Var min Aand ikkun mindre flygtig (3. Maj 1826). Jeg gjør mig Dag for Dag ret Umage for at kjende mig selv, men i Henseende til Evner og Kræfter vil det ikke ret lykkes mig. — —; dog det har *Meisling* bragt mig til at indsee, at der ligger noget hæsligt luftigt i mit Væsen, noget Uroligt og Ilende i min Aand, — — *Fru Wulff* advarer mig ret moderligt: „ikke — — at skrive Elegier eller andre lyriske Stykker“, men jeg har forsikkret hende og lover Dem, at jeg for Øieblikket skal slukke hver Gnist af denne aandelige Ild“ (27. Juni 1826).

I denne Periode er det da også Meisling udfolder de bedste Sider af sit Væsen over for Andersen.

Allerede tidligt havde Meisling forbudt Andersen at læse højt af egne Produkter, da han med rette formodede, at dette således at have

et beundrende Publikum vilde forøge hans Digter-Aspirationer. Det kunde selvfølgelig ikke gennemføres. Nu Andersen boede hos ham, fik han det forhindret i Slagelse, og han søgte endog at udstrække sin Myndighed på dette Punkt over Ferierne i København (Julen 1825).

Den Mulighed kan ikke afvises, at Meisling i disse År har indvirket på Andersen til Gavn for hans Udvikling — på en helt anden Måde ganske vist, end han havde tænkt og altså for så vidt mod sin Vilje: Ved sit stærke Sind tvang han jo faktisk en Tid lang Andersen bort fra Poesien og bevirkede derved en vist såre heldig Produktions-hvile. Hvis ikke denne var indtrådt, hvis det uhyggeligt forcerede Produktionstempo fra København var blevet fortsat endnu nogle År, er det sandsynligt, at det havde svækket ham, så han ikke havde stået med så megen Spændkraft, da Tidens Fylde kom. Da han engang besøgte Fru Rahbek på Bakkehuset og havde læst en af sine Tragedier højt, sagde hun: „Det sunde Træ udvikler sig lidt efter lidt. Jeg frygter — om jeg må tale billedligt, at De er som et Frø, der snart spirer op, blomstrer straks i hele sin Fylde og så må visne.“ — „Ak, jeg frygter ofte hun har Ret“, tilføjer Andersen selv (Juli 24). Gennem Meisling kom der altså en sund Standsning i Væksten.

Helt anderledes blev Forholdet et Par Måneder efter at de var kommet til Helsingør. Andersen var nu 21 År, og netop på dette Tidspunkt var det, at han skrev sine første betydelige Digte, hvilket Spring er der ikke fra „Skjalden til sin Harpe“ til „Det døende Barn“! Meisling har opdaget, at nu var Fjenden inden for Murene. Han var ingen Filister, hvis Andersens Digte havde haft „Grundighed og Klarhed, der altid er Digtekunstens Basis“, som han havde udtrykt det (Dansk. Litt. tid. 1811 178), hvis den altså havde været i Overensstemmelse med hans Idealer, vilde han have bøjet sig; det sagde han selv (S. 57. 95), og det står til Troende. Men disse usunde, klynkende, enstonende Digte det var ikke Poesi. Han har da villet *tvinge* Andersens Ånd ind i de Baner, han havde afstukket, han har lagt større og større Kraft og Brutalitet ind i sine Bestræbelser, så han tilsidst har været ved at sprænge ham, som han vilde forbedre. I sin pædagogiske Fanatisme har han været omtrent som Olaf Tryggvesøn, der vilde „så Nordmændene til Kristendommen“.

I denne sidste Tid har Meisling sikkert været kold over for Andersen; men at han i hvert Fald for en Tid har haft noget tilovers for ham, er, som før bemærket, sandsynligt. — Derimod har Andersen sikkert aldrig brudt sig rigtig om ham. Han har følt sig ganske væsensforskellig fra Meisling: „Rektoren og Jerop fortalte mange Løier fra deres Skoletid, Slagsmaal og Narrestreger — en rask Aand, *men ei efter mit Hierte.*“ (Torsdag 22. Sept. 1825). At han med sit forsagte Sind betragtede Rektoren som et højere Væsen, har naturligvis gjort Afstanden større. Han har ærligt bestræbt sig for at synes om ham, har momentvis selv troet det, men i Virkeligheden mærker man stadig „Fornuftens Stemme“ hos ham, kun den får ham til at følge Meisling, vist slet ikke Hengivenhed, forståeligt nok.

Det er så ofte sagt, at Opgaven var uløselig, en Natur som H. C. Andersen vilde ingen Skole kunne få noget ud af. Jeg tror ikke, det er rigtigt. Med alle sine iøjnefaldende Fejl havde han som Skolediscipel og Menneske — som delvis nævnt — flere værdifulde Egenskaber: Flid, god Opførsel, Opmærksomhed, Evner for visse Fag. Dertil kom, at han følte en brændende Hengivenhed for dem, der gjorde ham vel, Collin og de andre, og ikke vilde svigte deres Tillid, samt at han forstod, at Artium var det første Mål, der skulde nås på hans strålende Bane, og hvis han ikke slog til her, var Vejen frem måske stænget. Endelig var han et voksent Menneske. Man kunde vistnok — på Grundlag heraf — have ladet ham være sin egen Lykkes Smed, ladet ham arbejde under Ansvar for sig selv og sin egen Fremtid. Det var ham selv der var Indsatsen, det forstod han.

Men så meget kan siges med Sikkerhed, at der vanskeligt kan tænkes nogen Skolemand, der havde ringere Evner til at få det bedste ud af den sære Skoledreng end Meisling.

„Ros og Opmuntring er den bedste Skole for en ædel Sjæl, hvorimod Strenghed og ubillig Dadel enten forkuer den eller vækker Trods og Overmod; jeg har lært det af egen Erfaring,“ siges der i „Improvisatoren“.

Så meget om de tos indbyrdes Forhold.

DEN VIRKELIGE MEISLING

OLE LUND CONTRA H. C. ANDERSEN

Vi har nu set Meisling og H. C. Andersen i deres indbyrdes Forhold; men det vilde være naivt at mene, at vi dermed var nået frem til *den virkelige Meisling*, det kunde blive til åndeligt Justitsmord, om man dømte en Skolemand på Grundlag af en enkelt Skoledrengs eller gammel Elevs Vidnesbyrd.

Lad os mindes, hvorledes Meislings anden gamle Elev, *Ole Lund*, sammenfattede sin Mening:

„Jeg har ikke været blind for hans Fejl og menneskelige Svagheder; men jeg troer ogsaa, at jeg har forstaaet at vurdere hans mange gode Sider, og det er min Overbevisning, at han i Meget og af Mange er bleven urigtigt bedømt.

For mit personlige Vedkommende skylder jeg ham og yder ham villigt det Vidnesbyrd, at han var en Mand med meget store Evner, en dygtig Lærer, og at han fraregnet den omtalte Satire, der nu engang udgjorde en integrerende Deel af ham, var en mild og retfærdig Mand, der aldrig viste sig heftig eller hidsig imod Disciplene, og i hvis Hjerte der boede en langt større Velvillie og Deeltagelse for dem og deres Vee og Vel, end de fleste af disse, i det Mindste i selve Skoletiden, vare tilbøielige til at antage.“

Ole Lunds og H. C. Andersens Domme er altså næsten så forskellige som vel muligt, de ligner ikke hinanden mere end en skøn Junidag og en trist Decemberdag, hist næsten kun Lys, blot afbrudt af lidt Mørke, her Sort i Sort, afbrudt af nogle få Solstrejf.

Der må træffes et Valg imellem dem, eller vi må forsøge et Kompromis, om vi skal nå frem til *den virkelige Meisling*.

Først søger vi at nå frem til Klarhed ved at undersøge, hvem af de to Vidner vi kan fæste mest Lid til.

For *H. C. Andersen* taler, at han kendte Meisling særlig godt, da han boede i hans Hus; dernæst at hans Meninger overvejende er udtalt samtidig med Begivenhederne, i Brevene, og endvidere at der hos ham ofte mærkes Bestræbelser for at se det bedste hos Manden.

Imod ham, at han jo unægtelig var Part i Sagen, og den Kends-

gerning, at Skoledrenge altid vil have svært ved at bedømme Mellemværende mellem dem selv og Skolen og ubevidst (sjældnere bevidst) vil skildre dette i Skolens Disfavør.

For Ole Lund taler, at han, i den Tid han havde Meisling som Rektor og Lærer (1826—31), kom noget sammen med ham udenfor Skolen, gik Ture og talte med ham og også senere bevarede nogen Forbindelse med ham; dernæst, at han havde sit Hjem i Helsingør og således bedre kunde følge sin Skole og sin Rektor også efter Artium; endvidere at han intet udestående havde med Meisling og således kunde skrive *sine ira*; og endelig, at han skal have haft en Hukommelse, der var fænomenal.

Imod ham, at hans Meninger er udtalt i Opposition til andre, nedsættende; dernæst at han er opfyldt af Pietet mod sin Skole, og i sin Skildring af Meisling ikke helt skriver *sine studio*, hans milde Sind kan i det hele dårligt udtale noget nedsættende; og endelig, at hans Beretning er blevet til ca. 50 År efter Begivenhederne.

Når man sammenligner dem således, synes man vel, at H. C. Andersen gør et noget pålideligere Indtryk, men også Ole Lund virker i det hele så tillidvækkende, så vi på dette Grundlag ikke tør forsætte ham.

Men hvad så? Hvorledes dømme Aktor og Defensor imellem?

Hidtil har Anklagede Meisling været tavs. Vi giver nu ham selv Ordet*; måske der så kan falde Dom i Sagen.

MEISLING I PENGESAGER

18. Maj 1826, et Par Dage før Meisling forlod Slagelse, måtte han skrive:

Idet jeg forlader denne Bys lærde Skole, maa jeg underdanigst andrage den høie Direction, at det, formedelst indtræffende uheldige og kostbare Børnesygdomme, samt isærdeleshed formedelst betydelige Tab paa selvforlagte Bøger, har været mig nødvendigt, at komme i nogen Gæld til Slagelse Skolecasse. Foruden 150 Rigsbankdaler Sedler, har jeg

* Hvor intet andet siges er Kilderne Skoledirektionens Arkiv, Rigsarkivet (Akter fra Meisling og andre) og Helsingør Skoles Arkiv, Landsarkivet for Sjælland (Akter til Meisling).

nemlig oppebaaret (foruden hvad der for dette Quartals 8 Uger tilkom mig) $\frac{5}{18}$ af Quartalet, eller $96\frac{2}{3}$ Rigsbankdaler i Sølv, i hvilke 5 Uger Gagen ikke tilkommer mig. Jeg vover derfor underdanigst at indstille til den høie Directions gunstige Overveielse, om det ikke maatte til-lades mig at afbetale de oppebaarne Forskud — — saaledes, at jeg i Terminerne 11te Juni og 11te December (fra 11te December 1826 at regne) afbetaler bemeldte Gjeld med 75 Rigsbankdaler Sedler hvert halve Aar. —

Da den første Afbetaling skal præsteres, kan han ikke, og skriver da (1. December 1826) atter til Direktionen: Han havde før foreslået visse Afdrag, men „jeg levede dengang i Slagelse, hvor man lever bedre med 800 end i Helsingør med 1200, og seer mig derfor nødsaget til at anmode om¹ at maatte afbetale mit Afdrag saaledes, at jeg i *denne Termin* (11te D.) afsender til Slagelse Skolecasse 25 Rgbdlr. Sedl. og herefter *hver* 11te Juni og 11te December Termin fremdeles 50 Rigsbdler Sedl., indtil jeg faar Laanet afbetalt. Da jeg i dette Dyrshedens Opholdssted, med stor, og tillige med Sygdom plaget, Familie maa gjøre Alt for ikke at komme i dybere Gjeld, haaber jeg, at den høie Direction gunstigen bevilger denne modererede Afbetaling.

September 1827 har han imidlertid kun præsteret ialt 50 Rd., og da han så naturligvis af Slagelse Skoles Casse „er blevet paahængt at er-lægge mere“, må Skoledirektionen atter holde for (2. Sept. 1827):

„Eftersom det er mig umuligt med min talrige og med idelige Sygdomme plagede Familie, at leve af min Gage i denne Bye, uden at gjøre Gjeld, om jeg endog trækker mig mere tilbage fra Alt, end jeg egentlig burde for Skolens Skyld, i en Bye, hvor Vedkommendes Værdie bestemmes saa meget efter det ydre Liv, saa har det været mig saa meget mindre muligt, at opgjøre denne Betaling, da denne langtfra er den eneste.“ Han beder derfor om nogle Modifikationer med Hensyn til Betalingen, „isærdeleshed saa længe min Gage i denne dyre Bye er saaledes, at Indvaanerne, som veed, hvad det betyder at leve i Helsingør, selv tilstaa, at jeg neppe kan leve af den.“

Ved Skrivelse af 29. Sept. 1827 nedsattes da de halvårige Afdrag til 25 Rd. Sedler.

Men heller ikke dette halverede Afdrag kunde Meisling præstere. Han tilskrev da Direktionen sit fjerde Bønsskrift (7. Febr. 1828): Det

var ham umuligt at yde Afdragene, uden at gøre ny Gæld. „Jeg vover derfor at anmode den høie Direction om, at den resterende Gjeld maatte enten tilgives, eller idetmindste udsættes ihenseende til Afbetalingen, til jeg ved private Informationer, som jeg, deres Ubehageligheder uagtet, seer mig nødsaget til at paatage mig, kunde engang liqvidere den. — Vil altså den høie Direction — bidrage lidt til ikke at gjøre min Stilling tungere, tror jeg, at Billigheden ikke kan have noget derimod.“

Som Svar på denne Anmodning fik Meisling en overraskende og højst ubehagelig Skrivelse (4. Marts 1828):

Direktionen har med Hensyn til hvad Hr. Rectoren i Skr. af 7de f. M. har andraget, fundet det billigt, at nogen Lettelse udvirkes for Dem i Deres Gjeld til Slagelse lærde Skoles Casse, som i bemeldte Skr. er opgivet at være til Rest 96 Rbd. r. S. og 75 Rbd. Sedler.

Men ved i denne Anledning at eftersee det for Slagelse Skole af lagte Regnskab for 1826 har man bemærket, at De fra denne Skoles Casse, foruden Beløbet 96 Rbd. rede Sølv og 150 Rbd. Sedler — endvidere har oppebaaret Gage for April og Maii Maaneder med 166 Rbd. 64 Sk. r. S., som er udbetalt Dem med 195 Rbd. 80 Sk. Papir, uagtet det ved den allerhøjeste Resolution af 2. Maii s. A., som under 13ds næstefter herfra er Dem communiceret, er allernaadigst bestemt, at Deres forhøiede Gage som Rector ved Helsingøers lærde Skole skulde fra 1. April 1826 udbetales Dem fra sidstmeldte Skoles Casse, ligesom det ogsaa ved Eftersyn af det for Helsingøers lærde Skole for bemeldte Aar er befundet, at De fra dennes Casse har modtaget den Dem for April Qvartal tilkommende Gage med sammes fulde Beløb 300 Rbd. r. S., som i Regnskabet ere førte til Udgift med 345 Rbd. 61 Sk. Papir. — Da det er en Selvfølge, at Hr. Rectorens Gage fra Slagelse lærde Skoles Casse maatte ophøre fra samme Tid, da Gage fra Helsingøers lærde Skoles Casse begyndte at beregnes Dem tilgode, maa Directionen, ifølge hvad Regnskaberne udvise, antage, at Deres Gjeld til Slagelse lærde Skole ved deres Afreise til Helsingøer var 458 Rbd. 61 Sk. Papir, og at følgelig, saafremt De paa samme har afdraget tre Gange 25 Rbd. Sedler, 383 Rbd. 61 Sk. Papir deraf endnu staaer til Rest. —

Man skulde derfor tjenligt have Dem anmodet om i denne Hen-

seende behageligen at afgive nøiere Oplysning, og da tillige at indsende Qvitteringerne for De af Dem til Slagelse lærde Skole erlagte Afdrag, for at derefter kan tages nærmere Bestemmelse om sammes Afgjørelse.

Meisling svarede straks (4. Marts 1828):

I Anledning af de i den høie Direktions Skrivelse af Gaarsdagens Dato mig tilstillede tvende Spørgsmaal, undlader jeg ikke underdanigst at fremsende følgende:

Angaaende det Første, at jeg har opbaaret to Gange Gage for April og Maj Maaneder 1826, da synes det virkelig, som om et bevidst Falsum laae til Grund, og jeg vil ikke nægte, at jeg selv var som himmelfalden, eftersom lumsk og bedragerisk Fremgangsmaade just ikke ligger i min Character. Jeg kan tænke mig godt, hvorledes det gik til, og sætter ikke den mindste Mistillid til det helsingørske Skole-regnskabs Rigtighed. I Slagelse var jeg altid vant til, forud at erholde Qvartalet, saaledes at jeg ved Enden af hvert, clarerede med Regnskabsføreren. Da jeg altsaa reiste den 26de Maj 1826, havde jeg saaledes arbeidet for 2 Maaneders Gage, hvilken jeg ogsaa havde modtaget, og jeg vil ikke nægte, at det faldt mig ikke ind, og Regnskabsføreren vel heller ikke, at jeg intet havde at fordre for de to Maaneder af Slagelse Skole. Er deri Fejl, som jeg nu af Directionens Skrivelse seer der er, saa er Skylden min, der troede saaledes; og al Tanke om Bedrag falder bort, naar jeg tilstaaer, at jeg *allerede den 1ste April* havde faaet udbetalt for de to Maaneder, hvori jeg med Sikkerhed vidste, at jeg forblev ved Slagelse Skole. At min Gage senere (d. 13. Maj) blev bestemt fra Helsingørs Skole, som løbende fra 1ste April, derved maa jeg tilstaae, at jeg ikke tænkte mere, end at det enten var en Coutume, naar et Embede havde staaet saa længe ledigt, at begynde med Qvartalet, uagtet jeg først læste 28 Maji paa Skolen, eller nogen Velvillie af den høie Direction i Anledning af min Flytning, som jeg kan bevise kostede mig 74 Rdl. Sedl. foruden de modtagne 100. Feilen, jeg altsaa har begaaet, er mig uvitterlig, og kunde være forebygget ved at forespørge, om min Gage fra Slagelse hørte op fra 1ste April. — —

Hvad den anden Punct angaaer om mine Qvitteringer, da maa jeg tilstaae, at saa nøiagtig jeg er i Skolens Affairer, saa lidt gjemmer jeg

paa mine egne Qvitteringer; og ved nøie at eftertænke, tør jeg troe, at [jeg] i Alt har afbetalt 50 Rdl.

Da jeg meget vel indseer, hvorlidet den høie Direction kan, især nu, naar de — — urigtigen opbaarne 2 Maaneders Gage regnes med, indlade sig paa mit Andragende, udbeder jeg blot, at Directionen vil ansætte Summens Størrelse, jeg har at tilbagebetale, Qvatum'et af den specielle Afbetaling, og Terminerne, saa vil jeg gøre Alt for at afgjøre disse ubehagelige Penge-Spørgsmaal. Er privat Timeinformation mig, efter min Alder og mit øvrige Arbejde end trykkende, og paa drager den mig end i mange andre Henseender Ubehageligheder, saa vil jeg dog gjøre Alt, for at komme ud af den, nu saa uventede og saa saare uskyldigen forstørrede Gjæld. Jeg har da kun eet Ønske, at det bestemte Afdrag, som jeg punctligen med Opoffrelse skal stræbe at holde, maatte indbetales til Directionscontoiret og ikke til nogen af begge de lærde Skoler. —

Meislings Sag optoges til velvillig Behandling, og Direktionen indstillede til Kongen, at Restbeløbet af Meislings Gæld fra Slagelse 96 Rd. Sølv og 100 Rd. Sedler eftergaves ham på Grund af hans pædagogiske Fortjenester, og Kongen afgav 29. April 1828 Resolution i Overensstemmelse dermed.

Om hans Ekstragæld p. Gr. a. dobbelt Gage i de to Måneder nævnedes der ikke et Ord, og denne er altså ganske stille blevet annulleret.

4. Marts 1838, medens Skolen var i fuld Opløsning, indsendte Meisling følgende Ansøgning:

Det var den 1ste Januar 1829, at jeg ved den høie Directions Omhu fik Tillæg i min Gage. Naar vi nu see til Enden af indeværende Aar, ere der forløbne 10 samfulde Aar, siden jeg fik sidste Forbedring i min Stilling. I dette Tidsrum har jeg ved Gjæld maattet dække Udgifterne for en Søn ved Universitetet, som jeg nu, i dyre Domme, maa lade gaae Forstveien, og maattet bestride Udgifterne for 4 andre Børn, af hvilke jeg vilde anbringe den Yngste i Hoffmeyers militaire Skole, uden dog at kunne see Midler til at udrede Bekostningen.

Jeg udbeder mig derfor den høie Directions Opmærksomhed for mit billige Ønske, at jeg, efter 10 Aars Forløb, og det i en Embeds alder fra 21de til 31te Aar (et sjældent Tilfælde) maa ansees værdig

til at indstilles til hans Majestæt, for at erholde Forbedring i min Gage. Den høie Direction erkjender sikkerligen selv, at jeg ikke høre til de Paatrængende; jeg vil hellere taale og tie, og har derfor kun 2 Gange i det forløbne Decennium fremsendt et underdanigt Andragende desangaaende. Men Trykket bliver mig for haardt, og det falder mig tungt, efter at have udtømt mine Kræfter ved, blot nogenlunde at sørge for de ældre Børn, ganske at maatte forsømme de Yngre.

At Skolen er i en mindre blomstrende Forfatning, er ikke min, men Byens Skyld. Skjæbnen vilde, at jeg skulde færdes i en Bye, hvor pædagogisk og videnskabelig Værdie og Iver blive overseet og ringeagtet, medens jeg, under andre Localiteter, fuldud vilde kunnet hævde mig en ærefuld Plads. Idet jeg nærer den sikkre Overbeviisning, at den høie Directions lyse og retfærdige Blik vil vide at skille Værdie fra Tilfældighed, haaber jeg, at dette Decennium ikke vil løbe hen uden Forbedring i min Stilling.

^{22/8} 1839 ansøger Meisling om, at den ham „tilstaaede Godtgørelse for Undervisning i Engelsk i Helsingør lærde Skole, maa, uagtet denne Undervisning allerede nu er ophørt, udbetales ham af Skolens Kasse for indeværende og næste Qvartal“. Meisling er på det rene med, at det er tvivlsomt, hvorvidt Betalingen for det sidste Kvartal har nogen Berettigelse, men ansøger derom „med særligt Hensyn til at jeg den 1. Juli skal indbetale 160 Rdlr. til Skolekassen“. (Det be-
villiges.)

Som Tegn på, hvad Meisling mente at kunne tillade sig på det økonomiske Område kan endvidere følgende omtales:

Ved Skolen var der nogle få ikke studerende. Disse kunde iflg. Skoleloven af 1809 ikke få Friplads eller Stipendier. Alligevel vovede Meisling at indstille en sådan — *sin egen Søn* — til Beneficium, så Direktionen måtte gøre Skolens Rektor opmærksom på det ulovlige i hans Indstilling.

Ved Slagelse Skole havde Rektor Elberling fået begyndt en ny Katalogisering af Skolens Bibliotek og samtidig søgt at få de udlånte Bøger tilbage. Af disse har Meisling til Helsingør medtaget 5, nemlig:

- 1) The Works of Shakespeare 1 Bd. Lpz. 1824. 8.
- 2) Anthologia Græca ed. F. Jacobs Vol 1. Lpz. 1794. 8.
- 3, 4) F. Jacobs Animadvers. in Epigrammata Anthologiæ Græcæ Vol I, 1. 2. Lpz. 1798. 8°.
- 5) Creuzer: Symbolik u. Mythologie im Auszuge v. Moser. Lpz. 1822.

I den Anledning tilskrev Elberling $\frac{4}{7}$ 1839 Direktionen følgende:
 „Min Forgænger i Rectoratet, Pastor Qvistgaard, havde ikke tidligere anset det for passende at afkræve Prof. Meisling disse Bøger; men da ogsaa han skulde forlade Slagelse, tilskrev han, efter hvad han har fortalt mig, Prof. Meisling derom, men fik intet Svar. Der- som jeg selv vilde tilskrive ham, kunde jeg efter vort personlige Forhold,* heller ikke vente noget Svar, og jeg veed derfor intet andet Middel end underdanigst at ansøge den høie Direction om at skaffe Skolen sin Eiendom tilbage.“

Det sker og 13. Juli kan Elberling melde Directionen, at Bøgerne er kommet tilbage.

I Helsingørs Forligscommissions Protocol 1836—42 (Landsarkivet) læses følgende:

Fredag 30. August 1839. Tegnelærer Becker contra Rector og Professor Meisling betræffende 12 rd. for at have undervist Professorens Søn i Tegning i Aarene 1837 og 1838. For Klageren mødte efter Fuldmagt Komisionair Abrahamsen. Indklagede mødte Personlig. Parterne forenedes om at udsætte Sagen til Fredagen den 6. Sept. Kl. 10 $\frac{1}{2}$ til hvilken Tid der gives Møde uden Indkaldelse.

S. Meisling. M. Abrahamsen.

Fredag d. 6. September 1839. Tegnelærer Becker contra Rector og Professor Meisling efter passeret Udsættelse. For Klageren mødte M. Abrahamsen og for Indkl. hans Søn, Student og Forstelev S. Meisling begge efter Fuldmagt. Sidstn. indgik paa sin Faders Vegne, at han, imod at den hele Sag dermed kan være afgjort, inden i Morgen Aften indbetaler til Klageren 6 rd., hvilket Tilbud Klagerens Befuldm. modtog, og blev Sagen saaledes henlagt.

M. Abrahamsen. S. Meisling.

* Elberling havde kritiseret M.s Oversættelse af Musæus' Hero og Leander 1827 og Ovid 1833.

FORHOLD TIL LÆRERNE — EN AFSKEDIGELSESSAG

1819 var den 30årige *Carl Christian Westphal* blevet ansat ved Skolen som Adjunkt af Rektor Møller.

Hans Hovedfag var, fortæller Ole Lund, Græsk, som han havde gode Kundskaber i og Kærlighed til, hvorfor også hans Undervisning var god.

Af Karakter og Væsen var han djærv, åben og uafhængig, hadede Tvang. Han afskyede Prygl og andet Skoletyranni.

Ikke underligt, at han, både som Lærer og Menneske, var meget afholdt af Drengene som også af sine Kolleger.

For så vidt var alt godt og vel. Men han havde en slem og farlig Fejl: Hang til stærke Drikke, ja Rygtet vilde vide, at han undertiden samledes med Mesterlektianerne til Kornbrændevin, Øl og Kommenskringler samt Røgtobak for med dem „at tage sig en Svømmetur“, som det hed, til Tonerne af latinske Studentervisere.

Maj 1824 havde han søgt Orlov på Grund af svigtende Helbred og havde i 1½ Ar måttet være borte. Da han Oktober 1825 atter tiltrådte sin Stilling, var hans Nerver åbenbart endnu ikke kommet helt i Orden, og han kunde vistnok ikke holde det Arbejdstempo, der gerne skulde være.

Under den, efter Møllers Død, konstituerede Rektor Overlærer Schiørring kunde det gå, men da Meisling i Maj 1826 var kommet, gik der ikke mange Dage, før Uvejret trak op.

Westphal må snart have forstået, at han ikke kunde honorere de Krav, den strenge Rektor stillede, og 29. Juli indsendte han følgende Ansøgning om Suspension 3: Orlov (uden Løn):

Underdanigst Pro memoria.

Formedelst Nervesvækkelse og tiltagende Øiensvaghed seer jeg mig med den dybeste Sorg og Græmmelse nødsaget til, underdanigst at ansøge den Høikongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler om at maatte suspenderes fra det allernaadigst mig anbetroede Embede som Adjunkt ved Helsingørs lærde Skole. Da jeg uden Forsfængelighed tør sige, at jeg i den Tid, jeg har havt den Ære at forestaae bemeldte mig allernaadigst anbetroede Post, har havt den Lykke at vinde den Høikongelige Directions Tilfredshed, mine Foresattes,

sal. Pofessor Møllers og siden Herr. Krigsraad Schiørrings Tillid og Agtelse, mine Herrer Collegers Venkab og Fortrolighed, og mine Disciples Kierlighed og Hengivenhed, saa nærer jeg det Haab, at den Høikongelige Direction naadigst vil tilstaae mig Saameget, at jeg derfor kan føre et tarveligt og nøisomt Liv, da jeg i min beklagelsesværdige og ulykkelige Stilling er berøvet al Understøttelse.

Ansøgningen var ledsaget af følgende Lægeattest:

Hr. Adjunkt Westphal, som en Tid lang har lidt af Nervesvaghed, har i den sidste Maaneds Tid gennemgaaet en Nervefeber (typhus), som end mere har forøget hans forrige Svaghed og som en Tid lang vil hindre ham fra at besørge sine sædvanlige Skole-Forretninger, da den, efter hvad der lader sig skjønne, kuns langsomt vil vorde hævet.

Dette bevidnes efter Forlangende af

Helsingør d. 21. July 1826.

C. Müller.

Regiments-Chirurg.

Men i denne Sag vilde Meisling også have et Ord at sige. Han meddelte Skoledirektionen følgende talende Redegørelse:

Under Dags Dato (30te Juli) har jeg fra Adjunkt Westphal modtaget efterstaaende Skrivelse:

At jeg formedelst vedvarende Svaghed har seet mig nødsaget til at indgive en allerunderdanigst Ansøgning til Directionen, om at maatte suspenderes fra den mig anbetroede Post, som Adjunkt ved Helsingørs lærde Skole, unnlader jeg ikke at tilmælde Dem. Ansøgningen er afsendt herfra den 29de Julii d. A. —

Eftersom Skolen allerede begynder imorgen, og Sagen er i dobbelt Henseende af Vigtighed, baade med Hensyn paa, at Underviisningen i begge de nederste Classer allerede siden 19de Junii ligger uforsvarligen hen, og fordi Ligegyldighed i Embedsførelse spiller i dette Tilfælde en stor Rolle, har jeg anseet det for min Pligt, endogsaa uopfordret, i Underdanighed at ledsage ovenmældte Andragende med en oplysende Commentair.

Tonen her i Byen er, som man kunde vente det, mere mercantilsk end litterair, og den travle Handelsaand, der med Lethed iler fra den ene Expedition til den anden, har indsneget sig i Forhold, hvor den let bliver farlig. Endogsaa i Omdømmet om en Skolemands Pligter og

Sysler har denne Anskuelsesmaade indpræget hos enkelt Lærer en vis Lethed, for ikke at kalde det Letfærdighed, idet man mener, at Forsømmelse af en Dag eller nogle Timer, især naar et af de hersteds noget hyppige Gilder vinke, ikke er af nogen Betydenhed. Men især har jeg funden denne Letfærdighed, hævet til Grundsætning, hos Adj. Westphal, hvis første Undervisningsdag i min Embedstid begyndte med en Sygdom, som senere tog til, og endte med en total Udeblivelse fra Skolen. At jeg imidlertid har Ret til at tvivle om det reelle i denne Sygelighed, vil følgende Factum kunne oplyse. Da han trediegang ved et Sendebud underrettede mig om sin Sygdom Kl. 8 om Morgenen, ansaae jeg det for rigtigt, at udbede mig en skriftlig Mælding desangaaende. Kl. 8½ fik jeg derpaa, gjennem min Barbeer, den Hilsen, at *nu* kunde Hr. W. læse, og endelig Kl. 8¾ et Besøg af Hr. W. selv, i hvilket han undskyldte det besynderligen valgte Bud, og forsikkrede, at han *nu* var karsk!

Paa disse Smaasygdomme — og af hvilken Art disse vare, vil man kunne see, naar man betænker, at han i Løbet af ½ Time blev frisk ved Hjælp af den affordrede skriftlige Mælding — fulgte nu den lange Sygdom (idetmindste Fraværelse fra Skolen) fra den 19de Junii til den 13de Julii. At heller ikke den maa have været betydelig — uagtet langvarig og ligeledes belagt med Doctorattest — vil den Omstændighed bevise, at han baade Sct. Hansdag og paafølgende Søndag — — var paa lystige Toure til Hellebæk, Byens Dyrehave. Ja han havde virkelig foretaget sig en Reise om Natten til den 14de Julii, uagtet hans Time var falden iforveien fra 5—6, hvis jeg ikke, ved at affordre ham en skriftlig Angivelse af hans Fraværelsesdage, havde forebygget det. Ligeledes har han i dette Mellemrum været ude, og jeg har selv i hans Hjem forefundet ham saa karsk — thi en Slappelse af hans hele Nervesystem bliver han næppe nogensinde qvit — at han, halv afklædt, amuserede sig i en aaben Gaarddør, hvor det trak, med at smøge Tobak.

I den nu forløbne Ferie har han ideligen promeneret, og endnu *igaa* 29de Julii — *samme Dag*, mirabile dictu! paa hvilken han, betagen af Sygdom, indsendte Ansøgningen om Suspension fra sine Pligtarbejder — har jeg, i en brændende Middagssol, som angreb os andre, som vare sunde, seet ham paa Toldboden mønstre Damerne,

som bleve landsatte fra Caledonia. Jeg har idag (30te) været hos ham, for at forespørge mig om hans Svaghed, ifald den høie Direction maatte ønske en Attest, som ogsaa kunde tjene som en Art Doctor-attest, ved Siden af den Indsendte, og jeg fandt ham saa overmaade vel, at han overøste mig med de udsøgteste Uartigheder og Spotterier, saa at jeg, med den Erklæring, at jeg ikke oftere skulde uleilige med mit Besøg, maatte skyndsomst see at forlade ham.

Ugjerne træder jeg næsten anklagende frem for den høie Direction, uagtet der ogsaa tilforn stundom kunde have været Anledning dertil; men det traf sig dog ellers altid, at et godt Ord fandt tilsidst et godt Sted, og at Vedkommende dog selv indsaae, at hvad der forlangtes, ikke udsprang af mit subjective Behag, men af Skolens nødvendige Tarv. Men her kan jeg sige med Cicero: *quæ mihi ipsi indigna et intolerabilia videntur, quæque ad omnes, nisi providetis, pertinere arbitror, ea ex animi sensu pronuntio*. Aanden er, som sagt, hernede noget letfærdig, og af den Art, at en slig selvtagen Ferie (thi ingen Doctorattest skal kunne bevise, at han ikke ligesaa godt kan læse paa Skolen, som spadsere og commerzere, som overhovedet den Sygdom vil, efter den høieste Sandsynlighed, være i Aaret 1829 den samme, som i Aar) at den, siger jeg, vil saa aldeles „*pertinere ad omnes*“, at jeg meget befrygter, at lignende Suspensionsansøgninger paa ubestemt (o: paa fordelagtig) Tid, ville efterhaanden vorde fra Flere hersteds indsendte til den høie Direction. Han har notorisk førend den sidste Act af Sygdommen, yttret, at det var ønskeligt, at Rectoratet længe blev staaende ledigt, da man saaledes „kunde skaffe sig en magelig Sommer“: den første Deel har han allerede tilveiebragt sig; at skaffe sig ogsaa den sidste Deel af Sommeren, ja vel endog længere, magelig og frie, stræber han nu ved et formeligt Andragende, belagt med en, venskabeligen erholdt, Doctorattest. Men at Sligt vil give et farligt Exempel, især her, hvor baade i Bye og i Skole Tonen er ikke sikker, og hvor punctlig Orden selv af Vedkommende kaldes Pedanterie; at Undervisningen i begge de nederste Classer vilde ved en slig autoriseret Fritagelse aldeles gaae i hans Fag istaae, og Opflytningen i Octbr. derved blive meget precair, og at det endelig vilde være en daarlig Opmuntring for os Andre til Paapassenhed, om en fripostig Lærer kunde tiltvinge sig flere Maaneders Frihed; derom kan neppe

tvivles. Isaafald manglede kun, at Een eller Flere skulde blive enten virkelige syge, eller indetmindste malades imaginaires, for at Indretningen fast aldeles kunde gaa istaa, og for at jeg med endnu større Ængstelse kunde om tvende Maaneder aflevere mine Candidater.

Overhovedet har jeg hidtil ikke kjendt nogen Lærer, som er mere ligegyldig mod Udøvelsen af sine Pligter, og er mere ophøiet over den jævne daglige Orden, som bør finde Sted i en Skole. Allerede tilforn har han erklæret mig: „at det var ham aldeles umuligt at overholde Tiden, med *den* Nøiagtighed, som jeg ønsker, da Sligt desuden vilde grændse til Pedanterie“; han discourerer med Eleverne i en stor Del af Timen om de mest uvedkommende Ting, og, medens jeg, for at opretholde Skoledisciplinen, har maattet hospitere i hans Classe, har han selv ligget i Vinduet, for at samtale med gode Venner paa Gaden, en Omstændighed alene, som viser hans slette Tact for decorum. I Quarteret har han forladt baade Classe og Skolebygning, for, endogsaa efter *een* Times Læsning, at indtage Frokost, og, da jeg gjorde ham opmærksom paa det Upassende heri, eftersom Disciplene i den Tid, medens jeg maatte være paa Gangen, vare deres egne Herrer, har han sendt Elever i Byen, for at hente sig, hvad Udlevererne kaldte Brændevin, Hr. W. derimod Naphta.

Dog — det vilde blive for vidtløftigt at opregne alle de Feil, som jeg paa Skolen har med stille Græmmelse været Vidne til hos denne Lærer, endogsaa uden Hensyn paa hans hyppige Forsømmelser; og jeg maa ærligen tilstaa, at, uagtet de Berømmelser, som han, eller Andre, maa have vidst at sætte i Omløb, er han en særdeles maadelig Lærer, formedelst den sørgelige Letfærdighed, hvormed han behandler sit Kalds vigtigste Pligter.

Jeg har nu slutteligen at bede i Underdanighed den høie Direction om Tilgivelse for, at jeg noget hurtigen (voreilig) har tilladt mig at meddele Oplysning om Noget, hvorom jeg egentligen ikke var adspurgt. Men jeg har troet i Omstændighederne at finde min Undskyldning. Undervisningen begynder imorgen, og den gamle Forvirring med at fordele en frisk Mands Timer — thi om Æsculap selv gav ham en Doctorattest, saa er han dog saa frisk, at han godt kan læse, og allenfals bliver han in statu quo enten sin hele Levetid, eller idetmindste i flere Aar — tager ligeledes sin Begyndelse. I de tvende

nederste Classer ligger Græsk, Latin og Dansk siden 19de Junii — for ikke at regne de øvrige selvtagne Fridage — næsten aldeles hen. Disciplene, som formedelst Discourser i Timerne, havde læst lidet forhen, staae nu til Examen næsten barhændede, og Exemplet — det Værste af Alt — truer at kuldkaste Meget af det, som jeg — mangengang mere syg end Hr. W. — har ved daglig Paapassenhed stræbt at opbygge. Dette være min Undskyldning.

Direktionens Kendelse (8. August) lød:

Da Directionen er underrettet om, at Deres Sygdom ikke har været af anden Beskaffenhed, end at De derved har kunnet og endnu kan gaa ude, og sysselsætte Dem med andre Ting, saa maa Man have Dem paalagt med Nøjagtighed at besøge Deres Embedsforretninger, saalænge de ikke er allernaadigst entlediget derfra, ligesom De ogsaa har at vise de Anvisninger, som gjøres Dem af Skolens Rector som Deres Foresatte, al Agtelse, da De ellers maa tilskrive Dem selv de Følger, som et herimod stridende Forhold vil paadrage Dem.

Straks Westphal modtog denne Dom, skrev han (9. Aug.) til Meisling, at han måtte afvente sin Helbredelse. Meisling svarede (11. August).

Høistærede.

At Skolens Tarv og vore høie Foresattes Ønsker og billige Anmodninger blive illuderede ved selvvalgte og vilkaarlige Bestemmelser, tillader min Pligt som Skolens Bestyrer ikke, isærdeleshed da den, mellem Skolen og Dem verserende Sag i saa fald kom til at staae i samme Status som førend den høie Direction afsagde Dommen. Jeg tillader mig derfor med den meest peremptoriske Bestemthed at forespørge hos Dem, om De *Torsdagen den 17. August d. A.*, som er otte Dagen efter Directionens Skrivelse, vil atter overtage Deres Embedssysler. Skulde dette ikke blive Tilfældet, tillader jeg mig tillige at underrette Dem om, at jeg Fredagen den 18. August underdanigst gaaer ind med et Andragende, at det maa have sit Forblivende med Deres under 19. Juli indsendte Ansøgning om Suspension, det vil sige, saaledes som ogsaa Directionen i Skrivelse af 8. August har forstaaet Udtrykket, fuldstændig Entledigelse fra Deres Embede; ligesom jeg paa samme Tid vil andrage i Underdanighed paa, at en ny Ajunkt (hvortil jeg i saa fald vilde vove at foreslaae en flittig, kund-

skabsrig, og, over sine Pligters Udøvelse aarvaagen ung Mand, i hvis Øine fornøden Skoledisciplin neppe vil tage sig ud som Skoletyranni) maa blive ansat i Deres Sted. Deres Svar udbedes skriftligen Onsdag Eftermiddag den 16de.

Således trængt og tvunget måtte Westphal beslutte sig til at søge om Entledigelse. Han har søgt sin tidligere Foresatte, Overlærer Schiørrings Bistand for at opnå de bedst mulige Kår ved denne, og, sikkert under Pres fra Schiørring og de øvrige Kolleger, der kendte Westphal, er Meisling, efter Westphals Anmodning, gået ind på at skrive følgende (12. August):

Formedelst legemlig Svækkelse, og derved foranlediget Mangel paa Kraft til, i det mindste for nærværende Tid, at kunne tilbørligen udøve sit Kalds Pligter, har Hr. C. Westphal, Adjunkt ved denne Byes lærde Skole, besluttet underdanigst at anholde om Entledigelse. Da han imidlertid formener, at det vil være muligt, ved anvendte Lægemidler, Afholdelse fra al aandig Anstrængelse for en meget lang Tid, idetmindste for en Deel at gjenerhverve den tabte Sundhed, og saaledes, ved den høie Directions Godhed, engang ved given Leilighed, med bibeholdt Ancienneté, at anbringes i Skolefaget, har han anmodet mig om at bevidne, at jeg altid, førend jeg kom hertil Skolen, har hørt ham nævne som en upaaklagelig Skolelærer. Da imidlertid hans Svagelighed hindrede, at jeg i den desuden korte Tid, i hvilken vi arbejdede sammen, kunde tilbørligen lære hans Værdie at kjende, saa maae jeg i den Henseende referere til Hr. Overlærer, Krigsraad Schiørrings Attest, saasom han i en temmelig Tid har, især i den indtrufne Vacance, havt meere Bekjendtskab til Hr. Westphal.

Dette Brev fulgte med Westphals Afskedsbegæring (14. Aug.), der tillige havde følgende Bilag:

Jeg har kjendt Hr. Adjunkt C. C. Westphal fra 1819, da han blev ansat her ved Skolen. I denne Tid har jeg funden ham at være en ej allene duelig, men virksom, nidkjer og ufortrøden Lærer, hvis Humanitet forskaffede ham baade sine Collegers og Disciples Agtelse og Tillid. Den afdøde Rector, Professor, Ridder Møller, som havde dismitteret ham, omtalte ham tidt som en af sine fortrinligste Disciple, og var særdeles vel fornøjet med ham som Lærer her ved Skolen. — Da Hr. Westphal kom hjem fra den Rejse han, i forrige Aar, havde

foretaget for sin Sundheds Skyld, og endnu følte sig svækket, saa opgav han, ikke uden Tab, sine Privatinformationer for ganske at opofre sig til sine Kaldspligter som Adjunct; men beklageligt er det, at hans stedse tiltagende Svaghed svækkede hans Virksomhed. Dog haaber jeg, at nogen Tids Roelighed vil gjengive denne brave Mand Kraft og Evne til at fortsætte en Carriere til hvilken jeg troer ham meget skikket.

Helsingør d. 15. Aug. 1826.

C. Schiørring.

Hs. Majestæts virkelige Krigsraad.
Overlærer ved den lærde Skole i Helsingør.

I sin Afskedsbegæring havde Westphal også nævnet, at han „havde erhvervet sin nuværende Foresatte Dr. Meislings Godhed“. Denne „Godhed“ viste Meisling ved et Par Dage senere (19. Aug.), mens Westphal spændt ventede på, hvilke Kår Direktionen vilde unde ham, at sende følgende:

Saa vel den høie Directions Befaling i Skrivelse af 8de d. M. som egen Følelse af Pligt, samt Hensyn paa Skolens Tarv, byde mig at afgive nærværende fortsatte underdanigste Indberetning om Adj. Westphals senere Forhold til Skolen. Endnu den 9de efter modtagen Directionsskrivelse, og min derpaa grundede skriftlige Opfordring til ham, at opgive mig, naar han vilde begynde, fik jeg kun det skriftlige Svar, at han maatte afvente sin fuldkomne Helbredelse; han besøgte derpaa de russiske Fregatter i en Søetour paa en Seilbaad, men Skolen saae ham ikke. Vel er jeg ikke Læge, men jeg maa dog oprigtig tilstaae, at jeg endnu aldrig har seet nogen Sygdom, som saa fuldkomment har havt Udseende af Sundhed, som denne.

Lykkeligviis traf det sig, at Adj. Westphals ældre, og tillige meget forstandige, Broder, en Candidat i Theologien, kom ned til ham i dette Tidsløb. Han, som boede hos ham, maa tydeligere, end jeg kunde, have indseet, at hvilken Sygdom der end var i Spillet med, vilde den vare i Aar, og at den bedst, ved en regelret Virksomhed, vilde hæves. Han opmuntrede ham derfor ideligen til atter at begynde sine Skoletimer, men il dolce far niente havde aldeles bemægtiget sig Adjuncten. De bleve endeligen enige om — da et saadant Forhold til Skolen dog ikke kunde fortsættes — at Adjunct Westphal skulde

indgive sin Ansøgning om Entledigelse, hvilket han allerede den 30te Julii d. A., skjøndt under en besynderlig Benævnelse, havde gjort. —

Resultatet blev det for Westphal nedslående, at han (9. Sept.) entledigedes med en Godtgørelse af 200 Rd. Sedler en Gang for alle, en Almisse, hvorved han kunde friste Livet et Par Måneder.

Westphal forlod snart Byen. Han genvandt, så vidt vides, aldrig sin Arbejdskraft og døde få År derefter 1831, kun 42 År gammel, Ole Lund mener at huske — som sindssyg.

Vi skal afslutte dette Afsnit med et Par Bemærkninger om Meislings Forhold til Lærerne og en Lærers Udtalelser om ham:

„*Meisling* var for slem mod den gamle Mand (Snitkjær); han havde i sin Skolegang ikke lært Fransk, forstod slet ikke at udtale Ordene, for at han nu skulde blive til Nar, lod Meisling ham dictere de franske Oversættelser i de to øverste Klasser, medens han selv, Fruen og Børnene stode uden for og morede sig over Løjerne derinde, naar gamle Snitkjær nok saa komisk udtalte Ordene og selv loe over „de besynderlige Benævnelser“. (H. C. Andersen i L. S. 95.)

„Naar en ny Adjunkt ansattes, listede han omkring paa Gangene og lyttede udenfor Dørene til de forskjellige Klasser. — — Han gik ofte ind i Klassen og forblev der, til Læreren kom, og var dette meget sent, undlod han ikke, selv i Disciplenes Paahør, at give ham en alvorlig Irettesættelse.“ (Ole Lund. S. 102.)

„*Meisling* er i disse Dage i Kjøbenhavn. Da det er muligt, at Du seer ham i Studenterforeningen eller et andet Sted, vilde Du meget forbinde mig, om Du vilde have den Godhed at brække hans Hals.“ (C. A. Thortsen til P. W. Jacobsen. 30. Jan. 1830.)

„Skjebnen har atter været mig gram! I 14 Dage havde jeg reent undgaaet Synet af *Meisling*, tildeels ved den heldige Omstændighed, at han havde lidt Koldfeber. Men da jeg i Forgaars Aftes stod i Skolegaarden og snakkede med Olsen, vraltede han nok saa venligt ud til os, bød os skidne Kirsebær og endte med at bede mig blive hos ham om Aftenen. Jeg indvilligede, da jeg i Overraskelsen ingen Undskyldning kunde finde paa. Men Ulykken var større, end jeg havde troet. Der var nemlig et glimrende Selskab af hans sædvanlige Dra-

banter, til hvilke jeg passede som det 5te Hjul til en Vogn, og Fornøielsen bestod i Mad og Drikke, Sang, Citharspil og Claveerspil, Dands, Hujen, Skrigen, Trampen, Hazardspil om Enestekillinger, Tampen brænder og lignende Nydelser, der, med Undtagelse af Maden og Drikken, ere mig i den høieste Grad en virkelig Plage, hvoraf jeg næsten kan blive syg, især naar det varer fra Kl. 6 om Aftenen til Kl. 3 om Morgenen. Jeg hader ham dobbelt efter denne Høflighedsbevisning." (Sm. til sm. 19. Aug. 1832. *C. A. Thortsen*: Efterl. Smaaskr. S. 28.)

FORHOLD TIL BØRNENE, FORÆLDRENE OG BYEN

Allerede i Slagelse var Meisling utilfreds med sine Omgivelser, som det fremgår af hans Ansøgning om Rektoratet i Helsingør (4. Sept. 1825):

Efter at jeg i et Tidsrum af tre Aar har opholdt mig her i Slagelse, og i den Tid stræbt efter Evne at gavne Byens lærde Skole ved at overholde Orden og Disciplin, samt især ved at opvække hos Eleverne den temmelig indslumrede Følelse for Kappelyst, Flid og videnskabelig Stræben, maa jeg dog, ved at kaste et Blik over de lange tre Aar, ikke fordølge, at, om end mine svage Bestræbelser stundom bare Frugt, der dog meget mødte, som ned slog, var mangt et Forhold, som ikke var mig glædeligt, og at mit Ophold i denne Bye kun ved en næsten forceret Flid, som udfyldte *enhver* ledig Time, kunde blive taaleligt. Den fjerne Skilsmisse fra min nærmeste Slægt, fra litteraire Venner, Forbindelser og Hjælpkilder har ofte faldet mig saa saare tung, at jeg, ikke uden dyb Følelse af Savn, seer mig om efter et Opholdssted, der, om ikke Hovedstaden selv, dog fjernede mig mindre fra et Sted, som jeg vel egentligen aldrig burde forladt.

Det indtrufne Tilfælde, at min Ungdomslærer* Professor og Rector i Helsingør, J. B. Müller er død, kunde derfor ikke andet end vække Ønsket om, at mit Ophold maatte være der, hvor jeg som Adjunct har tilbragt 4 Aar, og hvor den nærmere Beliggenhed vil lette mig mangen litterair Forbindelse, og aabne mig mangen Hjælpkilde under

* fra Borgerdydskolen i København.

fortsatte Studeringer, som denne, dobbelt fjernede og for mig altid fremmede, Bye vanskelig vil kunne skaffe mig. Jeg er nu engang bleven landflygtig, men herude er det dog for slemt, og jeg haaber, at min trolige Stræben efter at opfylde paa det punctligste min Pligt, selv der, hvor jeg personligen ikke fandt mig vel, vil undskylde det Ønske, som jeg her — — underdanigst frembærer, at maatte ansees værdig til at træde i den Mands Sted, som i fordums Dage har været min og saa Manges uforglemmelige Lærer.

Men Forholdene blev ikke bedre i Helsingør.

Man mærker lige fra Begyndelsen stærk Uvilje hos Meisling mod de ikke-studerende ved Skolen. Det er tydeligt, at han ofte hellere ser deres Hæl end deres Tå. Der er allerede i de første År en så kraftig Irritation hos ham mod de Børn, der foretrækker det praktiske Liv, at den endog finder Vej til hans „Underdanigste Forslag til Stipendiernes Fordeling“ (5. Oktober 1829):

— — Stipendiaterne blive altsaa de Samme, som forrige Aar, med Undtagelse af Nø 4 og 5, Rubriken D. Disse tvende ere ansatte ved Handelen, eller, rettere sagt, ved Skibsclarering*, og denne Metier, som meget er i Tiltagende, har allerede berøvet Skolen adskillige gode Subjecter, og vil fremdeles gjøre det. Gevinsten er nemlig altfor øiensynlig, til at den ikke skulde falde de uerfarne Unge i Øinene, da den nye Stilling yder dem et ugenert Liv istedet for den stadige Skoletid, temmelig anseelig Løn paa Comptoiret og endelig de indbringende Procenter. Da en betydelig Deel af Forældrene ere i samme Levevei, finde sig vel deri, og ændse kun lidt det Videnskabelige, er det naturligt, at næsten ingen Hindringer lægges det unge Menneske i Veien, naar han heel uventet beslutter at forlade den litteraire Bane. Letsindighed i Characteren har gjort, at flere Præmianere løbe fra Bogen, for at kunne komme til at ombære Sundhedspasse og bestille Kjød og Grønsel for Capitainerne; thi Procenterne skaffe den unge Herre Midler til at leie sig Gig og tumle sig paa Fredensborg eller andre Stæder en lystig Eftermiddag eller Aften. Det er saaledes let begribeligt, at hvor den øieblikkelige Gevinst er saa sikker og betydelig, og hvor det Bøglige til enhver Tid har været over-

* „Skibsclarererne“ lagde Sundtolden ud for Skipperne og fik derigennem Skibsprovianteringen.

seet, der kan selv det velvilligen indrømmede Beneficium af frie Underviisning ikke afgive noget Baand enten paa Forældre eller Disciple, naar der aabnes Udsigt til, at anbringe de Unge paa hvilkenksomhelst Skibsclarerers Contoir. —

I den livlige Handelsby rørte der sig naturligt nok Ønsker om, at Byens Børn skulde få Lejlighed til at erhverve andre Kundskaber end de latinsk-græske, og der var derfor stærke Ønsker om en Realskole. 1828 blev disse til Virkelighed. Skolekommissionen tænkte først på at få denne knyttet til Latinskolen og spurgte Rektor Meisling om hans Mening desangående. Han svarede ret hånligt: om hans høje Foresatte, Universitets- og Skoledirektionen, havde forespurgt, skulde han have svaret udførligt, men så meget vilde han dog meddele Helsingør Skolekommission, at han „som en afgjort Fjende af Alt, hvad der i Livet som i Kulturen ytrer sig amphibieagtigt paa den bestemteste og mest utvetydige Maade“ vilde fraråde „slig Amalgamation“.

Det skulde blive ham en dyr Afvisning. Kravet i Helsingør var nemlig ikke blot lokalt, men det var *Tidens*. I denne Liberalismens Gennembrudstid forbereder Borgerstanden sig jo på at overtage en Del af Magten fra Kongen og hans Embedsmænd, og i Tråd med deres øvrige Ønsker falder det stærke Krav om borgerlige Realskoler. I Begyndelsen af 1836 rejste Algreen-Ussing det i Roskilde Stændersforsamling: „Skolen mangler! Skolen for Livet mangler! Skolen for de nyttige og brugbare Kundskaber mangler! Det er denne Røst, som vi ville lade udgaae til Landets Fader.“ Forslaget støttedes bl. a. af Helsingørs Borgmester *Steenberg*.

Ønsket fandt Gehør på højeste Sted. Men nødvendigt for at skaffe Midler til de nye Skoler var det at nedlægge nogle af de gamle Latinskoler, mente man, og Tanken samlede sig da om *Helsingør*, *Nakskov* og *Nyborg*.

Således foranlediget forespurgte Skoledirektionen Helsingør Skoles Forstanderskab om dens Mening om Skolens Nedlæggelse (Sommeren 1837).

Meisling gav følgende udførlige og åbenhjertige Svar, der skulde blive hans *pædagogiske Testamente*.

Opfordret som Medlem af Forstanderskabet, til at yttre min Mening angaaende det opkastede Spørgsmaal, hvorvidt Helsingørs

lærde Skole bør nedlægges, bør jeg, ifølge min Stilling, betragte Sagen fra den pædagogisk-videnskabelige Side. Tredive Aars Erfaring bør have sat mig istand til, i denne Henseende at have nogen Mening, eftersom jeg, som Adjunct og Overlærer, har i elleve Aar havt med *kjøbenhavnske* Elever at gjøre; i fire Aar, som Rector i Slagelse, undervist Indvaanernes Børn i en *Landstad*, og endelig, som Adjunct og Rector i 16 Aar, lært Skoleungdommen at kjende i *Søestaden Helsingør*.

Hvad den i Hovedstaden fødte Elev har, ved daglig Færdsel, Omgivelser og Tilstande, der paatrænge sig selv, faaet, saa at sige paa Vuggen, et hurtigere Blik, mere livelig Evne til at opfatte og combinere, ja vel endog brillere i det Videnskabelige, findes kun i svage Glimt i de tvende sidstanførte Stæder. Derimod havde den stadige Opmærksomhed paa Lærernes Foredrag, og den jævne Flid, der ikke falder stærkt i Øinene, men hvis langsomt modnende Frugter aldrig udeblive, deres Sæde i Landstaden. Udmærkede Candidater afsendes næsten aldrig; men Fleerheden udgjorde en Stamme af brugbare Ynglinger med solide Kundskaber, som, vante til et eensformig, indskrænket Liv, uforstyrrede i deres tidligere Aar ved Adspredelser eller ubetimelige Nydelser, gik Skole- og Universitetsaarene jævnt igjennem, bleve sjelden akademiske lumina, men tabte sig heller ikke „spurlos und verschollen“.

Anderledes i Helsingør. Vel findes der hos denne Byes Ungdom en langt større Livelighed end i hiin omtalte Landstad, en naturlig Følge af den Afvexling, øieblikkelige Tummel og de Scener, som mange fremmede Menneskers daglige Landing frembringe; men det er ikke den velorganiserede Discipels aandige Livelighed, som, bevæget af Interesse for Sagen, lytter med Opmærksomhed til Lærernes Foredrag, arbejder rolig og stadig, føler Agtelse for det Mentale, samt optager i sig og gjenføder det Givne. Nej! denne apparente Livelighed er heel uægte; det er en ustadig Flagren, Vildskab og en tom Higen efter at more sig, og paa de forskjelligste Maader fordrive Tiden. Landstadselovens jævne Flid og godmodige Stræben efter at gjøre sin Dont paa bedste Maade og efter bedste Evne, vederlægges her ved en vims Ustadighed, som i enkelte faa Mellemrum griber rask fat, men løier desto mere, efter slige, ved Lærernes strængere

Midler eller ved Disciplenes egen Lune, fremkunstlede tours de force. Maanedens første $\frac{2}{3}$ gaar hen uden Opmærksomhed paa Skolen, uden anvendt Flid hjemme; og først i den sidste tredie Deel, naar Characterdagen nærmer sig, vækkes Fleerheden til en øieblikkelig, hensigtsløs Gjennemjagen af det Læste.

Som de enkelte Maaneder, saaledes Quartaler, saaledes hele Aar, og kun paa denne Maade kan man tilbørligen fatte en helsingøersk Rectors ubehagelige Stilling, naar Dimissionstiden nærmer sig. Medens nemlig i andre Byer jevn Flid i 7 Aar maa give et *sikkert* Resultat med Hensyn paa en Discipels Modenhed til Academiet, spiller denne som oftest et høist ubehageligt Lotteriespil, da Fundamenterne og de derpaa byggede Kundskaber temmelig sielden ere modtagne af Eleverne med den Soliditet og i den Heelhed, at man derpaa kan med nogen Sikkerhed bygge. Saaledes dimitteres iaar to Disciple, begge i en Alder af fulde 19 Aar. Den høie Alder og den Omstændighed, at de, liig mange Varesorter, ikke blive af bedre, men vel af ringere Qualitet ved at gjemmes, gjør, at jeg bon gré, mal gré maa dimittere dem, uagtet de kun ere til omtrent haud. ill. Beholde dem længere, selv om de kunde derved blive bedre, vilde afstedkomme, som jeg før har oplevet, stærke Mishagsyttringer; thi ogsaa dette forstaaer en Helsingører sig bedre paa at bedømme, end en gammel Skolemand. Man gaaer ganske arithmetisk tilværks. Syv Aars Læretid giver Adgang til Kjøbmandsexamen, samt derved erhvervet Ret til at holde Boutik; syv Aars Besøg i den Bygning, man kalder den lærde Skole, qualificerer *altsaa* til ubetinget at kunne dimitteres c : ansees moden til at følge Høiskolelærernes Foredrag.

Just af denne Mangel paa Heelhed i Kundskaber, just af denne uvidenskabelige Retning kan man forklare sig det Særsyn, der maa ansees som Hovedgrunden til den Ulyst til at anbringe Børn til Studeringerne hos Indvaanerne, nemlig det uheldige Resultat af helsingøerske Studerendes akademiske Liv. Jeg har i henved 12 Aar været Rector her i Byen. Ved Hjælp af duelige Medlærere, ved uafsladelig Omhue fra min Side (for ikke at omtale Held og flere Candidates medfødte Examensdristighed) have af 33 dimitterede Candidates 23 faaet Laudab. til artium. Men hvilket sørgeligt Resultat faaer man derimod ud, naar man betragter deres akademiske Van-

dring! I dette lange Tidsrum af næsten 12 Aar have kun 8 faaet Attestats, og af disse 8 ikkun 3 med Laud., isandhed et ringe Udbytte af en kostbar Indretning; i 12 Aar 35 dimissi (dette Aars tvende iberegnete) og af disse i samme Tidsrum blot 3 Laudabilister til Embedsexamen.

Tingen er nemlig den, at i de academiske Aar vaagner den gamle Adam fra de tidligere Aar, som ved Lærernes Aarvaagenhed og streng Skoledisciplin var blevet compressus, men ikke ganske depressus. Den uvidenskabelige Retning og Mangelen paa litterair Ambition, der tages med fra Hjemmet, kommer atter tillive i den store Bye; Lysten til at nyde og være med, der kuedes i Skoletiden ved Tugt og Ave, og som holdtes i Skranker mere ved Skolens, end Forældrenes, vaagne Øie, bryder nu frem i sin hele Styrke. Billarder, Restaurateurer og Kipper komme nu tilsyne som Skjær, hvorpaa Mangfoldige strande, og kun det Sørgelige i at udpege unge Menneskers Fald, hindrer mig fra at nævne af de 33 et uforholdsmæssigt Antal af Saa-danne, som ere tabte, ikke for Videnskaberne — thi for dem havde de aldrig Sands — men for Stat, Familie og dem selv.

Er det nu sandt, at vestigia terrent, da veed jeg virkelig intet, der mere kan bortskræmme Forældre — især arithmetiske Forældre, der beregne Dannelsens Værdie efter den hurtige og contante Fordeel — fra at sætte deres Børn i vort lærde Institut, ved at see i næsten 12 Aar ikkun 3 med bedste Character 5: med Udsigt til en sikker Fremtid, medens de paa samme Tid med egne Øine see ikke Faae, der efter 7 a 8 Aars kostbart Ophold i Hovedstaden retournere som aldeles ubrugelige Mennesker, rene Modsætninger til mens sana in corpore sano.

„Men hvoraf opstaaer,“ vil man spørge, „denne de helsingørske Studerendes særdeles maadelige Qualitet?“ Først og fremmest af den Omstændighed (som i dette Tilfælde, hvor Talen er om Skolens to be or not to be, nøie maa bemærkes) at det sjelden er *bedre Folk*, som i det sidste Decennium have benyttet Skolen for deres Børn. Uagtet Byen er temmelig forsynet med velhavende Kjøbmænd og Embedsmænd, bestaaer Fleerheden af de Skolesøgende i Børn af den ringere, mere fattige og mindre dannede Middelstand og Borgere. Dette blev paa de sidste Aar saa gjængse, at jeg, ved en nye Di-

scipels Indmeldelse, vidste forud, at paa det første Spørgsmaal: „Kan jeg faa min Søn i denne Skole?“ fik [jeg] uden videre det andet: „Kan han ikke nok faae frie Underviisning? Godt og vel, om man ikke straks forlangte Stipendier, som Haandpenge. De rige og dannede Mænd bestaaer herved for en Deel af Udlændinge; ligesom de nu selv have fundet deres Lykke uden for Hjemmet, formene de ogsaa, at det Samme gjælder om deres Børns Underviisning, og til Udlændinge maa man herved regne Indfødte, der plages af den foragtelige men saare hyppige, Orm, at ansee sig og Sine for „foreigners“. En her i Byen født ung Pige har jeg selv hørt forestilles med de Ord: „voici une jeune Anglaise!“ En saadan, i Helsingøer født Engellænder har jeg hørt besvare det Spørgsmaal, om de Skibe, han nu saae i sin Kikert, vare engelske, med et: no Sir! they are *foreigners* — de vare nemlig *Danske*. Paa denne Maade kan man begribe, hvorledes anseete Familier (de reent engelske vil jeg ikke tale om) — — alt i mange Aar oversaa det videnskabelige Institut, som eksisterede i deres egen Bye, for at tye med deres Sønner til Sorøe (som laae en halv Snees Mile borte, hvorved jo altid Noget var vundet!), Hamburg, Leipzig og Dresden, for ikke at tale om enhver true born engelsk Familie, der naturligviis raaber: „*Eton* for ever.“

Men denne Omstændighed var isandhed ikke et blot pecuniært Tab for Skolen, men havde en mere indgribende Virkning, thi den mistede derved en Ingrediens, som vilde have været af Vigtighed. Den ædlere Tact, som man maa formode, vilde have meddelt sig over det Hele fra deslige bedre opdragne Disciple, udeblev ganske, og, med Undtagelse af nogle enkelte Disciple, kom de Skolebesøgendes Antal til at bestaae af meget uslebne, for det Bedre kun lidet modtagelige Elever, hos hvem den hjemlige Dannelse var sjelden at spore.

De helsingørske Studerendes maadelige Qualitet opstaaer fremsdeles af en anden Grund, som er ganske speciel for Byen, og oprinder af dens indre Organisation. Flerheden lever, som bekjendt, af Skibsclarering og de dermed forbundne Forretninger, en Art Levevei, der ikke tillader Vedkommende at have det nødvendige, idetmindste ikke stadige Indseende med deres Sønners Huusflid og sædelige Væsen. Faderen, som fra Morgen til Aften, skjøndt i uvisse Timer, har sine presserende Forretninger fra Søn, troer at have opfyldt sin Pligt

mod Søn og Skole, naar han holder ham til besøge denne i de lovbestemte Timer. Om Sønnen derimod umiddelbart efter disse morer sig med at kjøre, seile, drive eller lege; om han med stadig Huusflid besøger sine Lectier og Udarbejdelser hjemme, derom er ikke Talen, ja jeg har endog af Erfaring lært, at Forældre hernede blive stødte, naar Rector vil have lidt Indseende med den Maade, hvorpaa Disciplene tilbringe Tiden uden for Skolen. „Rector har ikke med Eleverne at gjøre uden for Skolen“ fik jeg af Flere at vide, da jeg for nogle Aar siden vilde paatale en uforskammet Exces, som mod en Haandværksdreng var paa offentlig Gade begaaet af en Tertianer.

Men ligesom Huusfliden er saare ringe, for ei at sige aldeles ingen, saaledes er den Dannelse og de Forkundskaber, Eleverne medbringe fra Hjemmet, i Gjennemsnit taget, i en mærkelig Grad ubetydelige, og de Bidrag, som Skolemanden erholder ved en fortrinlig Medvirkning fra Hjemmet, erholdes ikke her. Byens ulitteraire, for ei at sige anti-litteraire, Aand er noksom bekjendt, og naar man hører af tilsyneladende dannede Mænd om „smukke *Lafontaine*, som springe ved Toldkammeret“ „om *japansk* Skræk, som de har faaet“ o. s. v., da begribes let, at ved slige Hjemstavnsconversationser er der for de Unge kun lidet at vinde. Læsning af gode Forfattere i Modersmaalet samt et correct Sprog i det daglige Liv mangler man hernede i en forbauende Grad; man har ikke Tid til at beskjeftige sig med de første, og idelig Omgang med Mennesker af forskjelligartede Nationer bringer Modersmaalet baade i Miscredit og i Forfald, og saaledes savnes her som oftest den præliminaire Bearbejdelse af den Unges Aand, som for den lærde Skoles Lærer letter Arbejdet i en meget betydelig Grad. Selv i Skolens øverste Classer findes Mange, for hvem den danske Litteratur, end sige den franske og tydskes Mønsterforfattere ere ganske ubekjendte, uden forsaavidt Fragmenter findes i deres Læsebøger, en Mangel, som afspeiler sig i den Aandsfattigdom, der i Udarbejdelser viser sig med Hensyn paa Ideer, samt i den trivielle og feilfulde Indklædning, hvori disse affattes.

At denne Hindring for den intellectuelle Uddannelse er beklagelig, er vist; men mere sørgeligt, og ikke uden Indvirkning i det paafølgende Universitets Liv, er det, at den helsingørske Elev faaer, ifølge Byens Indretning og Livskilde, saadanne Exempler paa Udskeielser at see, og det allerede i de tidlige Aar, som Elever i Hovedstaden eller

i den tarvelige Landstad enten slet ikke faae at see, eller idetmindste ikke i saadan Nærhed og Nøgenhed. Offentlige Udskeielser ere ikke sjeldne, og, i slige Tilfælde er det forbausende, hvor lidt Ældre betænke Juvenals gyldne Regel: „Maxima debetur pueris reverentia.“ Dersom jeg ikke havde besluttet at undgaae enhver trættende og til Personlighed grændsende Detail, kunde jeg isaahenseende anføre Exempler, der vilde bedrøve og oprøre.

Man vil nu spørge: „er denne Skolens uheldige Stilling og Tilstand en Crisis, som er overgaaende, bevirket ved uventet indtrufne Omstændigheder, eller er det noget blivende, som maa antages at ligge i Sagernes egen Natur, og som ikke kan borttryddes?“ Jeg svarer: det er en permanent Kræftsygge, som endog er i Tiltagende. I de to første Aar (1826, 27) jeg ansattes, som Rector her i Byen, udgjorde Discipelantallet 61. Da var nemlig alting nyt, og, efter Byens Anskuelser, derfor godt; men det Nye tabte Interessen, og, uagtet Lærerspersonalet i de sidste 7 Aar har været særdeles godt, sank Elevernes Antal Aar for Aar, indtil det nu staa paa 24. Men selv dette lave Antal kan ikke holde sig. To gaar af dette Antal til Akademiet med Udgangen af Septbr. Maaned. 5 ere udmeldte til privat Underviisning og Dimission, deriblandt *Skoleforstanderens, Slotspræst Fischers Søn*. Saaledes er Resten 17, hvoraf 2, som bestemt til Landvæsen, ikke forblive længe i Skolen, og 1 er af saadan mental Beskaffenhed, formedelst en Sygdom i hans tidlige Barndom, at han aldeles ikke er brugelig til Noget, hvortil behøves Tænkning. Af nye Disciple ventes ingen fra Schows Skole, en Forberedelsesindretning, som fra nogle og tredive Elever er sjunken til 8, ligesom jeg heller ikke fra andre Sider tør vente nogen Recrutering. Vi ville saaledes komme til at begynde det nye Skoleaar med i det høieste 17 Disciple, fordelte i 4 Classer, et Antal som let kan reduceres endog til 14. Kommer nu Forberedelsen til Efteraarsconfirmationen, Sygdomstilfælde og Fraværelse paa Grund af hyppige Familiefester, vil jeg ikke indestaa for, at vi ikke i næste Skoleaar ville flere Gange komme til at suspendere Underviisningen paa længere eller kortere Tid.

Men hvo, uden den, som ikke kjender Helsingøer, vil undre sig derover? Jeg vil ikke engang anføre, at Talen om Realskoler, tildeels byggede paa sjunkne Latinskoler, er gaaet ud fra Helsingøer, og, deels

af denne Grund, forfægtes som en Partisag, deels fordi der er meget, som taler for denne Forandring her i Byen, da den til Øiensynlighed understøttes af Byens egen Organisation og dens Livsprincip. Ud bredt Skibsclarering og Providering af Skibe kræve i de talrige Con- toirer en stærk Besætning af ueensartede Betjente, ligefra den han- delskyndige og sprogerfarne Bogholder og Commis ned til Løbedren- gen og Brokaperen, som ogsaa maa have nogen Sprogroutine. Da disse tilhobe, hver i sit Slags, ere Folk, som ere vigtige for Handels- huset, og som ikke maa skifte fortidt, for ikke at trække Skippere bort med sig fra Principalen, gageres de godt, saa at den unge Dreng paa 15 Aar salareres med 50 a 100 Rdlr. aarlig, der efterhaanden stige til en betydelig Høide.

Og isandhed, i disse Tider, hvor Forældre arbeide mere end nogen- sinde paa at bringe deres Sønner i en Vei, paa Grund af de Veisøgen- des forøgede Antal og Veienes indskrænkede Mængde, behøver man just ikke at være nogen nye Hercules paa Skilleveien, for, som Fader og Søn i en Bye, hvor Regnekunsten holdes i Agt og Ære, at være noget forlegen ved quel chemin à prendre. *Paa den ene Side* ligger Musabjerget, vanskeligt at bestige, og efter de Herlevendes Anskuel- ser, uden synderlig gode Udsigter, om man ogsaa vinder derop. Veien, finde de, er lang og trang, og begynder først med den kostbare Ud- gift at skaffe sig Bøger, en Grue for de fleste helsingørske Indvaanere, i den Grad, at det er en Sandhed, som Lærerne kunne bevidne, at jeg flere Gange har maattet bede mine Colleger om, ikke at ombytte den ringere Læse- eller Lære-Bog med en bedre, for ikke at vække Publi- kums Misnøie, ja en nu afdød Mand, paa idetmindste 200,000 Rdlr., vilde tage sine Sønner ud, fordi de, ved at rykke op i anden Classe, skulde anskaffe sig Nissens Grammatik og Gedikes græske Læsebog. „Jeg er selv kommen godt igjennem Verden, tilføiede han, uden at have lært Græsk“ og megen Overtalelse var fornøden for at faae ham til at afstaae fra sin Haardhed. Udgifterne fortsættes indtil Dimis- sionen, og hvorledes Udsigterne have været i de sidste 12 Aar for helsingørske Forældre, der have havt Sønner ved Universitetet, have vi i det Foregaaende seet.

Paa den anden Side derimod vinke Fordele, og reent contante Indtægter. Den unge Dreng lærer at skrive, regne, og lidt tydsk,

fransk, især engelsk, ingenlunde grammatikalsk (thi det forlanger Skipperen ikke) men brav flydende. Er han confirmeret, anbringes han strax paa et Contoir, og stiger i faa Aar til en betydelig Gage. I denne Stilling finde begge Parter sig vel; Forældrene, ved at see deres Børn gaae saa hurtigt fra Haanden, og selv fortjene deres rigelige Udkomme; Ynglingen, ved at finde sig tidligt i en Stilling, der ihenseende til Livets Nydelse, gjør dem til sande gentlemen. De spise, især drikke, kjøre, ride, som Herrer, og føre som oftest et Liv, der tilsyneladende er saa lokkende, at ofte mine meest adstadige Elever have faaet Fluor i Hovedet derover, og ere blevne fristede til at gaae hen, og gjøre ligesaa.

Her har man Grunde nok, til at Musernes Forgaard staaer øde og tom i denne Bye, medens Mercurs Tempel har et rigeligt Besøg. Med reen Samvittighed og klar Overbeviisning vil jeg derfor kunne bevidne, at Helsingør til ingen Tid, men allermindst i vore Dage, er et passeligt Sted for en Latinskole, der, under ingen, nok saa brav, Rector, understøttet af nok saa duelige Lærere, vil have varig Bestand. Uagtet alt Subjectivt her bør være fjernet, føler jeg dog dybt, at tiltagende Nervesvaghed har været Frugten af mine sidste 12 bittere Aar hernede, og at en stor Deel af min Sindsroe og Tilfredshed ligger jordet i Helsingør.

Helsingør d. 21de Juni 1837.

S. Meisling.

Angaaende Skolens Capitaler o. s. v. tør jeg, som er blottet for juridiske Kundskaber, intet tale. Kun saa meget synes mig fornuftigviis indlysende, at, naar den Indretning, hvortil de ere givne, bliver aldeles ubenyttet og derved hensigtsløs, disse da maa med frelst Samvittighed kunne anvendes til Gavn for en anden Indretning, hvor Stedets Beliggenhed, større Sands for Videnskabelighed, mere udbredt Stræben efter at anbringe Børn til Studeringer, gjøre det høist sandsynligt, at bemeldte Fonds ville stifte Nytte.

Helsingør d. 27de Juni 1837.

S. Meisling.

Den Fare, der truede Helsingør lærde Skole, var naturligvis ikke ubekendt i Byen, ej heller, at Skolens Fjender havde en værdifuld Støtte i dens Rector. Derfor rustede den lærde Skoles Venner sig nu til en Modaktion:

28. August 1837 indsendte 73 af Byens mest agtede Borgere (deraf 24 Handelsmænd og 10 Håndværkere) en Petition til Directionen, hvor de androg om, at Skolen måtte fortsætte. Helsingør, anførte de, var Landets næststørste Købstad og Intelligensen, der vilde støtte Skolen, særlig stor. Når Skolen dog var gået så stærkt tilbage, var det ikke svært at finde Hovedårsagen:

„Vi bør i et Anliggende, hvor det er Pligt at udtale sig med Fri- modighed, ikke fordølge, at Hovedårsagen til Skolens nuværende Tilstand efter vor Overbeviisning ligger hos dens Bestyrer, i Rec- toreus Mangel paa at forene med sin erkjendte litteraire Dygtighed pædagogisk Omhue og Sindighed, i de personlig spændte Forhold, hvori han oftere har staaet med Skolens øvrige Lærere og i den af alt dette opstaaede ugunstige Tone i hele Skolen, der ei kunde andet, end indvirke skadeligt paa den Tillid og Agtelse, dens Bestyrer bør nyde hos den dannede Deel af Byens Indvaanere, og paa disses Tilbøielig- hed til at lade deres Børn frekventere en Skole, som absolut maatte sygne under saa mislige Vilkaar for dens Virksomhed.“

At Byens Indvaanere har Sans for at give deres Børn en højere Dannelse, ser man i den Omstændighed, at flere har sendt deres Søn- ner til Sorø, at der i Byen findes en Privatskole hvor der betales 10 Rbd. månedlig, og at flere Forældre har taget deres Sønner ud af Skolen for at læse i København, trods den store Udgift og moralske Risiko, der dermed er forenet. Sådanne vil, under forandrede Vil- kår, vende tilbage. Skolen vil, særlig når den også frekventeres af ustuderende, atter kunne vokse og blomstre. Men en nødvendig Be- tingelse herfor er det, at

„vor Skole bestyres af en Mand, hvem dens Flor og Fremgang al- vorligen ligger paa Hjertet, der forstaaer at vinde ikke mindre sine Medarbejderes Agtelse og sine Disciples Kjærlighed end Forældrenes Tillid.“

Meddelelsen om denne Petition bragte Meislings Blod sådan i Kog, at han sendte Direktionen følgende Brev (14. Sept. 1837):

At Helsingørs Indvaanere vilde i en Petition andrage paa, at den lærde Skole maatte vedblive, var Noget jeg kunde vente, og tillige hørte omtale. Dog kunde hverken jeg, eller Nogen af mine Venner

og Bekjendtere, faae den til Eftersyn, saasom den temmelig skjult bares omkring af et Par Enkelte af Honoratiores, f. Ex. Byens Politimester, til visse Udvalgte, ja endog til indfødte Englændere, som aldrig har havt Børn i Skolen, og som maaskee neppe ahne en lærd Skoles Tilværelse i Byen. Paa enkelte sporadiske Yttringer nær, var jeg aldeles uvidende om Petitionens videre Indhold, idetmindste drømte jeg ikke om, at den skulde være mig nærgaaende. Umiddelbart efter dens Indsendelse, læstes et Inserat i Helsingør Avis Nr. 106, som jeg ikke tog videre Notice af, eftersom intet fandtes deri, der egentlig kunde krænke mig, naar jeg undtager den evige Gjentakelse af Forfatteren Proc. Jacobi, Overlærer Olsens Ven, „at siden Olsens og Thortsens Bortgang duede Skolen intet“,* som om vi øvrige bleve ringere i Værd, fordi hine forlode den.

Det samme var Tilfældet med det paafølg. Nr. 107, hvoraf jeg erfarede, at Underskrifterne vare faldne saa tarveligt ud, at af 7400 Indvaanere kun 73, og yderst faa af Embedsstanden, havde tegnet sig, blandt hvilke „en stor Deel aldrig har havt Børn i Skolen.“

Derimod maatte jeg blive anderledes stemt ved det paafølgende Nr. 108; thi, uagtet jeg ikke kunde andet, end være fornøiet med den ædle Maade, hvorpaa en, mig næsten aldeles fremmed, Mand udsatte sig for et formaaende Parties Vrede, ved at skildre mig som en Skolebestyrer, „der fortjente hans og Fleres Tak“ og ved at fremstille aabenbart den hele Fremgangsmaade, som det, den virkelig var, „en Sammensværgelse med Over- og Under-Afdelinger, af hvilke Disse figurere, medens Hine regjere,“ „hvor Vedkommende skrive under, fordi de ikke kunne sige Nei“** — saa erfarede jeg nu deraf, og ene deraf, (thi man gik ikke engang saa ærligt tilværks at meddele mig en Afskrift deraf) at man tillod sig at *fremføre Anker mod min Em-*

* F. C. Olsen og C. A. Thortsen var $\frac{10}{8}$ 1837 og $\frac{11}{3}$ 1837 blevet Overlærere ved Metropolitanskolen og Roskilde Katedralskole.

** Artiklen var skrevet af Skibsclarerer K. Gad, Forfatteren til Hvor skal jeg sætte min Søn i Skole? 1833, en velskrevet Piece, der fik en ikke ringe Betydning for den danske Realskole. Når denne Realskolens ivrige Forløper således roser Meisling, tør man nok, uden at være simpel, i nogen Grad tillægge det taktiske Grunde.

bedsførelse, og tillige, saavidt det lader, baserede Skolens Aftagende tildeels paa disse.

Det er førstegang i 30 Aar, at jeg har seet offentlig Anke over min Embedsførelse. Denne er nu fremsat paa en saa listig, bagom gaaende Maade, at jeg anseer det for min ubetingede Pligt at forsvare mig. Alene paa denne Grund, som Directionens Medlemmer *maa* billige, tillader jeg mig underdanigst at udbede mig Afskriften af Petitionen og dens Underskrifter, eller idetmindste af de Ankeposter, som deri ere opstillede mod mig.

At dette er nødvendigt, vil den høie Directions Medlemmer see af følgende Avertissement, som vil læses imorgen (Fredag den 15de Septbr.) i Helsingørs Avis og samtidigt i Dagen og Kjøbenhavns-posten:

„Først af Hr. Kjøbmand K. Gads Inserat i Helsingørs Avis Nr. 108 har jeg erfaret, at de Mænd, som have underskrevet den, i samme Avis Nr. 106 omtalte Petition, have fremsat *Anker mod min Embedsførelse*. Jeg har, under Dags Dato, udbedt mig af den kgl. Direktion for Universitetet og de lærde Skoler en Afskrift af Petitionen og dens Underskrifter, for, efter at have gjort mig bekendt med dens Indhold, forsaavidt den angaaer mig, snarest muligt at anlægge Sag mod Vedkommende. —

Desværre kom det ikke til denne Skandaleproces, der vist havde bragt artige Ting frem, det blev ved Truselen. Da Meisling havde gennemlæst Petitionen, måtte han (i Helsingør Avis 6. Oktb. 37) erklære, at han måtte opgive den påtænkte Proces, da „Vedkommende have i deres Yttringer undgaaet Alt, hvad der kunde medføre juridisk Tiltale.“

Hvad der fjæles i Snø, kommer op i Tø. I et Hæfte af Academske Tidender Juli 1839 gengaves Direktionens Forestilling om Skolernes Nedlæggelse; heri de Argumenter, Meisling havde brugt i sin lange Skrivelse, og der stod med rene Ord, at det var hans.

Disse Argumenter gendreves så i Helsingør Avis 3. August 1839, og idet der polemiseredes mod Meislings Påstand, at de helsingørske Studenter skulde have en særlig krank Skæbne i deres akademiske Studier, sluttedes der:

Aarsag og Virkning staaer her i saadant Misforhold til hinanden,

at vi kun ved et beklageligt Mellemlid som det, at der i Skolen skulde *ovenfra* være indtrængt en uvidenskabelig Tone og en Aand, der lyder mere bizzarre Adspredelsers end en ædel Virksomheds Stemme, vilde kunne forklare os hine Resultater, dem man let henter paa Papiret fra afsides og konstige Kilder, medens man af saare indlysende Grunde er blind for dem, der ligger En meget nær og som ere de naturlige. — Det vilde ikke være vanskeligt yderligere at vise hine Paastandes Tomhed; men vi haabe ved det her Anførte at have nogenledes tilstrækkeligen godtgjort, at ikke Handelslivet har givet Helsingørs lærde Skole sit Banesaar. Med Flere ere vi derimod tilbøielige til at antage, at *en giftig Dæmon har langsomt, men dog med kjendelig Iver, beredet Skolen sin Undergang og reist sig et Minde i Byens Annaler, som Nutid og Eftertid langt fra ikke ville velsigne.*

Ingen opponerede mod disse Ord; det blev Byens Afskeds- og Takketale til Rektor Meisling. Stenkast.

KOMMENTAR — RESULTAT

At kommentere Akterne til Meisling i Pengesager er sikkert overflødig; de taler tydeligt nok. Derimod er det vist rigtigst at sige lidt om de to andre Affærer.

Angående Westphals Sygdom har Kreslæge Dr. med. *Axel Hansen* afgivet følgende Responsum: „Diagnosen Nervefeber var noget usikker, og i udtalte Tilfælde drejede det sig om det, vi nu kalder abdominal Tyfus, men Midlerne til at stille differential Diagnose var så usikre, at Tilstande, vi nu vilde kalde for akut Forvirring, meget vel undertiden kan være betegnet som Nervefeber, og helt sikre på, at en Delirium tremens med påfølgende Svækkelse ikke også har kunnet få Benævnelsen Nervefeber og Tyfus, kan man næppe være. Hvis Lunds Meddelelse er rigtig, at han, da han få Ar senere døde, var sindssyg, kan Westphals Optræden jo højst sandsynlig have forekommet Meisling, der ikke tidligere havde kendt ham, meget mistænkelig og upassende, hvorimod de, der havde været Venner med Westphal i hans gode Tid, naturligvis har set mere overbærende på ham.“

Men selv om det ikke er muligt at få Sygdomsbilledet klart frem, er det ikke så svært at dømme de to imellem.

Westphal, der havde været en af Skolens bærende Kræfter, var på det Tidspunkt, da Meisling kom til Helsingør, en Stakkell, nedbrudt af Drik og Sygdom og sikkert ikke til at bruge i en Skole, foreløbigt i hvert Fald. Dette havde han selv indset og indsendt sin Begæring om Suspension. I de 3 Uger ($\frac{29}{6}$ — $\frac{19}{6}$) han og Meisling havde gået ved Siden af hinanden på Skolen, var der sket Sammenstød efter Sammenstød, den burschikose Bohemenatur mod det barske Pligtmenneske. Nu veg Westphal, og intet vilde have været naturligere, end at Meisling havde taget en Vikar og set Tiden an; det havde også været det humaneste. I Stedet derfor sendte han — uopfordret — en Beretning ind til Direktionen, der, da der intet nævnes om Westphals gode Egenskaber, og på Grund af dens And og Tone, må siges at indeholde Sladder og Bagvaskelse, selv om der har været en vis Forbindelse mellem de enkelte Beskyldninger og Virkeligheden.

Men dette er ikke det værste. Da Meisling har fået sin Vilje fuldud og Westphal har søgt om fuldstændig Entledigelse, forfølger han ham stadig ved at sende et nyt Brev med Sladder for at minde om, at han slet ikke er syg. Den 12. Aug. havde han for åbent Tæppe skrevet det tilsyneladende så venlige og hjælpsomme Brev om den syge Westphal, og en Uge senere sendte han, bag Westphals og Schjærrings Ryg, Direktionen det ondsindede Brev (S. 116). Dette sidste er en ren og skær personlig Forfølgelse, den stærke over den svage (som over H. C. Andersen i nøjagtig samme Tid) og han udnytter sin Stilling ovenpå mere brutalt end den store Dreng, der har fået den lille under sig og tærsker løs.

Om Meislings Stilling til Skolens Nedlæggelse, hans „pædagogiske Testamente“ foreløbig kun følgende:

Da Meisling får Forespørgselen, var jo Skolen stærkt på Retur, og han benytter sig da af Lejligheden til at vælte Skylden over på andet Sted, for således at rense sig selv. Det er altså indirekte et Forsvar for ham selv. Men det bliver til en hård Anklage. Meisling åbenbarer sig deri ikke blot som fremmed overfor den nye Tid,

Flertallet af Børnene i hans Skole, Hjemmene og Byen, men hans Modvilje mod Tiden, Børnene, Hjemmene og Byen er så stærk, at den nærmer sig til Hædfuldhed. Hans Hånd er mod alle — og alles Hånd mod ham.

Aktor, H. C. Andersen, og Defensor, Ole Lund, havde talt. Vi gav så Ordet til Anklagede Meisling for om muligt på den Måde at få Klarhed, så der kunde gå Dom i Sagen. Jeg tror, vi nu er kommet så vidt. Dokumenterne er så udførlige, vigtige og skrevet under Ansvar, så de må veje tungt.

I Meislings egne Beretninger mærker vi *intet* til den venlige, inderst inde velmenende Meisling, som Ole Lund vil sige god for som den virkelige. Man tør derudfra hævde, at hans *Helhedsopfattelse* af Personen er helt gal (derfor kan naturligvis godt mangfoldige Enkeltheder være af Værdi). Han selv personlig har nydt megen Venlighed af Meisling, hvis Krav han, som den dygtige Dreng han var, havde let ved at honorere. At andre kunde have det hårdt, har han vel set. Men som det plejer at gå i slige Tilfælde, det er den Behandling, man selv får, der præger Sindet. Hans Skildring af Meisling er i udpræget Grad skrevet *cum studio*.

Sammenligner vi derimod H. C. Andersens Beretninger med, hvad Meisling selv åbenbarer, forbavses vi over Overensstemmelsen. *Alle* de dårlige Egenskaber, der skinner igennem hos H. C. Andersen, genfinder vi i Meisling-Akterne, og endda flere. Ja selv i Mit Livs Eventyr, hvor dog Omtalen er hårdest, er Indtrykket mindre fældende for Meisling end i dennes egne Indlæg.

Vi begyndte denne Afhandling med at fastslå som Endemål „at få opklaret, om H. C. Andersens Opfattelse af Skoledreng og Rektor og deres indbyrdes Forhold i det hele er at stole på, eller om Skeptikerne har Ret i deres Tvivl, så Synet på Begivenheder og Personer må revideres“ (S. 8).

Når Dommen i H. C. Andersen contra Ole Lund er faldet ud, som den er, er dermed også dette Spørgsmål løst:

Skeptikerne kan tie eller nøjes med at mumle lidt (finder jeg). H. C. Andersen kan vel huske fejl i Enkeltheder, men hans Helheds-

opfattelse af Meisling og Mellemværendet mellem ham og sig er overraskende pålidelig. Skal der rejses en Anke, bliver det snarest den, at han, om end han tilsyneladende ikke lægger Fingrene imellem, dog er for mildt dømmende. Meisling var i Virkeligheden *værre*, end den forfulgte Skoledreng skildrer ham. Man imponeres — både over Skildringens Pålidelighed og den Beherskelse i Udtrykkene, Andersen viser, når han omtaler sin Tyran.

Jeg siger, H. C. Andersen er *overraskende* pålidelig, idet denne Konstatering går imod de almindelige Erfaringer på dette Område (Skoledreng contra Skole), og fordi jeg selv begyndte dette Arbejde med den Mening, at der var sket Manden Uret, og at jeg vist burde søge at give Kollega Meisling Oprejsning. Men den kritiske Undersøgelse og de fremdragne så menneskelige Dokumenter har overbevist mig om, at Sandheden ligger til den anden Side.

Ud fra sit mangeårige Kendskab skrev *Edv. Collin*: „En smuk Side af Andersens Charakter var hans *Retfærdigheds-Følelse*; jeg har haft mange Beviser paa, hvorledes han bestræbte sig for at fjerne personlige Antipathier og danne sig en retfærdig Dom; ja jeg kan sige, han kæmpede derfor.“

Et smukt Udslag af denne Retfærdighedsfølelse er hans Fremstilling af Meisling. Intet Menneske i hele Andersens Liv havde været ham så hård og ond, og alligevel er der hos Andersen ikke Antydning af Had, ja endog så at sige intet direkte nedsættende Udtryk; han nøjes med at meddele *Realiteterne*, Rektorens Handlinger.

Nyt Materiale er nu fremdraget, og det gamle er blevet sigtet, så Tidspunktet er nu kommet, da vi kan forsøge at skildre *den virkelige Meisling*.

Først skal da nævnes hans Begejstring for de klassiske Sprog og den klassiske Litteratur, der havde fulgt ham lige fra hans Barndom, og som satte sine Spor såvel i hans Produktion som i hans Lærergerning, når han var bedst.

Af andre gode Sider i hans Væsen var der hans Sans for Naturen og Folkelivet, hans Barnlighed, charmerende Væsen og Munterhed, når han var i *det* Humør. Men denne Venlighed havde sin ret snævre Begrænsning: en Betingelse for den var, at man var eller søgte at være

af hans Slags. For ug-Drenge som Hundrup og Ole Lund var det let nok, de var indenfor visse Felter af hans Type: Overlærer Hundrup kunde endog senere føle sig hævet over hans Grammatik-Undervisning, og Herredsfoged Ole Lund holdt med Lethed en latinsk Tale og kunde hele det nye Testamente udenad på Græsk. Også for H. C. Andersen gik det i visse Perioder godt, når den lille Skoledreng i Ydmyghed bøjede sig for Tordenguden Simon Meisling. Men den mindste Småting, ja noget helt indbildt, kunde på et Øjeblik forvandle ham.

Dermed er vistnok sagt det gode, der kan siges om ham. —

Den Skoleleder, der skal have Udsigt til at skabe åndelige Værdier hos den Ungdom, der er betroet ham, må vel være i Besiddelse af følgende Egenskaber, eller så meget som muligt deraf: sympatisk Indstilling, Evne til at forstå, til smidigt og venligt at sætte sig ind i andres Tankegang, klog Tillidsfuldhed, der forudsætter det gode uden at lade sig narre, Evnen til at bære over, tilgive, og dog samtidig forfølge sit Mål, en vis Generøsitet, Tålmodighed, Evne til at bruge de små Midler til at lempe sig frem, roligt, ligevægtigt Sind.

Meisling var kemisk ren for alle disse Kvaliteter.

Af Leder-Evner havde Meisling kun sin stærke Vilje og Sans for Orden og Præcision. En sådan Vilje og Sans kan være et tveægget Sværd. Hos ham parrede Viljen sig med en Hidsighed, der var næsten ganske uden Hæmninger, og deraf opstod en Brutalitet af uhyggelig Art. Der fandtes ikke Overbærenhed over for de svagere (Westphal, H. C. Andersen), enhver Modsigelse eller Modsætning til ham skulde slås ned for Fode. Hvis han havde en Modstander, kunde han bruge Insinuationer og en så farvet Fremstilling, at den grænsede til Sladder og Bagvaskelse. Brutalitet og Hensynsløshed til det yderste.

Havde han set sig gal på en, kom det onde op i ham i en sådan Grad, at de værste Ord var ham de bedste. Han undså sig ikke for at hane Synderen, der ofte intet havde gjort, ved onde Bemærkninger om hans Udseende, åndelige Mangler, ja, da Krigen jo også førtes mod Hjemmene, ved nedsættende Bemærkninger om Faderen! Og da på Grund af hans Fantasi, Vid og lang Øvelse en lang Række drastiske Udtryk stod til hans Rådighed, fik han sine Råheder understreget ved Klassens Latter.

En Tyran-Type af hans Art var selvfølgelig omgivet af villige ser-

vile Hjælpere som den matematiske Lærer i Slagelse, der gav ham Rapport om alt, og de „Drabanter“ i Helsingør, der omtales i Thortsens Brev. Ved sit Sind måtte han ødelægge Samarbejdets And i Skolen, idet en Del af Lærerne blev kun lydige Redskaber, og andre med mere Rygrad, som Werliin og C. A. Thortsen, gennemgående de dygtige og selvstændige, måtte frastødes af hans And og Tone. En Fællesånd, *Skoleånden*, var under en Leder som Meisling umulig. Servilitet, Frygt, Misfornøjelse, Mistillid, måske Had, måtte præge Forholdet mellem Rektor og de forskellige Lærere.

Forholdene blev så meget værre, idet han ikke kunde lære af Erfaringer. Selvglæde er en af hans bærende Egenskaber. Samtidig med at han ved sin Fremgangsmåde er ved åndeligt at ruinere H. C. Andersen, skriver han til Collin ikke uden Stolthed og retfærdig Harm: „Medens jeg virkede med Omhu for hans Vel — —“ og gennem hele hans „pædagogiske Testamente“ læses mellem Linierne: Jeg har ingen Fejl. Skolen er i hans Rektortid blevet ruineret, men det skyldes Uforstand og Lavhed hos Hjemmene, ikke Antydning af Selvkritik.

Han er *stivnet* i Selvbehagelighed og Åndshovmod.

Det stivnede hos ham mærkes også i hans pædagogiske Virkemidler; af disse var der nemlig, når det ikke gik glat, kun eet: Strenghed, „Alvor, kun Alvor må i den Anledning forøges.“

Stiv var han endelig, som han stillede sig til Tidens Rørelser. Han kan ikke forstå, at der kunde findes anden Dannelse end den klassiske. Den lærde Skole, Embedsmandsskolen, bør forblive den eneste. I hvert Fald skal han have sig frabedt at beskæftige sig med noget så inferiørt som Dygtiggørelse til det praktiske Liv, *kun* mod Universitetet bør der stiles.

Hvad hans øvrige Forhold angår, er der allerede talt nok om hans „fabelagtige Skidenfærdighed“. Men også på anden Måde er der noget lurvet ved ham.

At Meisling var i evindelig Pengeforlegenhed og Gang på Gang ikke kunde opfylde sine Forpligtelser, skal ikke bebrejdes ham, det er hændet bedre Mænd end ham. Men at han med velberåd Hu hæver Gage i Helsingør for de første Uger af April Kvartal 1826, skønt han har fået udbetalt Gage for samme Tid engang før, i Slagelse, ser underligt ud. Hans Undskyldning, at han tænkte „dette var Coutume,

når et Embede havde staaet saa længe ledigt“ eller „nogen Velvillie af den høie Direction“, kan han ikke forlange, man skal tro på. Muligheden, at „et bevidst Falsum laae til Grund“, der af ham afvises, er den sandsynlige, i hvert Fald er han gået over Stregen for Hæderlighed, og det er så forstæeligt, at han, Skolens Rektor, da den mislige Transaktion bliver opdaget, ønsker at tilbagebetale det så smart hævede Beløb til Direktionskontoret og undgå Skolens Kasse.

Grunden til, at Meisling sank så dybt, at han, Skolens Rektor, ikke kunde (eller ikke vilde) betale en Tegnelærer en årgammel Regning for Undervisning af hans Søn, har vel været svigtende Evne til at administrere den dog ikke ringe Gage (1200 Rbd. Sølv); måske har også hans Kone hjulpet ham med at frembringe Forvirringen.

Når Daleren rullede, måtte der spares på Skillingen, og Meisling blev da et Stykke af en Gnier. Da han 19. December 1825 rejste til København med H. C. Andersen og en anden Skoleelev, skammede han sig ikke ved at lade den fattige Dreng betale sin Del af Forfriskningerne, så H. C. Andersen udbryder: „Min Sandten dividerede han ikke med 3 i alle Kroerne, skjønt jeg troede at have sluppet Gnieri;“ ja da Værthuskarlen et Sted kom med en Trappestige for at de kunde stige af, gav han derfor en Treskilling, idet han sagde: „Vi kan siden dividere det med 3!“ hvad der også virkelig skete. — Værst var han dog sikkert i denne Retning i den sidste Tid af H. C. Andersens Ophold, da han lod ham fryse og næsten sulte, for at Overskuddet kunde blive så stort som muligt, alt mens han lod ham gå for Lud og koldt Vand.

I det hele har han i Reglen været meget lidt rar i Hjemmet. At hans Fru Trine havde sine væsentlige Mangler og ikke var nem i et Ægteskab, er naturligvis givet. Men han var i hvert Fald ikke den rette Mand for hende. Hans ustyrlige Hidsighed ødelagde meget*

* En Scene fra deres daglige Liv skal her bevares. Pastor Kr. Kalkar, Næstved, meddeler mig, at hans Mormor (g. m. Pastor Fr. Nielsen, dengang Kateket i Slagelse og Datter af Sognepræst Fuglsang) fortalte følgende:

Det hændte en Nat, da Rektoren var forkølet, at han jog sin Kone ud i Køkkenet for at koge Havresuppe til ham. Men for at udspionere Konens Fremgangsmåde listede han selv bagefter og så hende da sigte Havre-suppen i sin Natkappe. I sin Harme greb han Kappen i Båndene og slyngede den (og Suppen) gentagne Gange mod hendes Ansigt, der blev så præget af denne Medfart, at Historien derved kom ud.

og — navnlig — havde der været mere Varme ved ham, havde Samlivet måske formet sig noget anderledes. Nu blev det således, at hun måtte hade ham, hun også.

Alt tyder på at *Tilfældet H. C. Andersen har været symptomatisk*, selv om det nok har været særlig grelt. Ganske vist kan intet enkelt Tilfælde fremdrages, men den enstemmige Døm, der lyder over ham tilsidst, tyder derpå. Når man betænker, hvor små Skolerne dengang var, repræsenterer 73 en stor Forældrekres, stor nok til at gøre Skolen større, end den var i sin Velmagtstid. Og disse 73 var gennemgående de ledende og toneangivende i Byen; mellem dem var 32 Embedsmænd, med Byfogden i Spidsen, flere Chefer for ledende Handelshuse, 9 Rådmænd og eligerede Borgere, deriblandt Formanden. Når disse i en officiel Skrivelse under Navns Ansvar tør sige deres *percat*, og når Meisling snart efter — uimodsagt — kan betegnes som „en giftig Dæmon“, så må Grunden være den, at Børnene fra de helsingørske Hjem gennem Årene har lidt under en lignende hård og uretfærdig Behandling fra Rektorens Side som H. C. Andersen.

Skulde man finde frem til de positive Sider i Rektorens Karakter, måtte det være Flid, Alvor, Grundighed, Koncentration. Disse Egenskaber vilde han uafkortet bibringe Eleverne, og nåedes ikke de fordrede Resultater, kunde selv ihærdige Bestræbelser ikke anerkendes. Han bød sig selv meget og stillede samme Krav til Drengene.

Således var den Meislingske Ånd, og ingen anden end den havde Eksistensberettigelse, i hvert Fald ikke i *hans* Skole. Han så ikke, at H. C. Andersen inderst inde havde meget af de Egenskaber, som han regnede for Menneskets Pryd, han så kun den Splittethedens og Forvirringens Ånd, denne *Fusen*, som han hadede og vilde kue med hård Hånd.

Denne Kamp blev skæbnesvanger for hans *Eftermæle*.

Den anden Kamp, mod Byen, blev skæbnesvanger for ham i hans *Livsgerning*.

Ligeså meget som H. C. Andersens Ånd har han hadet „den mercantilske“. Allerede lige efter at han var kommet til Byen, i Anklagebrevet mod Westphal, taler han om „den travle Handelsånd“, der medfører „Lethed“, ja „Lethedighed“. Som fuldblods Andsaristo-

krat har han straks regnet sig selv for tilhørende en bedre Race: Herre i Andernes Rige mod Filistrene, Hellener blandt Barbarer, og han har fra Begyndelsen hensynsløst kastet sig ud i Kampen. Med Tvangstankens Styrke har denne Idé besat ham, så han er blevet stadig mere agressiv mod denne forbandede „Ånd“, som han så Udslag af alle Vegne.

Men her fandt han Overmagten. H. C. Andersen og Westphal blev hævnnet af de Helsingørske Hjem.

Den, der sår Blæst, skal høste Storm. Meisling havde sået Storm og høstede Orkan.

MEISLING PRIVATISERENDE

Med Meislings „pædagogiske Testamente“ var Skolens Destruktion indledet, og den fortsattes med rivende Hast, som følgende Indberetninger viser:

Helsingør d. 15de Novbr. 1837.

Jeg anseer det for en uundgaaelig Pligt, at indberette til den høie Direction, at Underviisningen i Skolens øverste Classe har i de sidste Dage ophørt, eftersom Julius Hjorth, Classens eneste Discipel, har været sengeliggende, og er det endnu. Tillige maa jeg ved denne Leilighed bemærke, at samme Discipels Fader, efter hans eget Udsigende, ansøger, og, som han mener, muligen vil erholde en Plads for bemeldte Søn, som Kgl. Elev ved Øresunds Toldkammer. At indberette dette, har jeg anseet for en ligesaa nødvendig, som ubehagelig Pligt.

Helsingør d. 30te Septbr. 1838.

Af overordentlige Censorer samt af Forældre mødte Ingen ved Examen, ligesom aldeles ingen Disciple meldtes til Optagelse i det nye Skoleaar. Da min Søn, Elev i nederste Classe, gaaer ud af Skolen ved denne Maanedes Ende, for i Kjøbenhavn at anbringes ved et Haandværk, vil Underviisningen i October begynde med 9 Disciple, og da Betz af 2den Classe skal i Marz næste Aar anbringes i et Skoleseminarium, vil Discipeltallet da bestaae af 8. Eftersom disse faae Disciple ere fordeelte i 4 Classer, kan jeg ikke indestaae for at jo ved

Sygdom, Fornøjelsestoure med Forældre (som gaae temmelig hyppig paa i denne Bye) og endelig ved Confirmationsunderviisning hos Præsterne, Underviisningen Tid efter anden vil blive suspenderet i samtlige (rettet til: de forskjellige) Classer. —

I Skoleåret 1838—39 sank Discipeltallet yderligere. Tilsidst var det 3, hvoraf den ene var syg!

I disse to sidste Ar, som Leder af denne Ruin-Skole, havde Meisling næsten fuldstændigt Otium; allerede i Begyndelsen af Skoleåret 1837—38 var jo „Mesterlektionen“ blevet nedlagt, hvor han havde næsten alle sine Timer.

En Del af dette Otium brugte han til end mere end ellers at søge ud i Naturen og blande sig i Folkemængden.

Som Resultat af, hvad han havde set og fornemmet, udkom 1838 *Billeder fra Øresund*, tegnede efter Naturen af Frands Eberhard.

Første Halvdel af den lille Bog er „Vinterbilleder fra 1838“. Vinteren 1837—38 havde været meget hård, så Øresund havde været Landevej, og de svensk-danske Folkelivsscener, der således udspillede, er Indholdet af de 10 små Digte.

Derefter følger „Sommerbilleder fra Hellebæk“ som Fortsættelse. Nu er det Forår, og alt, hvad der kunde være af skønt i Helsingørs Omegn, søger Meisling at drage frem for vort Øie: vi sejler på Esrom Sø og Kanal, vandrer i Hellebæk Skov, foretager en Dampskibstur på Skovsøen og en Morgentur i Sejlbaad på Sundet, vi kører til Hellebæk og promenerer der; det er Pinsedag, og der er Folkevrimmel overalt.

De 6 Billeder vises os af „En Mand med et Perspektiv“, og hvert Billede indleder han med: „De seer, jeg udtyder Dem enhver Ting, mine Herrer og Damer.“ Men til Trods for denne Skildring af de mange Enkeltheder fra Virkeligheden og Forsøgene på Munterhed, falder det mat og ordrigt ud. Det er sikkert af Interesse som en ret tro Kopi af en sådan Helsingørsk Pinsedag, men digterisk set er det uden Spænding, det er næsten, som Meisling selv er uden for.

Senere på Året udkom *En Søndag ved Kilden*. Sommerstykker af Thriokepophilus. „Dyrehavevennen“ skildrer her den sidste Dag på Dyrehavsbakken fra tidlig Morgen til sen Aften.

Meisling gør, hvad han kan for at gøre sine Digte livlige, bl. a. lader han virkelige Personer fra Dyrehavsbakken optræde. Men det hjælper ikke: hans Legende er uden Stemning, Mester Jakelstykket umorsomt, Branderne irriterende og det hele snakkesaligt.

Man har på Fornemmelsen, at den egentlige Inspirationskilde har været *horror vacui*. Og måske een Ting til: han følte sig omgivet af Mistro, Forbitrelse, Had, isoleret; nu vilde han vise Helsingørerne, at han var en af deres egne, idet han som de elskede den skønne Natur og det livlige Folkeliv, som han skulde skildre for dem i aktuelle Billeder.

Men den fremrakte Hånd blev skubbet væk. Med Stemplet „en giftig Dæmon“, og Bemærkningen „rejt sig et Minde i Byens Annales, som Nutid og Eftertid langt fra ikke ville velsigne“ klingende i sine Øren forlod Meisling — medens man i Byen morede sig over, at han, der havde villet stævne Byens ledende Mænd, nu selv blev stævnet af en Tegnelærer (Rektoren!) til Betaling af et Par Rigsdaler — Helsingør og de tomme Skolestuer.

I denne Tid, da Meisling sloges med næsten hele Byen, kom H. C. Andersen „dernet“. I Helsingørs Avis af 23. Juni 1837 læser man: „I disse Dage har Digteren H. C. Andersen gjæstet vor Bye, og der fornyet Erindringer fra den Tid, der gik forud hans nuværende Navnkundighed i den æsthetiske Verden. Herfra agter Digteren at besøge adskillige interessante Egne i Sverrig.“

Hvor havde ikke de 10 År revolutioneret de tos Tilværelse:

Den skælvende Skoledreng var blevet til den fejrede Digter, der allerede havde skrevet Værker, der skulde være med til at skabe hans Verdensry.

Den stærke, beundrede, mægtige Rektor var ved at blive forladt af alle, helt isoleret, snart skulde han blive *en Folkefjende*.

Når Andersen fornyede „Erindringer fra den Tid, der gik forud hans nuværende Navnkundighed“, kunde det ikke undgås, at han kom ind på at tale om Meisling, der jo også var Byens almindelige Samtaleemne. Han kunde da fastslå, at det netop var de Metoder, Meisling havde brugt overfor ham, og det Sind, han havde vist ham, der var ved at blive Meislings Skæbne.

Man husker, hvorledes Meisling sluttede sit „pædagogiske Testamente“: „Uagtet alt Subjectivt her bør være fjernet, føler jeg dog dybt, at tiltagende Nervesvaghed har været Frugten af mine sidste 12 bittre Aar hernede, og at en stor Deel af min Sindsroe og Tilfredshed ligger jordet i Helsingør.“ Medens vi ellers i næsten hele det lange Brev kun ser Udslag af hans Tvangstanker, er vi her i de sidste Linier på Virkelighedens Grund: Meisling var, da han rejste fra Helsingør til København, en knækket Mand, udslidt, udslukt.

Han var på det Tidspunkt kun 52 Ar og levede endnu 17 Ar, men hele dette lange Tidsrum kan bedst karakteriseres ved det ene Ord: *Tomhed*.

Skønt han var en Mand i den Alder, der regnes for den kraftigste, opnåede han intet Embede, efter at Helsingør lærde Skole var blevet ruineret; ingen havde Brug for ham.

Også ellers var hans åndelige Virksomhed standset. Før 1838 havde han skrevet så meget, at Opregningen af hans Arbejder fylder hele 3 Sider i Erslews Forfatterlexicon. Nu kom der ingen Oversættelse, intet videnskabeligt Værk fra ham mere (med Undtagelse af en fattig elementær spansk Grammatik 1841). Hans digteriske Virksomhed var ligeledes standset, Folkelivsskildringerne i 1838 var Afslutning. Også som Kritiker var han tavs.

1855, et Ar før hans Død, læste han H. C. Andersens hårde og retsfærdige Skildring af Skoleårene, i Mit Livs Eventyr. Nu kunde han også vide, hvad hans Eftermæle vilde blive.

Kun een Gang — kort før sin Død — lod han atter høre fra sig: til Illustreret Almanak for 1854 indsendte han (Isidorus) en lille Fortælling på Vers: *Drøm og Virkelighed, eller Møllens Brand*.

En ung Mand kommer til stor Velstand ved, følgende en Drøms Indskydelse, at holde på en bestemt Terne i Talloetteriet, og for en Del af sin Rigdom køber han sig en Mølle.

Men han følger sine slette Indskydelser, fører et udsvævende Liv, og Formuen svinder. Snart venter Nød og Trang ham:

Så hvisker en Stemme til ham de farlige Ord:

Sæt Ild paa Møllen, lad Vingerne gaae;
Lad den male sig selv til Aske;
Saa sæt Dig i Gruset, og drik derpaa,
Assurancen betaler din Flaske.

Næste Nat står Møllen i Luer. Men hans Bedrageri opdages, og han må vandre i Fængsel.

At Meisling med dette Digt — det eneste gennem de 17 År — har tænkt på sig selv, tør man ikke påstå. Men *hans* Livsskæbne havde formet sig på lignende Måde som den unge Mands: som han havde han uden Hæmninger ladet sit voldsomme Sind råde og havde derved efterhånden ødelagt sin Stilling så grundigt, at han måtte sætte Ild på sin Mølle.

Sidste Vers giver dog i hvert Fald sikkert den gamle Meislings Tanker om hans egen Situation:

Tidt ved Nat, en rædsom Lue
Dybt forfærdet øiner han;
Selv ved Dag han troer at skue
Gjenskin af sin Mølles Brand.
Hvad skal nu den Faldne trøste?
Haabet har sin Fakkell slukt;
Hvad han saaede maa han høste,
Ak! — det er en bitter Frugt.

8. April 1856 endte Meisling sit forspildte Liv.

Et Par Dage efter stod der i „Fædrelandet“: „Der gives neppe nogen Kjøbenhavnere, hverken af de Indfødte eller af de Indvandrede, uden at han har kjendt Professor Meisling af Udseende. Hver Dag saae man den cyniske Skikkelse spadsere ud af Vesterport, altid eens klædt, med Hænderne i Buxelommerne, et Halmstraa i Munden og Øinene mod Jorden, tilsyneladende aldeles ligegyldig for Alt, hvad der passerede omkring ham. Det faldt vel vanskeligt nogen ind, at denne Mand for ikke ret mange Aar siden havde dyrket Muserne ingenlunde uden Held.“

Således havde han i Arevis gået op og ned ad Københavns Gader og ad Vejene i

Karikatur af Rektor Meisling.
(Efter Originaltegningen.)

Omegnen — en Gadefigur, en Original, kendt og belet af Alle — for at undgå det tomme Rum, der ventede ham derhjemme.

På første Side af Fortsættelsen af Mit Livs Eventyr siger H. C. Andersen: „Det er ikke Forfængelighed, naar jeg udbryder, at jeg er et Lykkens Barn, der af ydmygt Hjerte tidt undres over, hvorfor Vorherre just forunder mig saa megen Glæde og Velsignelse.“

Meislings Hjerte var koldt, hårdt og hovmodigt. Deri har man vist det meste af Forklaringen til, at han i sit Liv blev et Lykkens Stedbarn.